SPISY

HÁLKOVY.

SPISY
HÁLKOVY.

POŘÁDÁ

FERDINAND SCHULZ.

DÍL I.

Rudolf Hůrka[illegible]

VYDÁNÍ DRUHÉ.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM Dra. EDV. GRÉGRA.
1882.

OBSAH.

Ballady a Romance.

(1854—1870).

POHÁDKY Z NAŠÍ VESNICE.
(1873).

VEČERNÍ PÍSNĚ.

(1858).

Str.

V PŘÍRODĚ.

(1872—1874).

Ballady a Romance.

Nekřtěncova dušička.

I.

Zdaž země centrum ohnivé
ty proudy zdmulo v bouřný vír?
Či ze Sahary žíznivé
přiletěl Samum vraždit mír?
Utíká vlna z jezera,
jak z lesa zvěř, kdy zařve lev,
a les — poklidna večera
dřív chrám — s nebem se pouští v hněv.

První bol dívka přečkala,
a své děťátko hejčkala,
slzou je první kropila,
v první se úsměch topila.
A v pláč je dítka první hlas
jemný a lehký oděný,
ach ráda matka na obraz
svůj v dítka tvář zří vložený.

Však dítko, tvore nebohý,
proč že z paláců tě mnohý
ve svou kolébku nevložil?
Proč duch tu schránku neožil
ve lůně církví žehnaném?
Na stráni tráva lůžko tvé,
ve větru, z lesů vyhnaném,
tě vítá svět ve bídy své.

I v blízku s věže klekání
rozhání vítr nezbedný,
by k rodna hříchu smývání
nezval tě zvon v chrám dohledný.
V tvé tváři slza matčina
není křtem z Krista ovčína,
a tvých malebný tváří smích,
nezničí vinu — matčin hřích.

K vlnám se matka blížila,
k vlnám své lokty nížila,
a na plod hříchu milostný
upírá hled svůj žalostný.
A s větrem vlna zalkala,
s lunou se nebe zachvělo,
v vlnách mu matka ustlala —
vlnám se hejčkat zachtělo.

„Vždyť dobře se ti bude spát,
budou tě větry kolíbat,
vlny tě mlékem napojí,
a hlad i žízeň ukojí!“

A vítr řve — a kolíbá
a ječí vír — a dává pít,
a jak se dítko usmívá —
tratí se vír v podzemní skryt.

Kam uprch' vír? snad ve svůj hrob!
A padá dítko v mdloby z mdlob.
A bahno — rakev daleká,
ach kdož nad ní kdys zaplaká?
krkavců hrana slyšet sem,
a větrů žalmy nad lesem,
a nad bahnem ta bludička,
nekřtěncova je dušička.

II.

Jen loudavě, jak červů krok,
po roků stupních kráčí čas,
kdy viny červ — zlý míru sok —
probouzí tajemný svůj hlas.
A zšediví kdy času vlas?
Oj čas — ten věčnou obětí
svůj sytí hlad a mládne zas,
kdy vraštit tvář mu zdá se ti.

O lípy kmen se podpírá,
jež vrhla v moře matka plod,
divým snům rámě rozvírá —
v nich tupý ostrý viny hrot.

Však bledá tvář, zrak strhaný —
to není stálý citův sen,
a slova zvuk rozervaný —
toť bojů v ňádrech ohlasem.

A mrtvé víčko nad okem —
umrlých v zraku ohňů rov,
a ňádra v mdlení hlubokém —
uvadlé lásky zvadlý krov,
a rámě svislé po boku,
vybledlý, jak její tvář, ret:
oj, toť dle věčných výroků,
červ žádá vině za oběť.

Kdež slz již vzala matka by,
když rok kojí bol jimi už?
A ké dát bolu podoby,
v slzách-li svůj i ostří nůž?
však ne pro dítko bolesť jen
vyžírá matce oka lesk:
však bludičkou i den co den
tonoucích v bahně smrti stesk.

Vy v temné noci poutníci,
což každá z hvězd je severní?
Či každý kmit už zářící
u lůžka stráž má večerní?
A den co den — až k půlnoci,
světélko vás zavádí sem,
a matce červ v své velmoci
to v hnětu hlásá úžasném. —

7

Mnohým už rokům otcem čas,
a mnohé strávil ukrutný,
a plodí zas, a tráví zas,
vysýlá smrť — sám nesmrtný.
Oj, u jezera matky, ni
světélka víc neuhlídáš:
co načal červ, to utráví,
a znáš-li hřích — i červa znáš.

Sejček.

Půjď — — půjď!

„Tak ti teskně srdce bije —
tak ti pot se s čela lije —
což mi stůněš, dítě mé!?“
‚Slyšíš ptáka? v písni jeho
hlasu je tak mrazivého,
zvuky jsou tak děsivé.‘
„Ach — což ptáků v noční době
marně lekat je se tobě.“

Půjď — — půjď!

‚Slyšíš — slyšíš? Ach toť zdá se —
na duši mne doptává se —
stůj zde — on mne uchvátí!‘
„Ztiš se, dítě, nic to není —
svatý křížek na znamení,
a zlé pánbůh odvrátí.“ —
Bác! bác! rány na polici,
shasil průvan, shasil svíci.

Půjď — — půjď!

‚Vidíš — vidíš? tam na mříži
v okně jak sem okem míří —
Mlč! — ten zvuk mne zadusí!‘
„Již jen utiš se — však ptáka
zprovodím já potuláka.“ —
Břink! a okno na kusy.
„Táhni!“ — Sejček houká, houká,
s druhého sem okna kouká.

Půjď — — půjď!

‚Ach, ach — ouvej! otče milý,
oči se mi zakalily, —
pták se ducha dovolal.
Bim — bam! zvoní umíráčkem,
otci plakat nad synáčkem,
hrobník lůžko udělal.
A pták, za jehož šlo hlasem,
zde mu zpívá nočním časem.

—

Hadí koruna.

I.

„Duchové vodní a horní a lesů —
vzhůru! vám kyne můj všemocný prst.
Říši mou zrejděte v mladickém plesu,
známé vám travičky naberte v hrsť.
Po třetí mžiknu než okem,
každý ať žádaný má v ruce květ;
skokem a skokem —
s květem ať žádaným každý je zpět. —
        Jinochu sedni!
Pod kotlem roznítím šlehavý vztek;
až kotel uvaří pro tebe lék —
        budoucno zhledni.
Budoucna těsná jím záclona taje,
čitelným písmem že oku pak svítá,
duch ti jím k čtení slov budoucna zraje,
jak otisk minula v paměti čítá.
        Ej, dříve zdání,
sotva sem kynula, nesou mi květ;
        než chvíle zbrání,
kol kotle točivý konejte let.

Do kotle trávy,
ať je rozžízněný rozpustí kov
v tajemné šťávy —
tyť zmuží mladíka podlé mých slov!
Skočte si, skočte,
do kola vířivý konejte ples!
V párky se točte
a po čem touží, ať dosáhne dnes!
Váhavěť rozvaha k činu se béře —
překypu sil sluší rozhodnutí;
a kdo se odvážil sám v sebe věře,
brzké mu u konce spočinutí.
Z hebounkých nití
napřeďte sítí —
a co síť přiláká, lákadlem buď.
Ulovíš na to
stříbro a zlato;
otec své robě
za to dá tobě —
tento var odvahu v mysli ti zbuď. —
Co kotel uvařil v nádobu vlejte,
a jak se ochladí, k pití podejte! —
Pij hochu směle!
Chutná? Aj ze vzácných bylin to var!
Pověz nám cele,
jak se ti práce tvé objevil var?“

Co vidí? Aj kdoby uvěřil tomu!?
Ze zlata korunu na bílém šatu,
s ní letí na koni úprkem domů —
než — co to v patách mu v podobném chvatu?

„Bázeň — věz! vůle let ohromný strhá,
slabocha s kořistí ve překot vrhá.
Neboj se toho!
Však i my, co leká, klejeme hned;
mnoho sic — mnoho!
Dralo by svěcený kruh našich věd.“
„Díky! — Dnes ještě jsi koruno má, —
zejtra on za tebe dceru mi dá!“

II.

Což tak slabě ti, dědečku,
dnes ty dudy hučí?
Nevíš, že se na kopečku
mládež tanci učí?
Ej, což mládež! Noha švarná —
byťs jen píseň šeptal — kol se nohy kmitá
v rejdu hravém, že i lepotvárná
dívka v kole živém volně litá.
Přec to však dnes nejde, jak to chodilo,
když se Bartošovic Jeník v kole točil.
Ten kam přišel — vše se rozveselilo,
mladý, starý do kola si skočil.
Což se časy mění! kde as ostal
právě dnes, kdy mládež doušky slaví?
Ej už vraník ovsa — vody dostal,
kde se asi s Jeníkem do noci staví?
Jářku! u Bartošů vrata zavrzly —
zpachtěný dech dýchá mládež váhavě,
a ty bystré nohy jak by přimrzly —

a ten oheň bujný v oku dovádivém,
jakby uřknut ve svém těku plahočivém,
k vratům se jak ztuhlý upřel zvědavě.

A ze vrat cválá silný kůň,
vlas sličný se jak oheň lesk',
jej mocně svírá silný jun,
a jemu srší z oka blesk.
A stojí mládež půlkolem,
a za jinochem — za koněm
vysýlá zraky zdiveně.
Což tam té krásné dívčině?
tak náhle zjařená jí bledne líc.
jak o půlnoci půlměsíc?
Což známý snad byl dobře s ní,
jejž kůň nes' v stranu severní?
jenž prach, co za kopytem vyvstává,
divákům v obdiv nechává?

Již stříbrný měsíce svit
svůj blankytný obzírá byt:
s okem jasným svůj počal den,
a kam hledí, rozdává sen —
budí jen jasné hvězdičky,
a nad bahnem ty bludičky.
Hej pírkem koni jezdce tíž,
jenž širý rybník minul již,
a jemuž z lesů větvičky
co pochod pějí písničky,
a nočních ptáků divý hlas,
svou písní dlouhý krátí čas. —

A diamantů deset řad,
co had se vine kol,
a lesklý opal střeže zad,
vše jímá ve plápol.

„Ha! mám tě, králův ozdobo!"
u vnitř si mladík děl.
„Jen spi, ty hadí potvoro —
já dost se dověděl!"
A v šátku bílý kmentový
porozestřený klín
ukryl ty skvosty hadovy,
jak zemi noc v svůj stín.

A v blízku potok zakypěl —
do dálky kola veď',
a v blízku kdosi zasípěl —
na koně jinoch sed'.
„A teď vraníku přes hory —
vší silou napni sval,
než půlnoc zahřmí v obory,
bys ve stáji už stál!"

IV.

Jede koník, nese lup,
na něm hoch a s hochem chvat,
a v podkovy cupy cup
lesů šum se tajně krad'.

A ten černý havran hřesce,
a volá to hu-hu-hú!
Černý roj oblétá jezdce
netopýrů do kruhu.

A s koníka bílá pěna —
a s koníka teče pot,
tu mu v cestě hory stěna,
tu zas řeka tvoří plot.
„Pospěš, pospěš si, vraníku,
dobrý oves dám ti dnes,
rychle, koni, ku rybníku —
za rybníkem blízko ves!“

Tma pojednou — a tma teskná,
jak vnitř Krkonošských hor;
v oku vře sic jiskra bleskn᠗
ký však jiskře se tmou spor!
Což ty hory, což ty lesy
třesou se v tmu oděny?
Což ten koník, což se děsí?
Snad té pána odměny?

Hoj ty jezdče temné noci,
obnaž světlou korunu!
Mrak-li zhasil nebes moci,
ať nahráží za lunu!
Přibývá té koni tíže —
hu — za jezdcem ký to spěch!
Bujně komoň uzdu hryže —
popřej, by si pooddech'!

A již od poslední hory
podkovy se pozvedly,
a ty v patách, ty potvory —
pro bůh, koni, neprodli!
Pustil uzdu — padl kůň,
běží po tmě ke vsi jun,
a těch hadův hrozný spěch —
u koně si pooddech'.

V.

Huhút — hut — hút — — a odtroubil
dvanáctou ve vsi ponocný!
kdo mimo dům jsi zabloudil,
budiž ti pánbůh pomocný!
Hoj viz, jaký to ve vsi hon
půlnoční ruší klid!
Hučí to jako z dálky zvon,
a vidět divný svit.

A silný krok pod okny již —
kdos' kvapně vraty bouch',
a dřív, než si to pomyslíš,
i dvéře již porouch'!
A silný mladík stojí zde
jak král s svou korunou —
„Ach kde jste lidé — — zle je, zle!
za mnou ti hadi jdou!“

A fouk' a shasil světlý knot
odložil korunu:
o hrůza — bože! už ten hřmot
valí se do domu.
A viz a viz — ten divý hluk
u samých oken již,
a v okna hřmotí děsný tluk —
ó blažen, jenžto spíš.

Ten ponocný, co troubil dřív,
žehná se znamením,
a každý mní, ven popatřiv,
být šálen mámením.
Na lůžku pak kdo slyší hřmot,
do peřin skrývá líc,
a v chlévě řve i brav i skot,
hrozného cos tušíc.

A syčí — syčí táhlý had,
a vine šípký oud,
jak rád by jal se zaklínat,
však — nezná kletby proud!
A v čele vrásek na tisíc
osudný ukryl skvost,
na čele pot mu víc a víc,
a v srdci tlukot rosť.

V tom břinklo okno, jako hrom
když mrakem zatřásá,
a on se zachvěl, jako strom,
když vítr zajásá.

Hadův pak všechněch manželi
hlas ten se z chřtánu dral:
„Hoj koruny své pán želí —
já pán — její já král!“

A v tom i okno prask a prask —
nevítaný zde host,
a v tom' zas jak by — prasky prask —
to jako lidská kosť.
Had na hlavu vzal korunu
a oknem opět ven,
a za ním strašném ve honu
uhání devět žen.

VI.

A tak smutně ti, dědečku,
dnes ty dudy hučí!
Což ta mládež na kopečku,
což je plakat učí?
Není již ta píseň, jako bývala,
když ty mladé nohy do kola rozhřívala;
nejsou i ti hoši, jako bývali,
když si k těm tvým dudám hřmotně zpívali;
ba už nejsou ni ty holky, jako byly,
dupavou když nožkou kolo oživily!
Ach, tak náhle vše se změnilo,
jak by sto nepřátel kraj ten zplenilo;
a ty tváře jinochům tak vybledly,
jak by čtyři zimy v rok se uvedly;

a ty ohně z očí tak se dívkám vytratily,
jak by za celý rok s smrtí zápasily.

Však ty, dívko bledá, v šatu černém,
tvé mi líto lásky v srdci věrném.
Ach! ten kopec na hrobečku
mnohý úsměv zdusí,
a kdo vejskal na kopečku —
ba, zde plakat musí.
Hrej jen svou, dědečku. Vše-li pusto,
ať je smutna i ta píseň tvoje.
Plesů-li dřív bývalo tak husto,
u hrobu mějž slza místo svoje.

Ballada o jednom hochu.

Byl jeden hoch, ten nevěděl,
co láska jest, co touha;
tu v dívčí oko pohleděl —
snů luzných řada dlouhá.
Teď uzavřen a smutný byl,
on v noci bděl a ve dne snil,
on málo mluvil, tiše lkal,
hochů se schůzkám vyhýbal —
ó, sladké srdce strasti!

Chtěl vyslovit to hlasně již,
co v srdci tajně cítí;
avšak ta srdce sladká tíž —
ta nechce z srdce jíti.
A chodil opět, chodil zas,
však opět uváz' v hrdle hlas,
a po čem toužil, po čem lkal,
zas jenom sobě naříkal —
ó, těžké srdce strasti!

A viděl ji, viděl ji zas —
teď aneb nikdy více!
Však jak by nebyl v hrdle hlas.
a zbledly mladé líce.
Po čem on toužil, jiný měl,
a o čem snil, tam jiný bděl —
a co mělo být vyřknuto,
na věky v ňadra umknuto —
ó, trapné srdce strasti!

Co uviděl, co uslyšel —
kde najít tomu slova?
Žal na čas sic jej opouštěl —
však krutěj přišel znova.
On uzavřen a truchliv byl,
on stále bděl a stále snil,
on nemluvil a neplakal
a schůzkám navždy s bohem! dal —
ó, kruté srdce strasti!

Královna plesu.

Ten šat mi, matko, uchystej —
  ten šat bělounký z atlasu,
na krk mi skvostné perly dej,
  a drahé pentle do vlasů.
Na hlavu vínek z lilií
  protkaný růží uměle —
když vnadou tvář se rozvíjí,
  ať půvab trůní na čele.

Dnes, drahá matko, první ples,
  jen jedna plesu královna;
které se vavřín podá dnes,
  kdo zejtra jí se vyrovná?
Ach, drahá matko, krásy svět
  o přítrž vznese nárok ten;
ba mnohá dívka — krásný květ,
  leč královat — smí jedna jen.

Vavřín za čela okrasu —
  zda nehodno to v mysli mít?
A trůn vyhrát v tom zápasu —
  zda nehodno tu v zápas jít?

Mladíků svěžích četný roj
královnu plesu obklopí,
a mezi nimi zápas — boj
o přízeň v oka shlednutí —

Ach, drahá matko, v pýše zřít
na nebi hvězdy přemnohé,
a se co slunce přesvědčit,
jak bledne jedna po druhé — —
ne, v tomto dívek zápasu
nemá stát Laura v pozadí,
a jde-li dívka do plesu —
zpět královna se dostaví.

* * *

Ba mnoho té krásy kolkolem,
jak z jara na záhoně květu;
vše třpytí se v lesku spanilém,
jak na nebi zástupy světů;
ba půvabu mnoho, mnoho tu —
a lilie, perly a růže,
a u vínek v přemilém jásotu
je uvíjí milosti bůže.

Ba ani tu démant neschází,
by krásy té dovršil lesku,
a zrak-li jej žárlivě provází —
přec ústupně klestí mu stezku.

Však také ten démant zleštil se,
jak ssetřený k této jen chvíli — —
již souzvučně vavřín snáší se
a k skráním se Lauřiným chýlí.

Jak hrdě vůkol se rozhlíží —
to s vědomím přiznané slávy!
Čí mysl tu výsosť postiží,
v níž Laura své chvíle teď tráví?
Ten čarovný půvab mladých snů,
ta přesilná ode dávna touha,
ta jediná myšlénka mnohých dnů —
ji myslit jen — rozkoš už dlouhá —

To všechno v ten vavřín složeno
se nádherně na čele blýská,
a pro čela králů jen stvořeno,
znak královský na čelo vtiská.
Ba pro vavřín každý nedorosť' —
jen jedna smí královnou býti.
A komu se dostal králů skvost,
kdo může se nad krále skvíti? —

Již v měkkounké lůže ulehla,
však duch její v závratné výši,
a ňádra se bouřlivě pozvedla
a z hluboka útroby dýší.
Jen z polovic víčko přimknuto,
půl zbloudilo do spánků říše;
kde království v prsou umknuto —
zda možná jen, sníti tu tiše?

Ba králům je také jiný sen,
i sláva i starosti jiné;
kde jiný se pachtí celičký den —
král všemocným slovem jen kyne.
Vy, bývalé družky, klekněte v prach,
a královně skořte svou hlavu.
Já mocná! Mé moci znejte strach,
jí vzdejte přežádanou slávu!

* * *

Věsť z rána hned letí úspěchem,
a Lauru co královnu v štítě,
a s pokojným matka úsměchem
jde ze spánku budit své dítě.
A líbezně-krásná dívky tvář
a na tváři probledlé růže,
a přimknuta očí lesklá zář —
ach, kdo se dost nadivit může!

A zůstala zbožně matka stát —
však matou ji probledlé růže,
a počíná jí se jako zdát,
dech ňádra že zdvihnout nemůže.
Jde blíže a budí — budí zas,
a líbá ty ubledlé líce —
ach, královna nezná matčin hlas,
ni matčino líbání více.

A královna dlouhý dřímá sen —
 má bělounké z atlasu šaty,
a vavřínem vlas je propleten
 a na krku řetěz je zlatý.
A v ruce má vínek z lilií,
 v něm růže též dýchají vůni,
a vnada se v tváři rozvíjí
 a půvab jí na čele trůní.

—

Sázka.

„Zde je, kmotři, na to pravice,
že přinesu lebku, hnát
o půl noci z kostnice.
A čeho se také bát?
Babské trety! holá pověra!
Vyhrabaných kostí hromada —
věru, velký jsem vám chuděra,
bázeň-li mne jenom napadá.“

„„Ne — ne, kmotře! Žádné žerty to.
Odtud jen až potud, a nic dál.
Má-li člověk již to odbyto,
hoden, v pokoji by spočíval.““
„E co! Mrtvému as jedno je,
v hrobě-li, či tuto v světnici;
a nenajde-li zde pokoje,
odnesu jej opět v kostnici.“

Sázka platí. Krejza odešel.
Zde však — jakby uťal v hovoru.
Ten tam o dlaň čelo podepřel, —
mnohá věc je hodna pozoru!

Ba ten člověk — divů plný svět,
na divném si loži ustele;
a dřív nežli mine sedum let —
pár těch hnátů, hrstka popele.

Co tím lidem země zaseto!
Otec, matka, děti, vnukové,
dědeček — už všechno hnije to,
my tu ještě — bídní tvorové.
Naši kamarádi — z těch jsou tam
mnozí u té velké armády:
my tu ještě — pánbůh žehná nám,
milujme se tedy bez vády. —

Netrvá to dlouho — pádný krok —
dvéře rozlítly se do kořán. —
„Možná-li dát co můj na výrok?
Pouhá hračka — jak vám povídám."
Na stůl dutou lebku položil,
pod ní hnáty křížem sestavil. —
„Abych zejtřejšího dne víc nedožil,
hnát-li ten kdys svatbu neslavil."

Leckterýs pak ještě divný žert
divně mu se z huby vybrodil. —
„Na mou duši — jakživ neměl čert
víc než já smělosti za podíl."
„„Nic to, kmotře. Půl jen kuráže,
přinést hnáty, jste nám ukázal;
hrdina se teprv ukáže,
když je dáte, odkud jste je vzal.""

„Proč bych nedal? Peleš jejich znám —
a měsíček svítí na cestu.
Věru, že tak málo strachu mám,
jak bych jel si pro svou nevěstu.“
Kosti zase sebral — odešel;
větřík chladný ke hřbitovu vál, —
chladný — že ho mráz až obešel.
Ale čeho by se z kostí bál?

Když tak patří pořád před sebe,
vidí v dálce hřbitov — z něho věž — —
co to tam se míhá — pro nebe!
Snad — to noc jen zrakům mluví lež.
Ale jak? to chrastí stále blíž,
ba už při něm — „Slyš, ty holoto!
Nu — když je tak silný ten tvůj kříž,
unese mne také — zkusme to!“

Už na zádech sedí kostlivec.
„Nezpouzej se, hřbete, cachej dál!
Však já zvětřil, kdo ten zbésilec,
jenž mé holky hnáty rozebral.
U nás hlučno — tanec, rejdy, ples,
bez milé to nejde do páru;
teď nás oba honem domů nes —
sic se nerozejdem bez sváru.“

A umrlý popouzí ho v spěch —
nohu rychle stíhá nohy sled. —
„Krista pána — kde jen vzíti dech!
Nepůjdu-li, zaškrtí mne na posled!“

Hodný už kus cesty urazil.
Však což na plat — hřbitov je až tam —
a ten — buď se k zádům přimrazil,
buď k nim přirost' — to ví pánbůh sám.

Krejzu pojímá už v srdci strach —
košili by na něm ždímat moh',
nohy slábnou, prsa jak by stáh' —
k tomu pořád těžší je ten hoch.
„Slyš, umrlý, vždyť mi zlomíš vaz —
nemusíme tak se tuze hnát;
slez a klusej podlé trochu zas,
jsiť dost velký na to kolohnát."

„Nic to. Když rád nosíš, tak jen nes.
Moje hnáty během ochábly,
a jaký by, sloto! byl to ples,
kdyžby rejdit měly, seslábly!"
Pomoz pánbůh — už to blízko sic,
slyšet chrastit dovádivou spřež,
ale každým krokem tíže víc —
síly na mále a — dechu též.

A ta tíže — není možná dál,
hodinka to jeho poslední. —
„Bože, co jsem jak živ dokázal,
pro Kristovy rány, odpusť mi!"
Krejza klesl skoro bez dechu —
v tom tu kohout jitřní zakokrh'.
mrtvý větřil den, a v pospěchu
upaloval — div se nepřetrh'!

Ráno našli Krejzu v povoze;
ale víc byl mrtev nežli živ.
Nemoh' ani státi na noze,
musili ho odnést — žádný div.
Zavolali hnedle doktora —
fantas pokoušel se o něho;
ba s ním bylo zle už bez skora,
bylť i s pánembohem u něho.

Těžko však se pravdy domakat;
mluví se to i to — oboje.
Jedni mluví: Škoda na stokrát!
Druzí: Měl dát mrtvým pokoje.
Já pak myslím pro svůj díl si to:
Buďme rádi, že jsme na živě.
A kdo z nás to má už odbyto —
nač ho rušit v svatém poklidě? —

Mrtvých stráž.

Přinesli hocha na hřbitov —
už bylo pozdě za dne,
a přec ho ještě vložili
do hrobu noci chladné.

Když půlnoc se přiblížila,
tu hroby mrtvých pukly,
a mrtví z hrobů povstali
a kol něho se shlukli:

„Dokud jiného nevnesou,
co stráž ti stát zde nutno!“
A hoch má ve vsi milenku,
a jemu bez ní smutno.

Bez ní se líně vleče čas,
když všude tmu jen černou,
a milenka mu slíbila
až za hrob lásku věrnou.

Milenka kouká z okna ven
a smutno, smutno kolem;
s nebe se ztratil měsíček
a jako duch jde polem.

A před ním chladno jako mráz —
to sám je její milý:
„Ó, rozpomeň se dívko má,
co jsme si přislíbili.

„Co jsme si tenkrát slíbili
pod večír sladkým hlasem,
nuž pojď, drahoušku, pojď, ó pojď,
dva pohnem spíše časem.“

A lidé mní, že poledne;
k modlitbě hlavy kloní —
ó ne, vy dobří lidinky,
to jeho milé zvoní.

A lidé mní, že svatba to,
když hudba zazní plesem —
ó ne, vy dobří lidinky,
to jeho milou nesem.

Dva bratří.

Dva bratři žili pospolu;
starší měl ženu krásnou,
tak spanilou, jak z růže květ,
a jako hvězdu jasnou.

Tu trouba války zazněla —
staršímu v boj je jíti:
„Zde, bratře, zde ti svěřuji
nejdražší světa kvítí.

„Ji chovej jako diamant,
tak jak své srdce vlastní,
a až se z války navrátím,
pak budem opět šťastní.“

Ji chová jako diamant,
tak jak své srdce vlastní,
jenom že oba pospolu
i bez bratra jsou šťastní.

A zuří válka zuřivá
po široširém světě,
a bratr — ten se nevrátil
až po půldruhém létě.

„Vydej mi, bratře, ženu mou,
chcem zase býti šťastní!“ —
a bratr ženu objímá,
jakby mu byla vlastní.

A žena na smrť ubledlá
a jako list se chvěje,
a dítko, jež má na rukou,
se v náruč bratru kreje.

A starší zařval divoce
a vrh' se v proudy války —
a nikdy, nikdy více už
se nenavrátil z dálky.

—

Pod lipou.

Hej spusťte! Hni se šenkýři:
  a plecháč muzikantům.
Nuž, pojď si rejdnout — ichuchu!
  teďs má — truc tvojím rantům.

Ej, dědku, jen si zavejskni,
  ať hloupá mládeš čumí!
Kdo umí v stáří omladnout —
  nač zapírat, že umí!

Hej vy tam — vy tři králové
  Ať nejde nota fechtem!
Sic začneme-li klikyhák —
  pak zaplatíme věchtem.

Ou! Stůjte! — Lípa — každý věz —
  ta našich otců zlato,
dřív slávy jejich korouhev,
  teď — ej což můžem za to! —

Dál hrajte! Nač těch řečí teď!
Když bylo — však to bude!
Pan rychtář tomu rozumí —
a trojlístek nám hude!

Až struna praskne — rejduj dál!
A až se trubač nadme —
hej, dědku, hni se z místa přec
sic zrovna na tě spadne! —

Bláznivý Janoušek.

Vy ještě za mnou? Nuže buď!
Však že Vám zajde k chůzi chuť.
Vy holoto! vy cucáci!
jež nevděk máchem zpřevrácí!
Neb sestárnem-li, myslí syn
z nás nadělat si kudrlin! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

No, tedy stůjte. Uzřím rád,
zda vy, či já znám lépe stát.
Vy kluci hloupí, zpozdilí!
myslíte, že jsem opilý?
To bych vám teprv povídal,
co zkusil, kdo se *na to* dal! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Já syna měl — no, dej mu bůh!
tak nesplácí se otci dluh.
Já jsem si utrh' od úst vám,
já dítky stáh', já sebe sám —

já dřel se z rána do noci,
bych moh' mu do škol pomoci —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

A — nu — a z něho stal se pán.
Hned všude ke stolům byl zván —
hned cizou řeč a panský mrav,
jeď na stříbře, byl málo zdráv,
a by moh' s pány višně brát,
lid počal z kůže odírat —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Vy kluci! to zaslouží smích?
Vy — vy — no, bůh mi odpusť hřích!
Když začne scházet to a to —
poslouchejte, vy holoto!
Z vás nikdo nezkusil to snad,
co jest, když začne trápit hlad! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Já dlouho váhal. Ale pak
si člověk myslí tak a tak —
já šel. Nu, vždyť to byl můj syn,
já otec — což to zlý je čin?
Já šel. Já ještě neprosil —
já jen se otcem honosil —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!"

Ba na mou — až zkusíte též,
co jest to šediny a pleš,
co šediny jsou bez ceny,
co otec v synu znectěný —
holomci, kdo z vás smí se smát?
Já piju, že jsem dešperát! —
A na to smích a chechtot zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Neb víte, syn co udělal?
On zapřel, že kdy otce znal,
on zapřel, že je moje krev,
on vyzval na se boží hněv,
a když jsem zůstal — jak tu jsem —
on dal mne z domu vyštvat psem! —
Vše ztichne. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Tu praskla však shovívavosť!
A moje láska — hněv a zlosť,
a řečí, v níž se narodil,
jsem naň svou kletbu provodil.
Zda slyšel — nejsem pamětliv;
však já mu klel, a bůh je živ! —
Zas ticho. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Vidíte, vy holomci, vy —
mé šediny jsou poctivy!
Je vyssál syn, z mé síly tyl,
mou sílu v sobě zpotvořil,

a lid ten, z něhož jmeno vzal,
on svojím hříchem pošlapal! —
Zas ticho. Z jeho úst však zazní:
„Ha, smějte se! On blázní!“

Netrestej národ hospodin!
Vidíte, a to můj byl syn!
Žel národu, v němž syn se zved',
za dobré takto odplácet,
a běda dětem! splácíť vnuk,
kde napnul nevděk tento luk! —
Vše ticho. Z jeho úst však zazní:
„Nuž, smějte se! On blázní!“

Před bojem.

„Když už jste všechněm zahráli,
vy páni, na svůj inštrment:
to smím si též dát zahrát já —
svůj skládám komplement.
Jak já vám zpívám, tak mi hrejte,
mou píseň písní zprovázejte,
víc pravdivou, než ladnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„O tanci zpívej, o holkách,
kdo hnít chce doma za pecí;
já nechci lhát a lichotit —
chci v pravdy šat se obléci.
Čas jinam zve. Čas na palaše —
však hudba, ta jest kletba vaše,
v ní naše síly vadnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Nedivte se, ó nedivte;
dokážu hnedle, co jsem řek’.
Toť hůř, než rána morová,
kdo v babím létě hledá lék;

kde místo luhů tráva spaslá,
kde místo ohně jiskra zhaslá:
to kuráž nedá žádnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Vy bloudíte, jak věčný žid,
ten širý svět, to domov váš;
svou bídu šlete na pranýř,
a almužna — to podíl váš.
Jim písní srdce navracíte,
cizáky k činům roznícíte:
a doma sovy vládnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Vy přestali jste ducha mít,
tím roztříštěn váš hlavní klín;
vy hudete a hudete —
však slyšte: hudba není čin!
Při vetchých houslí stálém pláči,
tím nevzrostou nám pomáhači:
to nedá mysl řádnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Vy malátníte, drobíte —
žel bohu! že to musím říc.
Vy chlubíte se hanbou svou,
a místo srdce máte plic.
Vám milejší jsou cizí díky,
odchováváte odpadlíky —
lid s duší podlou, zradnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Ten nezná čas, kdo s loutnou hrá,
kdy žádá čas, by stál zde muž;
však vůle vaše ocháblá,
a nabroušen je cizí nůž.
To není láska, jež jen zpívá
a na zápas se bratří dívá
s vlažností bezpříkladnou“ —
A muzikanti vpadnou.

„Těch cukrování už je dost;
již líně dost nám teče krev.
Jsme národem holubičím —
však v našem štítě stojí lev!
Nuž, muzikanti! ještě tuto,
a pak buď jinak rozhodnuto:
vlasť ránu žádá pádnou“ —
A muzikanti vpadnou.

Tambor.

Vojáci táhnou z města ven,
z nich málokdo se vrátí;
jim tambor tluče na buben,
a tak jim cestu krátí.

On v srdci bolesť divokou —
od dívky své jde v dálku,
a snad ji už neuhlídá,
snad nepřežije válku.

Snad již se nikdy nevrátí
a dvojí blaho zruší,
snad lůžko smrť již ustlala —
to prorývá mu duši.

Jak smutek v srdci dává takt,
tak na buben on mlátí —
vojáci za ním krok a krok,
a on jim cestu krátí.

Javorové housle.

Již brzy bylo k svítání,
když hoch odjížděl po stráni,
by s dnem k panence toužil zpět,
pro niž ho těšil širý svět.

Však nebyl lásce ještě rok,
a přijížděl též šťastný sok,
a nebylo jí dvě léta,
když jeho radosť odkvetá.

Potůček s břehem zeleným,
hoch s klidem v duši zkaleným,
potůček jasný, veselý —
ne šťasten vždy, kdo nežel.

Vyrostl javor na břehu,
by ptáčkům dával noclehu,
a v šíř své větve rozkládá,
a tajný žal v nich upřádá.

Jdou lidé — javor podťali
a krásné větve odňali,
a na to nikdo nedbal z nich,
že slyšet pláč, že slyšet smích.

Bez listí, pustá obora —
jde hoch, má housle z javora,
a kam on k lidem zabloudí,
tam pláč a rozkoš vyloudí.

„Pojď, hudečku, jenž všude znám,
pojď, zavítej a zahrej nám,
hle — svatbu, hosti, nevěstu,
bys posilnil je na cestu."

Nevěsta, ženich do páru,
a v hostech plno rozmaru,
a veselosť a bujný šprým —
to rozpouští zlou starosť v dým.

Hoch spustil — jak když zavolá,
vše postaví se do kola,
zavejskli — dnes to není hřích,
nevěsta, ženich samý smích.

A když hoch zahrál po druhy,
hlas známý projel soudruhy —
nevěsta náhle zděšena,
jak holubice splašena.

A když hoch zahrál po třetí,
jak když ji dýka proletí —
vyzvání zvony na cestu,
mládenci nesou nevěstu. —

Bez listí, pustá obora,
jde hoch, má housle z javora;
potůček jasný, veselý —
ne šťasten vždy, kdo neželí.

Frajtr Kalina.

Ó, nejsem jen tak lecos vám!
Na mou tě — jak vám povídám:
neb veliký byl Bonapart —
však mnou by býval na capart! —
„Aj, aj, veliký Bonapart?“
Nu ano, ano — na capart.

My šest kanónů jedině,
a Francouz po vší dědině;
však lepší, než pan generál,
sem pořádek *já* udělal! —
„Aj, aj, než sám pan generál?“
Nu ano, ano — udělal.

Nám pálí Francouz naproti,
jak když se peklo vyrotí;
však my tak jako z kamenů
se smějem jeho plamenu!
„Aj, aj, tak jako z kamenů?“
Nu ano — jeho plamenu.

Tu Bonapart si myslil sic,
že nás má hnedle, jako nic;

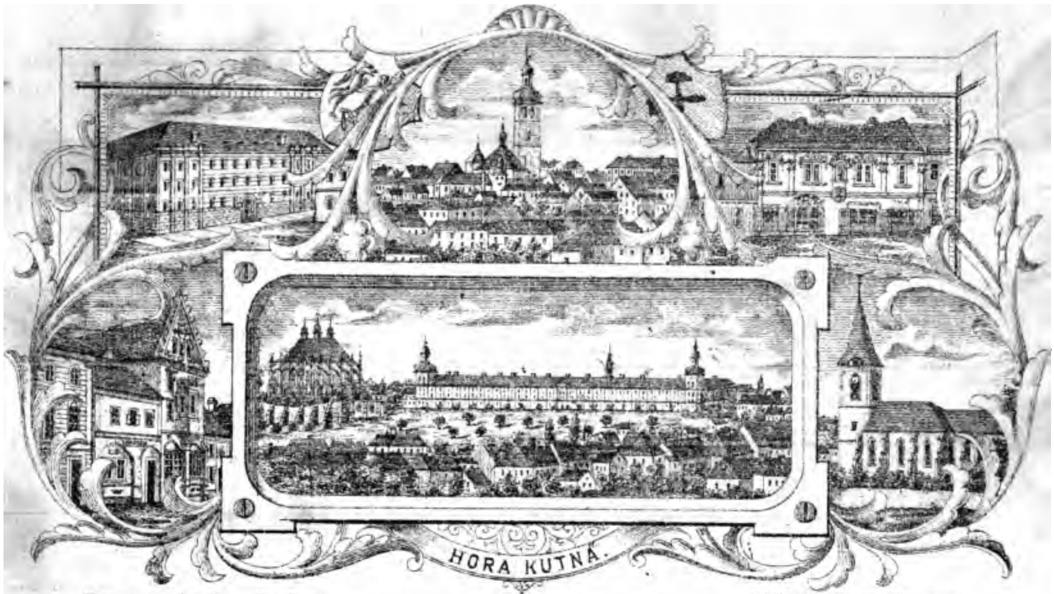
však já bych věru na pět mil
mu ještě notně zatopil! —
„Aj, aj, vy ještě na pět mil?“
Nu ano, ano — zatopil. —

A jak tu já s kanónem stál —
tu jede on jak general,
a kouká se skrz peršpektiv,
a zrovna na mne — žádný div! —
„Aj, aj, na vás skrz peršpektiv?
Nu ano, ano — jaký div?

A když už mně na ránu byl,
tu jsem já sobě pomyslil:
Hej, teď tvá bije hodina,
teď zvíš kdo frajtr Kalina! —
„Aj, aj, tvá bije hodina?“
Nu ano — frajtr Kalina.

Již k pánvi držím žhavý lunt,
bych osudný vypálil špunt,
jenž by mu navždy posvítil,
že víc by ránu necítil! —
„Aj, aj, mu navždy posvítil?“
Nu ano, ano — necítil.

V tom ke mně lajtnant přiskočí
a na patě mne otočí —
„Hej, kamaráde, pro pět ran — —
vždyť on je přec jen velký pán!“

HORA KUTNÁ.

„Aj, aj, pan lajtnant, pro pět ran?“
Nu ano — přec jen velký pán.

A na mou duši, jak zde jsem —
ja cítil lítost v srdci svém:
Hrom do mne, když to udělám —
na mou tě — on je velký pán! —
„Aj, aj, že když to udělám?“
Nu ano, ano — velký pán!

A já jsem dobrák. Jenom chtít,
a moh' jsem věčnou slávu mít;
neb jak byl velký Bonapart —
mnou byl by býval na capart! —
„Aj, aj, že velký Bonapart?“
Nu ano, ano — na capart.

Bůh svědek — on to uznal sám.
Hned na koni se pustil k nám,
a sejmul se svých prsou řád,
a — mně ho připnul na kabát! —
„Aj, aj, že sejmul s prsou řád?“
Nu ano, ano — na kabát.

Nuž, děti, hleďte — *já* to znal!
A teď kdy Bonapart by vstal —
on sám svědectví na to dá,
že já byl frajtr Kalina! —
„Aj, aj, on sám svědectví dá?“
Nu ano — frajtr Kalina.

Básník a strasti.

Tuk, ťuk! klepe někdo na dvéře. —
„Dále!“ — Vyschlý morek, hnáty, kosti —
haha! Pěkně vítám, páni hosti!
Buďte důvěrní k mé důvěře.

„My jsme strasti světa. Venku mráz,
ztrmácený svět se v bídě postí —
tys prý básník, pýchy v srdci dosti,
jsi prý králem — nuže, uhosť nás!“

Hola! to mne lehtá! Jsemť já král!
Vítám vás! Má tabule sic skrovná,
chudé lůžko — nevím zda nás srovná, —
slovo — muž! Já povždy v slově stál!

„Věz však, nikdo v světě nesmí znát,
u básníka přítřeší že naše;
nás štve lid a dráb nás honí plaše —
nuže, chceš nás opět katům dát?“

Chytrý ohled, vyschlá veteši!
Jsemť sic na kamení lotrů zvyklý —
zrádce nejsem však, byť světy znikly:
zde mé srdce — to dá přítřeší!

Matěj.

K čertu s životem, kdy nejsou.
Psoty víc, než síly věru,
hrdlo vyschlé, hadry oděv,
kapsa táhne k pološeru.

Hejsa! Však tu pomoc lehká!
Černá slepice a vejce —
devět neděl není mnoho,
a čert nového má strejce.

Jak tu jinak! Džbánek plný,
šenkýř jak čamrda lítá,
kumpánů jak v dešti kapek,
pitka skončí, až kdy svítá.

Každý chce být kamarádem,
třeba sbíral jenom střepy;
holky jako z alabastru —
na opatky mu se lepí.

Jak tu jinak! Před rychtářem
vypne krumplovanou vestu,
a když tančí furianta,
dělá mu i kantor cestu.

Ale ouvej! Lhůta sprchla,
čert se hlásí, jak se sluší,
a jak pravý nenasyta
nechce míň, než jeho duši.

Růženec a škapulíře —
těm se ďábel jenom směje;
úpis psán jakby jej tisknul,
k tomu krví od Matěje.

Co tu dělat? Jídla, pití,
to má v pekle víc, než dosti;
holky? ty se tak jen třesou,
když zavětří rosol v kosti.

Matěji se přec však nechce:
život začal jít mu k duhu —
„Poslyš čerte, zahraj jinou,
dostaneš i ourok z dluhu.

Přines jich, co kapsa stačí,
podplatíme mocné pány,
prodají ti za ně úřad
kabát zlatem premovaný.“

Ďábel stane. „Dobrá! Platí!
Nechť si čert i peklo dřímá!“
Od těch časů čert je v světě,
a až dosud lidi ždímá.

Na moři.

Spal rybák v loďce natažen,
spal tvrdě, jak o sázku,
druh lovil ryby do sítě,
a přemlouval mu lásku.

„Tvůj zrak je slunce ohnivé,
jež vystupuje z moře,
dnem, nocí o něm přemítám,
to působí mi hoře.“

A byla sluncem opravdu.
Vrh' v moře se v té době —
jak slunce táhne vodu ven,
tak přitáhla jej k sobě.

Přešťastný sen, rybákův sen,
jak by jej v potu vařil!
A kdy šli domů, zpívali,
že lov se tenkrát zdařil.

Útěcha.

Radosti všecky pochoval
a nes' to klidnou tváří,
jen jednou plakal zoufale,
to šli s ní ku oltáři.

„Ach rcete, otče duchovní,
jaká v tom nebe snaha,
že spiklé proti člověku,
nedá mu dojít blaha?“

„Můj synu, nebe klene se
nad nábožným i lotrem;
nemůžeš-li jim otcem být,
buď jejich dítkám kmotrem.“

Na břehu.

Hrálo si děvče na břehu,
mělo děťátko na střehu;
co si to, dítě, zahledlo,
že tvoje líčko pobledlo?

Běžela domů k matince:
„Dejte mi zvonit k hodince,
aneb přiveďte doktora,
než moje srdce ukorá.“

Když měsíček šel přes hory,
odmykal někdo závory —
„Nic nelekej se, má milá,
matinka mne sem posýlá.“

A když pobledly hvězdičky:
„Jednejte, matko, družičky,
koho chci míti za muže,
ten jediný mi pomůže.“

Neminul ještě rok a den
a minul jim jak pěkný sen —
hrá-li si která na břehu,
ať, jedná, jak v tom příběhu.

Zazděný mnich.

Na Svaté Hoře z almožny
žil mnich velice nábožný.

Ten uzavřený do cely,
neznal ni světa veselí.

K bohu pohřížen v modlení,
rozjímal o svém spasení,

by po životě probdělém
stal s anděly se andělem.

Tu přišlo děvče k němu v chrám,
krásnější nežli anděl sám.

I ustal ve svém modlení,
žeť došel svého spasení.

Věčnosti zhrdnuv údělem,
domníval být se andělem.

To staré mnichy rozlítí,
chtěli mladého zazdíti.

A kdy už roste ke zdi zeď,
tu slyšte jeho výpověď:

„Vy otcové spravedliví,
buďte svých duší bedliví.

Sečkejte, zdali pravdu mám,
až přijdou andělé též k vám.“

Zedníci stanou ve práci,
otcům se mysl převrací.

A svatý vrch dle znatelů
od časů těch pln andělů.

Ve svátek.

Šel na procházku v neděli,
veď za ruku si holku,
a smál se s ní a žertoval,
tak zcela bez okolků.

Tu bylo očí jako střel,
a řečí jako vody,
že prý ji mnoho častoval
a nadělal si škody.

Že nepomyslil na domov,
že noc protrávil plesem,
a kdy šel měsíc přes lesy,
že vraceli se lesem.

Že luhům květy zšlapali,
ač věděli, že svátek,
a co byl důkaz nejhorší —
na cestě našli šátek.

Aj jděte, lidé bláhoví,
to vše jen na vás svědčí;
on svátek skutkem posvětil
vy znesvětili řečí.

Amor na cestách.

Šel amor kolem kláštera,
a hvízdal pěknou notu:
„Fortníku, pusť mne na nocleh,
dej místa mému hrotu.

Pěkné vám nesu vzkázání
od mlaďounkého mnicha,
noc jednu byl jsem u něho,
a tři noci už vzdychá.“

Byl fortník šelma, hrubý Jan —
„Aj hle tuláckou chasu!
I klášter obrátit chce v rub —
jdi spát si třeba k ďasu.“

To z okna panna slyšela,
jí bylo hocha líto,
a přemýšlela celou noc,
kterak zas napraví to.

„Fortníku, muži nelidský,
co v mysl se ti klade?
Hoch z rodiny je umělců,
ti vítaní jsou všude.

„Ti svět i klášter přemohou
lehkýma písničkama,
kdy uhostit jej mohl mnich,
proč nemohla bych sama?

Aj, kdo zas klepá na dvéře?
Ten včerejší, ten samý,
a fortník jakby vyměněn,
jej vítá poklonami.

Již vcházel sem a vcházel tam,
nebál se ni té šelmy,
ráno si hvízdal písničku,
a liboval si velmi.

Svatební šat.

Nežli se k ránu rozední,
došije roucho svatební,
ne sobě ale pro jinou —
škoda těch snů, že pohynou.

Kolikrát jehlou zapíchla,
tolikrát z duše povzdychla,
kolikrát nitku protáhla
horká jí slza zasáhla.

Sotva se šeří po cestě,
pospíchá s rouchem k nevěstě:
„Jaká to práce, jaký šat!
Co mám ti děvče za to dát?“

„Kdybyste dala své jmění,
práce ta nemá splacení,
kdybyste dala ještě víc,
nezplatíte mi z polovic.

Aneb mi dejte za práci,
ať žal vás k smrti utrácí,
a dost-li ještě necením —
já splatím ji svým spasením!“

Mrtvá hlína.

Muzika, pijou, vejskání chasy,
a struny a nožky třesou se v kmitu,
vyletěl z jizby, rval sobě vlasy,
a kletbu vysýlal k měsíce svitu.

K oknu šel zpět: jak s ním ona splývá,
tak dvé zvuků jedním plyne akordem,
ve zraku dýky, za ní se dívá,
a zaťal pěstě a zahrozil mordem.

Ku matčinu hrobu zaletěl krokem,
a otevřel mrtvým svou duši tesknou —
k nim kane rosa stříbrným okem,
a mateří doušky v světle se lesknou.

Jak to tu dřímá: boly i hněvy,
tu nenávist s láskou v objetí tuhém,
nad nimi vanou šeptané zpěvy,
jichž slova prý slyšet v životě druhém.

Hlína tu kyprá, ta urovná spory,
a přitáhne vše si nezdolnou silou —
nuž vzal ji v hrst a za vzdory vzdory,
kdy tančila, posypal šíj její bílou.

V tom jakby žáry plamenem vály,
a láska jí z očí, ze tváří šlehla,
on tryskem v noc a přes hory v dáli,
jak pták ona za ním kroky mu střehla.

A v srdci pomstu, bloudil on světem,
a nestanul v bouři, ni v času nepřízni,
a ona za ním neskrotným letem,
za jediný hled své žebrajíc žízni.

A v srdci kámen, kam oči jej nesly,
ji za sebou táhnul, dalekým světem,
až oba zemdleni bez dechu klesli,
a smrt je přikryla hlinou i květem. —

Mladý ptáčník.

Okénkem slouchá z komnaty
v šer sladké noci hvězdnatý,
jak z křovin píseň slavíka
i vzduch i nebe proniká.

V tom šustly travou kročeje,
a keř se písní zachvěje,
že jí až v duši zalehla,
a panna v nemoc ulehla.

Nastojte, z této nemoci
moh', prý jen ptáček pomoci,
i rozletí se sluhové,
by našli ptáčka ubohé.

Leč každý jak jen zazpíval,
na srdci stesk jí přibýval,
že bledla, vadla ztrápena,
jak lilie, kdy zlomena.

Tu přišel ptáčník mlaďounký,
na tváři úsměv slaďounký,
ten věci měl až k zlíbání,
jež dívkám zdraví zachrání.

Ten sotva že k ní promluvil,
i stesk i smutek ulevil,
a sotva že se dotkla ho,
změněna nemoc na blaho.

A co jí dal, to hlídala,
to dnem i nocí líbala,
že pták, jenž létal komnatou,
i noc tam přenes' hvězdnatou.

To nezdá být se podobné:
však hocha tváře lahodné —
ó, vpusťte ho jen do dveří
a každá mžikem uvěří.

Náš basař.

Zabručel basař na struny
a svolal všecku chasu —
„Nemyslete, že od mládí
již tady hraju basu.

Na rynku hudbu verbujou,
a hned mi dali čapku;
tam buben, housle, piva dost,
to teklo jak po žlábku.

Však scházela jim píšťala,
by hudba šla dle noty,
já nafouk' tvář a skákali,
div neztratili boty.

My kudy táhli do města,
tam zůstalo vše státi,
a ať si bubny spustily —
píšťalu bylo znáti.

My kudy táhli vesnicí,
již chasa po nás pásla,
však já kdy vytáh' píšťalu,
ves na mne se jen třásla.

A děvčat vždy co komárů:
tu bzučely, tu štíply,
já pískal, dokud stačil dech,
ty všecky na mne líply.

Tu přišla s výše ordonanc,
že táhnout máme k boji,
zazněly trouby, prim i bas,
a už jsme byli svoji.

My táhnem. Nepřítel co mrak
a jako bouřka ryčí;
čert vynašel ten lijavec,
že z něho koule fičí.

A nastal u nás boží soud,
lid padal jako morem,
bombardón již nám vale dal,
a tambor ležel horem.

Již všecka šarže pobita,
ten tam fagot i plechy,
náš vůdce lomí rukama —
jeť ztracen, bez útěchy.

V tom zpomenu na naši čest,
na přísahu a krále:
já do ní fouk', já na ni pisk —
a vše se hnulo dále.

Nepřítel v zmatku, na nč my,
on pustil zbraň a prchá,
u boha pardón jedině —
my vítr, kdy slámu drchá.

My stanem tu co vítězi,
armáda celá v pláči,
a vůdce ten mne objímá,
co rameno mu stačí.

Tak v pokoji, tak ve válce
mou pištku bylo znáti,
a kdyby dnes mi stačil dech,
jej neznám, kdo mne zvrátí.“

Ach ouvej, škoda píšťaly,
že více nezazvučí;
mladí to po něm neznají,
a staří, ti jen bručí.

Však od jakživa bývalo
a bude do všech časů,
že mladý píská klarinet,
a starý řeže basu.

Manžel dobrák.

Pan hospodský má hezkou paní,
za svět by nehněval se na ni;
ta když se směje, tak je rozkošna,
že hledí jen a myslí na ni.

Přišel tam mysliveček mladý
a mluvil řeči plny vnady;
jak voní tráva dechem večera,
jak okřívá nočními chlady.

Jak buclaté má měsíc líce,
jak v nebi hvězd je na tisíce —
že manžel až se po nich roztoužil
a šel se dívat ze světnice.

A postavil se pod okénko,
by viděl vše a slyšel tenko —
však kdyby jednou jen ji políbil,
on by to poznal, milá ženko!

Leč mysliveček líbal zhusta
a žertoval a tisk' ji z gusta —
pan manžel stojí jako přimražen
a podivením špoulí ústa.

Jak tam si na hrdličky hrají,
jak hladí se a objímají —
pan manžel trne, tváře v zimnici,
a tam ti plynou v samém ráji.

Hněv se mu rozlil v tuk i kosti:
rozrazil dvéře v lité zlosti —
v tom na něho žena se zasmála,
a hněv mu roztál v zdvořilosti.

Nuž radost člověk míti musí:
kdy přijde mysliveček rusý —
jde manžel dýchat noční lahodu,
a tamti div se nezadusí.

U starých vrb.

Zakývly šedé vrby v klid
a měsíc ostříbřil jim hlavy;
z vesničky vyšel mladý hoch,
a v pláč vypuknul usedavý.

„Tě zejtra vedou k oltáři,
a já ti mám ukrátit cestu“ —
vzal struny, smytcem hladil je
a hledal píseň pro nevěstu.

A hledal až ji vynašel,
až vdechl v ni svůj život celý —
ten život jako horký stesk,
ač bez tepla, tak osamělý.

A když tu píseň uslyšel,
v niž celý jeho život vytek',
tu zachvěl se a zajásal.
a vydech' v ni života zbytek.

Zamyslily se vrby v klid,
a když se k ránu rozednilo,
zamyslila se nevěsta —
a přec to všecko pravda bylo.

Bez rosy.

Zemřela matka v žalu a stesku —
matičko drahá, jak se to spí?
Neb co je rosa květiny lesku,
vláha i rosa zemřela s ní.

Ach měla rosy, měla jí třeba,
dceruška-růže, poupě i květ,
dosti jí pláče, nedosti chleba,
šla tedy s pláčem v daleký svět.

Volali růži mladí i staří:
„Pojď, růže, zjasni zkalený hled,
setřem ti kapky s navlhlých tváří,
dej nám jen zlíbat rtů sladký med.“

Líbal však jeden s hlaďounkou lící,
líbal jí oko, z červánků ret,
a tu se zdálo, co lehko říci,
že strhli nebe v krásu svých let.

A tu se zdálo, co lehko věřit:
luna i hvězda jim stlaly sen,
nebe ni svět jich ráj nemoh' změřit,
svět jedna vůně, pln jara den.

A tu se zdálo, co těžko bývá:
sen jich že nemá probuzení,
a dokud růži slavíček zpívá,
jaro že věčné k neshlazení.

A tu se stalo, jak v té pohádce,
že se to všecko rozplynulo,
a že co vlasů zulíbal sladce,
vzdechů se z ňader vyřinulo.

A tu se stalo, co často bývá:
bez rosy růže — mrtvý byl svět,
a co jen slzí beznaděj skrývá,
vyteklo na tvář z pramene běd.

A kde si lehla, bez klidu spala,
a kde se kryla pustý byl krov,
bloudila světem, hledala, štkala,
až našla matku a její rov.

A na rov klesla zlomená růže —
„Matičko drahá, poslyš můj žal,
srdce by zmlklo, ale nemůže,
žádná mu kapka, hrozný mu pal!“

A co nenašla v celičkém světě —
matičky rov jak poduška změk',
kapala rosa jak v nočním letě,
a z noci spánek na oči tek'.

A černým stínům zamknuty brány —
zamklo je matky obejmutí,
matčiny prsty stíraly rány —
ach, kdo by přál jí procitnutí?

Statkn dědic.

Byl statku dědic, z rána osiřalý,
a lidé tvrdí zasedli mu v dům,
měl poklad krásný, cenou neskonalý,
a lidí loupež ukryla jej v rum:
by pak je doma v ničem nemoh' másti,
dědičný list mu vrhli do propasti.

Tak vyštván do světa a bloudil v stesku,
nenajda často, kam by hlavy skryl,
pokropil v slzách každou za dne stezku,
ve klidu šera vzdech mu prsa ryl —
a v noci za ním lítlo chechtu hlasem,
jak doma cizák topí hrdla kvasem.

I viděl syny stejného s ním květu
a úcta všech jim byla za podíl,
i viděl kvést jich dílo k spáse světu,
jak s druhem druh o palmu závodil —
jak neslzet? On zrak si zatřel dlaní,
a žalobu veď' až do usedání.

Bez přítele a raněn v měkkost duše
jak skalní pták pobíhal v samotách,
až jako jelen, kdy k studánce kluše,
rozběh' se na domova rodný práh:

by klepal na dvéře, na srdce hrdé —
však těžko poznat, co víc bylo tvrdé!

Tu stál jak žebrák v své kolébky domě,
až smích si strhli s jeho chudobou,
tu pozved' rámě a rukama lomě
zahřímal v nebe hroznou žalobou —
ó, k tomu-li se může dívat němě,
by raděj smetlo jej s povrchu země!

Což přišlo k sobě nebe touto strastí,
že dnů mladistvých mu se sželelo?
Již pádí mladík v skoku nad propastí —
an cos mu postát mocí velelo:
a jemná záře šero hloubi plaší,
a genij z ní list dědičný vynáší! —

Ó, buď nám vítán, svatý pergamene,
tys uved' zpět Odyssa v rodný dům,
soud odplaty frejíře z něho žene,
a poklad — jazyk vrácen našim rtům;
zlé pýchy síla u nás na vždy chroma,
a my jsme v domě krásy opět doma!

Ó, buď nám vítán, svatý pergamene,
ty otců přespanilý odkaze;
přes věků bouř tvá duha nám se klene,
a stará vlast nám žehná k přísaze —
jak rekům písně, nám i na věk platí:
my za vlast žíti chcem a umírati!

Král Jiří Poděbrad a legát Fantin.

Na stolci Čechů nejslavnější král,
ryzí ten diamant, král Jiří stál,
kol něho panstvo nedočkavost jímá,
jaké poselství legát nese z Říma.

Bylť Fantin samým králem poslán tam,
by vyplel rozsetý o Češích klam,
teď přišel — v tváři mír, mstu do úpalu,
a nad pokorou klobouk kardinálů.

„Od otce, jenž smí kleti provině,
tvé zemi zdar a blaho jedině:
tvá zem, jež unavena, až bůh brání,
by kvetla v míru zas, to jeho přání.“

„To poselství“, dí král, „mi lahodí;
toť s přáním mého srdce závodí:
by štěstí země té dozrálo v míru.
Tož prosím, mluv, jak slovům tvým dát víru.“

A Fantin počal: „Bůh to soudem změř —
tvá zem: to rozsápaná divá zvěř,
kdy koulí zčervenalým vášní okem,
a běda ovci, jíž dostihne skokem!

Krev páně nápojem vám z kalicha,
by měla závoj loupež všelika —
a kdo by zřít chtěl peleš antikrista,
zde nehledal by dlouho dozajista.

A přec jest mírný svatý otce žal,
nebť král zem církvi vrátit přísahal:
a aby nepropadnul církve soudům,
tož jistě přivtělí ji Říma oudům."

Zamračil se král, však řekl s poklidem:
„Co slíbil jsem, to vždycky plnil jsem:
krev Kostnická mi nelpí na svědomí —
a jiný soud mi není povědomý."

„Jaký to výklad!" legát zděšen dí,
„nad Říma soud — kdož vznešen býti smí?!
Řím béře sliby, kdy jmenuje krále —
Řím rozhodne, kdo být jím může dále."

„Jaké tvé poselství?" král vpadne v řeč.
„Tvůj jazyk Řím-li poslal v seč:
by s tebou zašermoval, kardinále —
k tomu si nezvolili Češi krále!"

Zakmitnul legátovi okem blesk:
„Kdo, ne-li papež, vznes' tě v trůnu lesk?
Tys Čechy slíbil vrátit církvi zase,
a nevrátil's: to se ctí srovnává se?"

Zaplanul posměchem ve tváři král:
„Tu slyšte, pánové, co legát přál!
Váš rozum krále vybrat nedostačí —
vám čekat dlužno, jak se Římu zráčí!

Já o čest dbát? Aj, smělý legáte,
vyť v Římě český stolec neznáte;
bezectnost na něm nikdy nevídáno —
co však jí římský unes', světem znáno!

A nyní rci, ty ctnosti zrcadlo,
jaké to poutko z tvé cti vypadlo,
že u papeže v Čechův službě stoje,
na krále jich pokoutně strojíš zbroje?"

„Co Otec rozvázal, to rozvázal,
a ten — slib nesplnit mi přikázal;
ty však jsi jiný v slovech, jiný v cviku,
a kletba zahřmí křivopřísežníku!"

Král počal na celém se těle chvět,
a trhnuv jílcem, zas jej vrazil zpět,
a hlasem, jakby volal k soudu věky,
dal Římu v odpověď své duše děky:

„Vy velkou máte hrůzy zásobu,
že nelze vtěsnat světy do hrobu,
že síla chodí pravlastními kroky,
a volné těžko změnit na otroky.

Kdy však vám svědomí dál nestačí,
jste nejslavnější slov vykladači —
tož v Čechách svoji jsme!“ Král zdržen stěží,
sic byl by mečem prohnal prsa kněží.

Však netrvalo jenom málo let,
a Jiří král byl za to z Říma klet,
a než se zase jaro rdělo květem,
král Jiří válčil za to s celým světem.

Na ranní.

Chodíval páter na ranní,
a uměl pěkné kázaní.

„Vy mládenci a družice,
mějte za příklad hrdlice.

A čím jste dražší holubic,
o to se mějte rádi víc.

Proto jsou v chrámě oltáře,
že vám kněz ruce zaváže.

Proto tu vody svěcení,
by srdce došlo spasení.“—

Na sta jich štólou ovinul,
sebe zavázat pominul.

A oč se u všech přičinil,
sám jediný to nečinil.

Knížecí soud.

Na stolci seděl kníže pán,
vojákům kázal rozhněván:
„Již chopte páže zradné,
ať hlava jeho spadne!“

To mladou kněžnou zachvělo —
jí oko mhou se zastřelo
a hlava mdlá se chýlí:
„Ustaňte ještě chvíli!

Ó život! což ten člověka
jen v plaché stíny obléká —
i když jej celý prosní
jak v růži kapku rosní!

Na světlech modré oblohy
stesk duše taje nebohý,
však sotva v lesk se vesní,
již mře jak kvítko lesní.

Mladost, krása, láska — vše
ach jak to jmění prchavé:
to sotva jednou zkvétá
a již je po všem veta!

A květu jara vonný den
ach jak to krátký krátký sen —
ó zkameň ruka běsná,
jež rvala by jej ze sna!

A čert ať načne duši mu,
kdo zkrátí mu jen hodinu —
vždyť ach již neomladne,
žel že sám sebou zvadne!“

Vojáci stáli bez hnutí
a máčkli slzy kanutí,
však kníže s trůnu skočí
a meč mu šlehnul z očí!

„A když už má být z kamene,
ať rozmačká co vznešené!“
A na to rána padla,
a mladá paní zvadla.

POHÁDKY Z NAŠÍ VESNICE.

Naše vesnice.

Ty stará vesničko na klidné pláni,
když uvidím tě, poutník zemdlelý,
tys vždy tak zleštěna mi k uvítání,
jak v matky vráskách úsměv utkvělý.

Jdu kolem našedlé tvých chalup pleti,
kam hledím, srdce mého vejskne kus,
má mladost ze všech koutů vstříc mi letí,
má duše cítí mládí lehký klus.

Vše známo tak. Jde pasák s líným stádem
a smekna, v letech couvá nazpátky —
ej brachu, na očích ti poznám snadem,
že dosud zdrávy naše pohádky!

Jde hrobník s motykou a písní,
hrob starý překopat jde na nový,
ej brachu, víš-li, jak jsi býval v tísni,
když jsem se ptal, kdo spí ti pod rovy?

Vůz jede do polí a v luka —
znám každou bíle ušlapanou mez,
z níž skřivan k nebi rozpínal se tluka,
a křepelka kde tloukla „pět peněz.“

Jde starý houslař, v očích mhu a mžitky,
znám jeho houslí dušné rozmary —
„Už, pane, nejsou jako tenkrát pitky,
a co do písní, není nad stary.“

Jde matka, otci dítě ke rtům zdvihá,
jde dívka s větou v oku tajemnou —
všech tvář je mně jak otevřená kniha,
v ní celý život popsán přede mnou.

I zavzní zvonek na červené věži,
jak starý přítel, tak má teplý zvuk,
a když mu zpěvný tlukot po vsi běží,
já slyším v něm i svého srdce tluk.

Vše známo tak. Znám vetchou mechem střechu,
i každé hnízdo poznám pod krovem,
i lašťovky, jež vstříc mi nesou těchu,
jak dosud dobře být tu domovem.

Znám každý komín. Pyšní se a bočí,
jak statný šuhaj fouká v kotouč dým,
a dým se v mráčky, lehké tvary točí,
jak u krbu hra pohádek a šprým.

Ach u krbu! Kdy večer oheň šlehnul,
a rudo barvil hochů smahlou tvář,
z nás každý jako duch a dech se nehnul,
a každý, kdo k nám sed', byl pohádkář!

Tu děje rostly veselé a smutné,
nám často slza kápla v důlků smích,
nám tekly hodiny jak víno chutné
a víc než v víně opojení v nich.

Ach u krbu! Jak mha se rouška zdvihá,
a lesklých hrdin řad jde kolem nás,
zrak samá jiskra, zlatem šat se mihá,
ti sotva zajdou, noví vzejdou zas.

A každý rek náš jako starý známý,
jak příbuzný, jak soused, dobrý strýc,
když padne, v rov jej kladem se slzami
a vzdechů za ním pošlem na tisíc.

Nuž ke krbu! Tam k louči zas si sedněm,
tam celý svět nám bude pod krovem,
ty dávné postavy si z duše zvedněm —
tam buďme zas jak tehda domovem!

Šumaři.

Jdou šumaři od města k městu,
ode vsi ke vsi pořadem,
jak tažní ptáci krátí si cestu,
zásobí plesem celou zem.

Jdou šumaři, u prahu se staví:
„Růžové dívky, pojďte ven,
my na stálé vám zahrajem zdraví,
dopředem den vám v pěkný sen.“

Hned v spanilém děvčata lemu,
jako když růží nakvete,
a kde jsou švarní mládenci k čemu,
hned se to v kytky proplete.

Neb jak co ti šumaři hrají,
vjede těm hochům do nohou,
a které srdce z tvrda se krájí,
trouby mu roztát pomohou.

Tak praví již soudové boží —
v hudbě se zákon naplní:
když kolo roste, láska se množí,
lidé se v párky doplní.

Tak stvrzují otcové, matky:
neb když se tanec rozehrá,
to vyjdou, kývnou na prahu chatky —
ať jen to pán bůh požehná!

Jdou šumaři od města k městu,
ode vsi ke vsi pořadem,
jak tažní ptáci krátí si cestu,
vesele zvučno bude všem!

Král Sáva.

Sté panoval léto Sáva král
a byl vždy věhlasem jasný,
tu knížatům, pánům vědět dal:
„Chci znáti, kdo z vás je šťastný.“

Jak knížatům přišla o tom zvěsť,
hned každý zadumán sedne,
životu kouká v zašlou tresť,
to jak když záclonu zvedne.

A postavy uzří zlačnělé,
jak po cti vyzábly hladem,
v nich duše už mrtvě ztupělé —
v nich sebe poznává snadem.

Zří jeden, jak jaro promrhal
na časnou jeseně vrásku,
tam ten, jak žen na sta miloval
a přece nepoznal lásku.

A ten zde, jak choť má křehkou cnost,
to dlouhou nocí jej trápí,
tam tomu je rozmar řídký host,
ač často vínem jej ztápí.

Svou každý jen chorou vidí část,
ta kalným pohledem leká,
v tom nemnoho blaha, velká strast —
král smuten na trůně čeká.

Král Sáva jde s trůnu zasmušil,
jde k moři, po břehu kráčí —
„Co platno, bych sto let králem byl,
teď stý rok loučím se v pláči?"

Tu uvidí chýšku chudobnou,
v lov rybák spravuje sítě,
a matka si písní lahodnou
v sen hejčká anděla dítě.

V kout uloží si je na plenku,
je postře bělavou sítí,
a hlídá mu sen a myšlénku,
jež z plných tvářiček svítí.

A rybák se v prác izastaví,
jde blíže, pokradmo, v tichu:
ty tvářičky rdí se do zdraví
a hrajou v líbezném smíchu!

On s dítka se dívá na ženu:
„Toť ráj, toť nebe je vlastní!“
A žena stře náruč blaženu:
„Hle, muži, přece jsme šťastni!“

Jde s úsměvem na trůn Sáva král
a s trůnu knížatům věstí:
„Kdo u matky štěstí nepoznal,
byť král byl, neviděl štěstí!“

Pohádka o hvězdné panně.

V plň krásy panna rozvita,
ta měla půl světa v moci,
jak ptáček za dne ukryta,
v noc byla královnou noci.
Tvář světlou měla z měsíce
a z jeho paprsků šaty,
z hvězd stužky v hlavě, jehlice,
a závoj z oblaků sňatý.

My dítky tichounko hravy
jak z hnízda vypneme hlavy.

I sedla v lese pod skálu,
tu smrt šla okolo s kosou —
na těle masa pomálu
a nohu do kosti bosou.
Cos v důlkách divě zasvitne,
jak z píly vycení zuby,
prst do žeber se zachytne:
„Mé dítě, srdce mám v ruby!“

„A osladit ti libánky,
hej, bude svatební cesta:
všech bojišť sjedem dýchánky
vše mrtvá, propadlá města.
A dávných říší svadlá líc,
a shaslé národy v troudu
nám od hřbitovů vyjdou vstříc
jak předzpěv věčného soudu.“

My dítky zleknuty, plachy,
jak v hnízdo tíhneme strachy.

Co ona? Ruce prostírá:
kam sáhne, hvězdička zmladne,
ta, kde se poupě otvírá,
co rosa na poupě padne;
už hvězdami zem poseta,
den klepe v nebeskou bránu,
svět širý jitrem prokvetá —
„Nuž buď si, počkej jen k ránu.“

My dítky tichounko hravy,
jak z hnízda vypneme hlavy.

„Ach, jen co kosu nabrousím,
hned v dar ti požnu, co mladé,
já poupě dítě zardousím,
jež matka na prsy klade.
V dar dívčích tváří strhám květ,
v dar zem ti zaplavím nachem,
že vítaje tě zleklý svět
k nám v hroby uteče strachem.“

My dítky zleknuty, plachy,
jak v hnízdo tihneme strachy.

Smrt čeká, a když nabrousí,
oj, mrkne dennice ranní, —
hned světla, jak když natrousí,
a svět je obrácen dlaní.
Smrt kouká — kde je nevěsta?
Ta mizí neznámou mocí,
jak ptáček malá, peřestá —
„Chceš mít mne? Počkej jen k noci!“

My dítky tichounko hravy,
jak z hnízda vypneme hlavy.

Lesní žena.

Tak častují pasáci hosta:
u ohně k ránu posedí,
a jako hvězd na nebi do sta,
pohádek jemu povědí.

To jako ty jiskřičky z dýmu:
pohádek letné postavy
jim šlehají z pravdy a šprýmu,
do jedné k nim se dostaví.

Ta jedna ta přišla jak živá,
sedla si těsně ku hosti:
„A o čem tvá duše jen snívá,
do syta dám ti, k radosti.“

Hned ruku mu do měkka zdvihne,
hledem mu kývá v znamení,
hned srdce a duše mu jihne
v neznámém smyslů zmatení.

Hned odchází po jejím boku,
na loket hlavu složenou,
a vše, co má pěkného v oku,
hřeje mu v duši blaženou.

Že nedbá ni nevidí cesty,
že jdou až v lesů houštiny
a pod tenké, šumivé klesty,
na vonné, měkké loučiny.

A jak jí tu zář v oku střehne,
jako by v měkkých růžích stál,
rtem ona se na rty mu sehne,
zašeptá, dýchne: „Pojď jen dál!“

Hned každý strom rozvázal ústa,
rozpráví divně tkanou řeč,
ta na hudbu z šumotu vzrůstá,
táhne kol srdce tenkou leč.

Hned rozpráví lísteček tenký,
slovům lze milo rozumět:
byl pupencem za prvosenky,
nyní je z plna zlatý květ.

Hned rozpráví našedlé ptáče,
zahraje vzletnou do skoku,
pak zavejskne, po větvi skáče,
vede si družku po boku.

Hned rozpráví zurčivý pramen,
žblunká si v cestu květnatou,
až omšelý probudí kámen
s ozvěnou v píseň napjatou.

Hned pryská a rodí se písní,
líbějších nikdo neslyšel,
ba krásnější sotva kdo vysní,
byť ani ze snů nevyšel.

Vše vidí tu jako by ve dne,
a jak by v samém kvítí stál,
výš ona ho ramenem zvedne,
rozpráví, šeptá: „Pojď jen dál!“

Hned vykoukly za každou chvojí
tvářičky mladé, růže květ,
strou náruč a v náruč se pojí,
v líbání měkký tisknou ret.

Jich lokte jak lilie sněžné,
očka jak hvězdosetá noc,
a v zvonečků poháry něžné
sbírají rosy chvělou moc.

Hned postavy pitvorným spěchem
z tmavého rostou kořene,
v šat pokryty korou a mechem,
na smích a na žert stvořené.

Tu, jako by svolal je z lesů,
s jeleny laňky přilétly,
a na každé přijíždí v plesu
mládenců̊v půvab vykvětlý.

Ti táhnou se v průvodu táhlém,
každý svou vede nevěstu,
a mužíci v poskoku náhlém
na pochod hrajou, na cestu.

A komu se po skrytu steskne —
luna bdí víc jen pro snění,
a hvězdy se spouštějí leskné
co noci zlaté třepení.

Je kolem tak luzno a krásně,
řečí a zpěvů, bílých těl,
to jako by na křídlech básně
na pokraj ráje zaletěl.

Je všecko tak luzné a krásné,
ale když zřel jí do oka,
přec vše to jen bledne a hasne,
a on si vzdýchá z hluboka.

Tu z jejího oka to šlehne,
jako by mezi blesky stál,
rty palčivé na rty mu sehne,
rozpráví, šeptá: „Pojď jen dál!“

Když objati kráčejí k sluji,
šlépěji v hedbáv měkne mech,
kde postojí, kapradí bují
a rosou páchnouc chladí dech.

Tu ve sluji sedátek stero —
„Odpočiň zrakům znaveným,
tu sedneme v průhledné šero,
zdřímnem si spánkem blaženým.“

Pak doznívá hudba a braní,
myšlenka vyznívá tu v sen,
a zdřímne-li na její dlani,
nespatří více příští den.

Ba zdřímnul, a dříve než tuší,
spjala ho v sladké beztrudí,
pak vypila mladou mu duši,
sotva ho v den kdo probudí.

* * *

V den čekají pasáci hosta,
u ohně s ním že posedí,
sic umějí pohádek do sta —
dnes ani jednu nevědí.

A večer kdy došlo to k řeči,
zasedli v starém pořádku,
ach, měli dnes zásobu větší
o jednu novou pohádku.

Král Jindra.

Král Jindra ztratil korunu
a zavolal si blázna:
„Pojď, šašku, musím se trůnu,
má hlava je tak prázdna.“

Vzal šašek housle do ruky,
měl v nich tak divné noty —
„Když chceš jim vládnout bez muky,
pojď ke mně do roboty.“

A tu, jak dříve s bláznem král,
teď s králem chodí blázen,
a kde si sed' a k houslím hrál,
byl Jindra trudu prázen.

A usedli si v hospodě,
tam zpívali až k ránu:
že lidé žijou ve shodě,
když mají víno v džbánu.

A usedli si na trhu,
tam zpívali až k šeři:
jak trudno dívkám v noclehu,
když hoch se zpronevěří.

A usedli si pod hradem,
král zpívá tam až k noci:
jak nádherný z hvězd diadem
noc královna má v moci.

Tu paní k oknům přisedly,
zpěv k srdci jim se loudí:
„Já jsem ten měsíc vybledlý,
když pustou nocí bloudí!“

Pak sedli už jen na mechu,
král zaplakal si v dlaně,
a blázen pravil v útěchu:
„Tak poslouchají maně.“

Návštěva.

Namíchal paní pro spaní —
„Tys, švakrová, jak v růže květ!“
V tom mrtvá víčka odclání —
„Co chceš tu ještě uvidět?“
A skokem k lůžku přikvačil
a palcem víčka zatlačil.

Hned líbal ňadra okrouhlá,
šíj bílou, z růže tkaný ret,
zas mrtvá z lůžka prokoukla —
„Co chceš tu ještě uvidět?“
A skokem mrtvou uchopil
a v rakvi víkem poklopil.

Když byla v hrobě pohřbena —
„Teďs, švakrová, můj celý svět!“
A v měkká klad' se ramena,
jak do hedvábí, na samet;
až v půlnoc hlavu pozvedne:
„Co chceš, ty mrtvá, vedle mne?“

A mrtvá tak, jak o ní snil:
„Bez tebe nechci v hrobě spát,
tys špatně oči zaklížil,
já kdy chci mohu k tobě vstát,
a já chci sestru uvidět,
jak od tebe jí sladne svět.“

A mrtvá kouká v duše skryt,
ba v nejtajnější srdce kout,
chce manžel z lože vyskočit,
však nemůže ni rukou hnout,
jen mrtvé hledí pod rubáš:
„Ach, ty mně duši vykoukáš!“

A z mrtvé bílý plane svit,
má ruku zvednutou jak v soud,
chce manžel sestru probudit,
a nemůže ni hlasem hnout,
jen mrtvé hledí pod rubáš:
„Ach, ty mne k hrobu vykoukáš!“

Když bylo ještě s půlnoci,
vylítla sestra ze spaní:
„Ach spějte, lidé, k pomoci,
mně pán můj stydne ve dlani!“
Však pomoc marná dočista,
kdo dobděl, vstát se nechystá.

Pod hradem.

Veď' cikán hocha za stádem,
pás' chrty, koně pod hradem
a koukal vzhůru temně.
Pan kníže z okna patřil ven:
„Tam nejkrásnější z mých je fen,
hned přiveďte ji ke mně!“

Jde sluha s páně rozkazem:
„Tys ukrad' fenu, dej jí sem,
sic krev poteče brodem.“
„Já pánu tvému ukrad' víc,
mám jeho krev a jeho líc,
mám jeho syna rodem!“

Šel sluha nazpět do hradu:
„Slyš, pane, neznám výkladu,
však s posměchem se rouhá!“
Strh' kníže pušku s přístěnu
a z okna křik jak v plamenu:
„Ať dokáže ten slouha!“

Zdvih' cikán dítko do výše:
„Tvůj syn to splatí nejspíše,
když neznáš rodokmeny;
neb že je krev v něm knížecí,
já psy mu kradu stavěcí,
ty však nám kradeš ženy!“

Psy vodí cikán za stádem,
má švarné koně pod hradem
a vzhůru kouká temně:
„Pojď, pane kníže, z hradu ven,
mněs nejkrásnější ukrad' z žen —
pojď pro syna si ke mně!“

Pomník.

„Ty starý hrobníku, tys němý,
když o starém chcem slyšet hřbitově,
kde rovy srovnány jsou s zemí
a jediný jen pomník na rově.“

* * *

Máť hřbitov, děti, paměť krátkou,
stár, zapomíná také do hola,
jak ospalý bdí nad památkou,
už sám je s mrtvolami mrtvola.

Pak marné všecko naše ptaní,
kdo byli, jež bral v nocleh, za hosti:
rod, jméno, statek, zaměstnání —
tu vizte, ukáže vám na kosti.

Jeť k smíchu mně ten kámen bílý,
že ještě chce si hráti na pomník,
ten šlechtic schudlý, pošetilý,
jenž neví, že je dávno nebožtík.

Byl anděl kdys, teď kus té hlavy
mu v blátě s lebkami se kutálí,
měl těžká roucha, zlatohavy,
teď v cáry mu je větry zcuchaly.

Kdys nápis měl, a čas mu brouskem
až k nepoznání slova ubrousil,
měl křídla, čas je kus za kouskem
jak ptačí pírka škubal, potrousil.

Měl pochodeň kdys v ruce jedné,
měl v druhé k právu pozdvižený meč —
teď lidské oko nedohledne,
nač chtěl si svítit a nač míti seč.

A přec chce mluvit? Jedno jmeno,
nechť jmenuje jen jedno století,
jež v hroby tam je rozloženo,
a pohne celých věků pečetí!

Čí byly rozryté ty rovy,
kde v nepořádku všeho stavu hnát,
vrah, lotr, dcera, otec — kdo ví,
co líbá se tam za noc na stokrát!

Kdo byli, kdo? Snad žilou naší
plá krev jich, z věků k nám až scezená,
snad naše ptaní, milí braši,
je poslední jich v světě ozvěna.

Nic neví. Jest to mluvka prázný,
k nám z mrtvol jen se hlásí o slovo,
a přemluví jen živé blázny,
že jím ti mrtví živnou na novo.

A to jest pomník! Zejtra s pluhem
jde oráč, hroby zorá do řádků,
zrn zaseje, vše bude luhem —
komu že pomník stál tam v památku?

Choděra.

Prostovlasý, rozcuchaný
na návsi se rozhání:
„Slyšte, lidé, na vše strany,
budu míti kázání!“
Po kněžsku vydychnul z hrudi,
dělal křížů znamení.
„Praví kněz: my, co jsme chudí,
že jsme blahoslavení.

„Tobě snadno v to se míchat,
když's tak svatě natylý,
a vám snadno o tom slýchat,
když jste tělo spravili.
Ale jak to chudým snadné,
slyšte slova proroků:
hle, nám tělo tuze chřadne
bez střechy a obroku!

„Chudý — svatý! V tom-li vězí
svátostí všech prameny,
co pak vadí vám i knězi,
by byl blahoslavený?

Na rok jen se do mne vtělit —
vsadím, že z té výměny
za půl léta bude pelit
jako komoň splašený!

„Vítr, déšť ne z hruba lidsky
vous mi češou, šediny,
a váš pes tak uličnicky
v šat mi dělá štěrbiny,
a vy, přijdu-li k vám s prosbou,
nejste lepší o mnoho,
sám váš kněz mne vítal s hrozbou —
tisíc láter do toho!“

K zemi klesá, pozvednou ho —
„Slyšte konec kázání,
já jsem svatým tuze dlouho,
a mám špatné zastání,
srdce puklé, zvadlé síly,
v duši vše tak zmatené —“
kles' a už ho nevzkřísili
mezi blahoslavené.

Dva stíny.

Jde měsíček vejpůl nakrojen,
v běl řeka leskne se, hučí,
les ze sna tak dýchá spokojen
a v ptáků nápěvy pučí.

Dva stíny si sedly u řeky,
cos s rukou smývají, šatů —
„Ač prokleti snad jsme na věky,
já nechci dozráti katu.“

Tu povídá druhý: „V duše tmách
už zhasla hvězda mi každá,
kam duše jen pne se v myšlénkách,
na každé sedí jí vražda.“

A první: „Toť naše řemeslo,
stín časem počíná lekat,
a chceš-li, by katu vyneslo,
jen počni k pokání hekat.“

A povídá druhý: „V duši mé
noc lká, sejc houká si hlasně,
hlad vyje, a nežli tušíme,
vlk o dlaň otře si dásně.“

A první: „Mít duši takovou,
jež lup by chtěla mi kazit,
hle, zbraň na ni mám již hotovou,
a v hrdlo umím ji vrazit.“

Dva poskočí stíny na břehu,
jak vlk se za vlkem honí —
skví voda se jako do sněhu,
dva stíny strhly se do ní.

Starý kozák.

V hospodě ruchu a puchu,
tam housle, klarinet, bas,
pošinul čepici k uchu —
„Stůjte, ať do toho ďas!“

Zakroutil našedlé kníry
a rukou podepřel bok:
„Kozák jsem ze staré míry,
já vím, co do kulí krok.

„Ale mně s takovou směle,
mne českým poplivnout psem:
jedna, dvě — a má ji v těle,
pak ať mne ubije v zem!

„Koukáte, kuřata měkká,
to každý jak sysel je tich,
pošeptmo kleje a heká
a nahlas polyká smích!

„Koukáte, výkvěte mladý —
mít k tanci ohnivý kvap,
pro holky hlazené brady,
fi! a krev ze srdce bab.

„Neznat, co muži je svato,
co krásné, veliké dost,
však na všem trpěti bláto,
a mít je za pravý skvost —

„Fintit se, čechrat si vlasy,
být klepnám hledaný rek,
hejřiti pitky a kvasy,
tvář mít jen na políček —

„Na velkost zvedati tretku,
mít v hádku bojovný sluch,
odvahy však ani špetku,
a zvát to mladistvý ruch —

„Koukáte na tu krev línou,
jak sešlá v mém zrcadle jest —
při sám —, tvář nemáte jinou,
dosud v ní nevidím čest!“

Stanula mládež dnes v kole,
jak v kámen utuhla, v led —
vytáh' dnes kozáček v pole
a jest jak bez krve bled.

V hospodě ruchu a puchu,
tam housle, klarinet, bas,
pošinul čepici k uchu —
„Hrajte, ať do toho ďas!“

Dražba.

Kravičku vedou ze chléva,
dvůr plný, sotva že stačí,
na prahu vdova omdlévá
a škytá v oněmlém pláči.

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Pět zlatých poprvé, kdo dá víc?“

Na prahu zalká žaloba:
„Mé děti, robátka milá,
života naše zásoba,
váš chléb a jediná síla!“ —

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Pět zlatých podruhé, kdo dá víc?“

„Otce smrt náhlá zlomila,
pět dítek při holé dlani,
a já se v práci schromila,
kde vzít a doplatit k dani?“ —

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Šest zlatých poprvé, kdo dá víc?“

„Z telátka jsem ji chovala;
když jsme ji na pastvu vedli,
každou jsem krůpěj žehnala,
vždyť z mléka děti mé jedly!“

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Šest zlatých poprvé, kdo dá víc?“

„Každou jsem zvedla travičku,
jíž mléko sladne a tuční,
děti si sedly k ohníčku
a byly na pastvě učni.“

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Šest zlatých podruhé, kdo dá víc?“

„O hladu a přec bezpeční!
Groš za sýr ukápne v schránku —
byly to hody sváteční,
když zbylo na pomazánku.“

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Šest zlatých podruhé, nikdo víc?“

„Hrozná to, děti, siroba!
Šest zlatých za moje muka!
Prázdna je naše zásoba —
tak srdce matčino puká!“ —

Dráb z drsných vyvolá plic:
„Šest zlatých po třetí, nikdo víc!“

Petr hrobař.

Jde Petr stísněn od fary:
syn se mu pověsil k trámu,
on nesmí dát ho na máry,
má za zdí kopat mu jámu.

Kop' Petr, hovor zapřede,
však slzou promočil slova:
„Já věděl, kam to povede,
když holkou sfantí se znova."

Kop' Petr, zem jak z plamene,
ji slzou k dítěti světí:
„Ach farář — ten je z kamene,
jak každý, kdo nemá dětí."

Již dvacet rokův jediný
všem hřbitov na rovy brázdí,
jen zbytkům té své rodiny
má lože ustlati za zdí.

Již dvacet let má k hrobům klíč
a farář hroby ty kropí,
jen syna zahrabat má rýč,
jak smeť když do díry klopí.

Svým Petr tělem přikryl rov,
tam z dne se do noci modlí:
„Vždyť, bože, byl on ryzí kov,
nebť nebyl v myšlení podlý.“ —

Cos náhle tak vesel, hrobníku?
Slyš, zvoní faráři hrany,
ej, zdvihá hrobník motyku —
hrob kope na čtyry strany.

Jdou kněží v žalmech ke hrobu —
ej, máte svěcené vody,
jak pro dva pro tři, v zásobu,
tak jako na velké hody!

Ej, slaví Petr velký den,
dnes dlí i na hrobech v noci —
onť mrtvý dech a mrtvých sen
jak král má v jediné moci.

Neb on kde dům jim postaví,
tam v tlení těší se, trudí,
až je z té noci vybaví
a na kost hubené zbudí.

Onť svrchovaný hrobů pán —
dnes moc svou k údechu slaví:
kdo v zemi pusté pochován,
dnes v zem jej svěcenou staví.

Tak probděl noc až do rána,
až mrkla dennice bledá:
dnes duše z hvězd mu setkána,
dnes jej to k nebesům zvedá!

V lomech.

Do lomů jde Bárta z rána,
skály láme, zpřevrhá,
hromu klín je každá rána,
div se země nestrhá.

Zastaví se v mutném stesku:
„Tak jsi, země, bohata,
knížatům dáš slávy, lesku,
trůn i palác od zlata.“

A zas buší v horkém potu:
„A co červ já chudobný!
Palác můj je sotva z plotu,
boudě psí spíš podobný.

„Ale mít tak z tvého lože
jeden kámen ze zlata,
ženu na to — pane bože,
byla by to záplata!“

Zabeře se v rozjímání,
ruce klade do klína —
co to plá mu v tvrdé dlani?
Zlata plná slitina.

Hned se kámen v palác klene
prostřed bílá komnata,
v síních stoly rozprostřené
pro pány a knížata.

Na stolech co hrdlo ráčí,
vína, jídel na stohy,
hudba drnká na pavlači,
až to trhá pod nohy.

V síních tenké vodojemy,
v tanci dívčí kročeje,
zrovna jak když liliemi
samé růže proseje.

A ty růže světlo v oku,
lilje hlavou pokynou —
„Bárto, Bárto, hni se v kroku,
vyber si, však jedinou!“

Hned se v živý věnec klenou
rty a šíje bělostné,
všude, na rtech, na ramenou
vděky jsou tak pohostné.

Měkce obtočí ho k sobě,
sladce mluví: „Náš, jsi, náš,
sláva tobě, sláva tobě,
jednu-li jen zulíbáš!“

Bárta je však samá láska,
líbá všecky v beztrudí,
v tom zeď od základů praská —
ráz! a on se probudí.

Ten tam z ruky poklad zlata,
palác, síně, přístěny —
v dlani mozol a kus dláta,
náruč bez děv, bez ženy.

Vstal a hned si žáhu spraví:
rukávy si vykasá,
pere do skal, až se taví,
až se země otřásá.

Pohanský král.

Byl jednou v Čechách pohanský král,
ten válčil s dalekým světem,
lid mladý jen mu na jatky zrál,
i otce utrácel dětem.

Měl poupě dceru pohanský král,
ta v jeseň jaro mu předla,
však jednou z rána vzdychal a lkal,
dceř růže vadla a bledla.

K všem bohům zalkal pohanský král:
„Kdo z vás tím dovýší pýchu,
by mně, co mám to jediné, bral,
mně také božství je k smíchu!“

A rval si vlasy pohanský král,
jeť dceř tak tuhá a chladná,
a z slz, jež horký cedí mu žal,
ji teplem nedojme žádná.

A když tak stená pohanský král,
duch padlých zašumí kolem:
„Hle, slzám matek tvrdě se smál,
teď srdce pukne mu bolem!“

Tak přestal stenat pohanský král,
neb v srdce blesků se shluklo,
že bůh ni člověk neslyšel dál —
a přec jen pro dceru puklo.

Jíra.

Jde Jíra, šaty rozedrané,
jak když to v mlejně semele,
a vítr hrá mu s hebkým cárem:
Tu krásnou mašli dej mi darem —
toť veselé, hoj veselé!

Jde Jíra ku mlejnu, tam dají,
tam žita v korce, věrtele;
a psi naň lítnou jako zteklí,
tu z poslední ho mašle svlekli —
toť veselé, hoj veselé!

Jde Jíra za mlejn, střechu měří —
už kohouta má na čele.
A kohout zpívá, až to srší,
na půl hodiny noty prší —
toť veselé, hoj veselé!

Tu chasa mlejnská Jíru chopí —
„Jen tam s ním, tam si namele!“
A jiskry letí, jak kdy buší,
z nich Jíra poroučí svou duši:
„Hoj vesele, jen vesele!“

Rekruti.

Jdou rekruti, hudba spustila,
hejsa! šmytcem a plechem —
„Už nejsme, děvčata rozmilá,
vaši ni jediným dechem!“

A matky na prahu starosti plaší:
„Zda jsou to synové naši?“

Jdou rekruti z města napilí,
hejsa! házejí čapkou —
„Už nejsme, rodiče rozmilí,
vaši ni jedinou kapkou!“

A matky na prahu starosti plaší:
„Zda jsou to synové naši?“

Jdou rekruti bystro, v kuráži,
hejsa! veselým chodem —
„A kdo se kde na nás odváží,
palme, a do srdce bodem!“

A matky na prahu starosti plaší:
„Zda jsou to synové naši?“

Jdou rekruti, vejsknou do všech sil,
hejsa! na stranu čapku —
„A kdyby to vlastní otec byl,
načepím poslední kapku!“

A matky na prahu starosti plaší:
„To nejsou synové naši!“

Svatební píseň.

Nad řekou skály našedlé,
jim měsíc stříbrem polil hlavy,
přišel hoch, tváře nabledlé,
a v pláč tam vypuk' usedavý.

„Ráno tě vedou k ženichu,
já k houslím mám ti krátit cestu —“
udusil pláč a za smíchu
v nich hledal píseň pro nevěstu.

Hledal až píseň vynašel,
ta byla jeho život celý —
bolestná jak ten jeho žel,
jak orla žel, tak osamělý.

A když se mu zpěv ten vyprýštil,
když uslyšel v něm život celý,
život i píseň roztříštil,
jak skalní orel osamělý.

Po skalách kráčí luny svit,
a když se k ránu rozednilo,
nevěsta nemůž pochopit —
a přec to všecko pravda bylo.

Na číhané.

Číhají dva loupežníci,
mladý starci přes rámě,
starce ptá se mladolící:
„Na koho dnes číháme?“

„Odloudil mi tvoji matku,
a já číhal u lesů,
až jsem uzrál na oprátku —
tudy půjde od plesu.

„Ale čeho při tom žel mi,
já dřív sebe utratil,
zvíře jsem, kus lité šelmy,
aniž jsem mu oplatil.

„Vlk mně v duši vyje děsně,
jsme v něj oba zakletí —
ouvozem až půjde těsně,
per, až duše vyletí.“

Skok, a starci hrdlo změří,
dýka v ruce zakmitla:
„Nač i *mne* zatáh' jsi k zvěři!“
Pral, až duše vylítla.

Rouhač.

Jen nerad o tom povídám;
sem v písmech nesečtěný,
tak sotva k hrobu dohlídám,
na toť za hrobu stěny.
Však to jsem slyšel na své uši,
jak posmíval se lidské duši.

Byl v svaté zemi, na moři,
znal města všeho světa,
kde jaké z ledu pohoří,
i v pouštích trávil léta;
když mluvil, poslouchat až milo,
a přec prý mu zde přeskočilo. —

Nu, znáte kříž ten u pole;
tam v bouři chuďas podlí,
má sepjaté své mozole
a ku Kristu se modlí.
On kolem jda, hned slovo zavdá:
„Co ty se modlíš, není pravda.“

Pak postavil se u kříže,
jal rukou Krista nohu:
„Když bůh je nám zde nejblíže,
proč nemluvit jak k bohu?
Já povím ti, jak bez nesnází
se pravda na modlitbu sází.

Slyš bože, v kněží vnadidlo
já nezahalím slova,
ni v zvonění a v kadidlo,
ni v roucha šarlatová,
bych poslal ti to v lichém dechu,
jak bys byl bohem jenom z plechu.

Nemám ni potištěný list
nechutných řečí sladem,
jež my, jak neuměl bys číst,
ti odříkáme ladem
co liché modlení a zpěvy —
když srdce nám o ničem neví.

Slyš bože, když se pomodlím
zde za bídáka toho,
neučiním to s pohodlím,
jak ten, kdo slov dá mnoho,
ač všichni tvoji zpovědníci
ti neřeknou, co on chce říci.

Viz, člověk on, k tvé podobě,
tvých světel, slunci brachem,
a skormoucený, ve mdlobě

tě líbá tu tvým prachem,
a druzí z podob tvých, kde mohou,
jak červa přišlápnou jej nohou.

Jeť zkroušen, sešlý na duchu,
list nalomený, chřadne,
a tys tam jako bez sluchu,
máš blesky, srdce žádné —
hle, čím ti duše nesmrtelná,
když v něm již mrtvá, bezúčelná!

Čím ti ta duše? Z pramenů
tvých světel má svou pýchu,
leč stvořiteli samému
zdaž není jako k smíchu:
kdo z darů tvých jen bídu měří,
a přec se modlí, v tebe věří!

Co ti ta duše! Nad světy
to hrdé svoje dílo
když ceníš jen dle žebroty —
viz, tu se nezdařilo;
Tu leží v slzách, zlopocené,
a to že je ti drahocenné?

Slyš bože! Snad jsi uvyklý
jen mluvě lícoměrné,
však já jsem blesky proniklý,
jak to tvé nebe černé;
a hřích-li mluvit pravým steskem,
zde stojím, zahlaď mne svým bleskem!“ —

Tak skončil, já jak z kamene
jsem stál tu, vše to slyše,
však chuďas oči znavené
vznes' vlhké, teplé výše,
a co kdy vzdechů slzou odlil,
prý jakživ tak se nepomodlil.

Nu kdož to ví. Jak povídám,
on živ byl léta dlouhá,
a od kněží se dovídám,
že člověk tím se rouhá;
byl moudrý, sečtěný až milo,
a přec prý mu zde přeskočilo.

V pustých ladech.

V lada pustá, k ulomené hruši
bez mízy a listí, bez snětí,
jsem až dojel, u ní pustil duši,
bez druhů a přátel, bez dětí.

„A kůň zaržál jako zlomen ve dví,
kůň, tak sotva potažená kost,
pes mu zaštěk' z tísněného ledví —
pes, víc kostra; není toho dost?

Na stráži.

Přemítal k ránu s klopotem,
zač noci té stál životem —
klid občanů, jich zlatý sen,
a nikdo nebyl vyrušen.

Pak naproti tam v okénku
též hlídal svoji milenku,
a když tam hled svůj obrátil,
div stesk mu duši nechvátil.

A když noc v den se probírá,
kdos její dvéře otvírá,
a než ji ještě políbí —
ej, namíří-li, nechybí.

Vojáčku, cos to učinil,
žes na vůdci se provinil?
Teď bratří tebe proslaví —
tři do srdce, tři do hlavy.

Bludný jezdec.

Pan jezdec večer zabloudil
ve velkém, velkém lese;
i potká děvče hezounké,
to jako pták se nese.

„Ty hezké dítě, pověz mi,
zda jedu tady k městu?“ —
„Ne, pane, právě naopak,
já ukáži vám cestu.“

On vzal ji k sobě na koně
a jedou spolu v lese,
a jak ji drží za ruku,
ta v ruce se mu třese.

Tu cesta srázná, skalnatá,
on blíž ji k sobě vine,
a než ji s koně sesadil,
měl v prsou srdce jiné.

Od času toho noc jak noc
tam jezdec bloudí k městu:
dej bože všechněm zbloudilým,
jak jemu, najít cestu.

Náš písničkář.

Nad našeho písničkáře
neznám reka se zbraní.
Bez vojáka, bez císaře
lid i zem si podmaní,
a co v něm uzrává,
v dar co píseň rozdává.

Sotva vyjde, starý mladý
už jak pták se pozvedá,
svět hned pučí z plna vnady,
až nám srdce usedá —
bože náš, bože náš,
jak když v jaro zavoláš!

Jako deštík v prvním máji
slovo v duši dopadá,
stojíme s ním jako v báji,
z duší vonná zahrada —
a ten hlas, a ten hlas,
ten by z hrobů vzkřísil nás.

Květným dechem pravda šumí:
sotva srdce poslechne,
srdcem každý porozumí,
zavejskne, si povzdechne,
ve shodě, v neshodě,
jak ten pták na svobodě.

A co zpívá, v duše skrejši
dochová se dlouhých let,
to jak zákon nejsvětější
každý zná hned nazpamět —
který král, který král
tak se v paměť lidu jal?

Slovem dobyl všecky brány,
bez zrady a bez sporů,
že nám duše zotvírány
do posledních závorů —
který král, který král
tak o naše srdce stál?

Srdce plné, duše sytá,
tu v nás všecko zajásá,
jako krále lid ho vítá,
zem se v radost otřásá —
na zdraví, na zdraví,
ať se všude proslaví!

Bouře.

Ve vsi ticho. Tu se hluku
jednou za rok natropí,
když hoch dívce podá ruku,
neb jí rakev přiklopí.

Ve vsi klidno. V šeru tenkém
klidu ještě přibude,
leda že hoch pod okénkem
dívce píseň zahude.

A tak mírno, jako k svátku,
zvonek spouští klekání — — —
v tom jak vichr kolem statků
letí čtyři huláni.

Zastaví se u hospody:
„Hejda, pivo, šenkýři!“
Šenkýř smeká v dobré hody —
nese piva pro čtyři.

Pán bůh s vámi, co ten čtvrtý?
Na kůň svázán provazy,
ran má, jak kdy uštván chrty
jelen k hrobu dorazí.

Hlava k prsům jako svadlá,
ruce v provaz zavity,
prsa jako bez dychadla
a rty rudě podlity.

„Jenom krůpěj podejte mi!“ —
Šenkýř znova načepí,
hulán džbánek srazí k zemi,
až se rozlít' na střepy.

Sousedé se tlačí mnozí —
„Co to probůh znamená?“
„Ani slova!“ hulán hrozí,
a sňal píku s ramena.

Jeden soused šedovlasý:
„Račte, páni, dovolit —“
„Koním chceš-li na ocasy,
dám tě ve dví rozpoltit!“

Hurá! Zas už větrem letí —
„Co as čeká vinníka!
Zachraň, bože, našich dětí,
až to kosti proniká!“

A zas ve vsi ticho, k svátku,
zvonek skončí klekání,
a tam hoch jde přes zahrádku
na nejsladší číhání.

— — —

Cikánská večeře.

Cikáni k ohni táboří.
Hráb' starý do popele,
a řadou mladý hovoří:
„Já ukrad' len a sele.“

Tvář starou úsměv přeletěl:
„Kdes nechal sestru Thekli?“
Hoch zarazil se bled a děl:
„Tu za mne v pouta vlekli.“

Tvář stará v klid se namáhá,
zrak jako z jámy hledí —
„Za len ji svlekli do naha,
teď u rychtáře sedí.“

Žár práská, starý přikládá,
len rukou v délku měří,
len rychle v šňůru dopřádá:
„Teď jez; až po večeři.“

Žár voní, jiskry vyletí,
a starý v očích pátrá —
„Vám sestru nechal v zajetí,
kdo chce mít z něho bratra?“

Kol ticho; k jídlu zasedli,
dým voní, k vrbám stoupá —
cikáni k spaní ulehli,
hoch na vrbě se houpá.

Matka.

Jaký to k návsi hluk a sběh?
Dráb, v hrsti dukáty, hlásí:
„Náš Martin vojenský je zběh,
to pány nelidsky kvasí.
Kdo z vás nám ho vydá chvatem,
zde dlaň mu posázím zlatem.“

Sto mužů náves obstoupí
a tambor na buben tluče:
„Než stanné právo nastoupí,
kdo skryl jej, vydej ho ruče!“
A voják patrony váží,
dům k domu obsadí stráží.

Sto jezdců ves kol ohradí
a trubač na troubu troubí:
„Kde skryt je, kdo jej vyzradí,
ves velké uchrání zhouby.“
Sto jezdců s třemenů skokem,
ves projdou pátravým krokem.

Vše marné; bubny udeří,
v tom setník rozkaz dal nový:
„Sem s jeho rodnou mateří,
ta ví, ta nám o něm poví! —
Tu vizte, ruce jak spíná —
rci nám: kdes ukryla syna!“

„Váš hněv mne stihne nevinnou.
Což já vám ubohá zjevím!
Mne mučte touto hodinou,
já vím: že o synu nevím.
Však vědět, kde se vám schová,
pak teprv nepovím slova.

„Nač ruce vázat provazy,
nač mne též ukrutně šlehat?
Což platí matce rozkazy —
když syn má ulicí běhat:
jej matka do srdce schová,
tam jest — dál nepovím slova!“

Nic naplat, troubí k odchodu,
jich bubny zavíří vztekem,
dnes vytáhli sem v nehodu,
teď v klení plýtvají vděkem.
Jen matka, trýzněná všemi,
dnes ráj zří po celé zemi.

Královský posel.

Koně spotil Matěj cestou,
  nese novinu —
„Jedu světem za nevěstou,
  přes vrch, rovinu:
král nám vadne, lékař radí
  paní rekovnou,
ta, která se nejlíp vadí,
  bude královnou.“

Každá hned se staví v líčku
  jako od medu:
„Matějíčku, Matějíčku,
  já to dovedu.“
Řeči pustí jako v strži,
  jedna přes druhou,
večer už si Matěj drží
  hlavu nebohou.

Jak když vytáhnou se stavy,
  mlýn se rozmele,
pan mlynář ho nezastaví
  po tři neděle:

řeči tekou, spousty hrozí
  v okna, do stropu,
zvony hučí — bohpomozi,
  máme potopu!

Řeči rostou jako z kvasu,
  běda člověku!
kdo má uši, nezná spásu
  leda v útěku.
Sám pan Matěj k hradu v dáli,
  přes vrch, roviny:
„Pane králi, pane králi,
  zlé to noviny!“

A tak každé zbyla po něm
  blahá naděje,
uvidí-li krále s koněm,
  aneb Matěje:
že rozhodne v snadném cviku
  volbu nerovnou —
vždyť se cítí po jazyku
  každá královnou.

Husar.

Skočil husar do třemenů,
  břinknul v ostruhu:
„Na noc dej mi koně k senu,
  ženu v obsluhu.“

Sedlák o ženu je v strachu,
  sám jde v špižírny —
„Račte, víno jako z nachu,
  maso z udírny.“

Husar vzhůru kníry kroutí,
  mlaská blažený:
„Slyš, sedláku, co mne rmoutí —
  že jsi bez ženy!“

Sedlák kouká do sklenice,
  hlas mu v pláč se chvěl:
„Mne to rmoutí ještě více,
  že jsem ovdověl.“

„Sedláku, kdo dobře přijat,
hned to v domě znát:
ženská jako karafiát
šla mi otvírat.“

Sedlák k nebi ruce spíná:
„To dnes nespěte,
chval každý duch hospodina,
vy zde umřete.“

Husar na stůl zatlouk pěstí,
chlap to od síly:
„Slyš, sedláku, tvoje štěstí,
jsem-li napilý.“

Ale sedlák svoji vede:
„Má to nebožka,
komu ta k nám na noc vjede,
rána nedočká.

„Slyšte jen, co takou měrou
bylo nezdarů:
padlo tu jak pod sekerou
pánů, husarů —

„Ale při vás je snad jiná;
kdo se nebojí,
za dobrý ho doušek vína
nechá v pokoji.“

Vína nosí jako vody —
  ké to šlehnutí?
„Nedej, bože, v samé hody
  tohle leknutí!“

Husar skočí jako střela —
  „Při mém spasení,
já to viděl, že teď jela
  kolem stavení!“

Co to dupe divým honem,
  přes dvůr po třetí?
Skok, a husar už i s koněm
  ze vrat vyletí.

Sedlák ženu k srdci vina
  hladí po líčku —
„Chvalme, ženo, hospodina,
  strouhej mrkvičku!“

Plukovní tambor.

K nám vojsko táhne za hluku
a před ním tambor od pluku,
tvář jako z mračen vousatá,
hůl samá záře od zlata.

A když ta hůl se zakmitne,
jak z mraků blesk kdy vylítne:
hned rána v buben udeří
a hudba z plna naměří.

Hned hudba hřímá stohlasá,
že až to srdcem otřásá,
že v okna děvčat přispěje,
jak když tam kvítí naseje.

A jedna ze všech zářivá
jak sluníčko se usmívá:
to tambor táhne kolem ní
a teď dal holí znamení.

„Ba věz, můj drahý obrázku,
ten cimbál v mém je závazku,
s ním flétny tebe pozdraví,
že já jdu kolem ve zdraví.

„Ten buben hřmí ti na počest,
že srdce mé tak věrno jest,
a hůl má trouby nestaví,
až slavně tebe oslaví.“

Dál hřímá hudba v ulice,
jak velká zvuků vichřice,
ta okna, dvéře otáčí,
ta srdce z těla vypáčí.

Dál táhne vojsko za zvuku
a před ním tambor od pluku,
tvář jako z mračen vousatá,
hůl samá záře od zlata.

Šotek.

Přišel k nám šotek nezbedný,
ten dával z konvice pít —
„Žertu mám pramen bezedný,
jen račte na ochuť vzít!“

Byla to vína taková,
kdo pil, vše na sebe řek',
řekla hned paní sládková:
„Náš tambor velký je rek.“

Rychtářka řekla: „V sobotu
měl farář tuze mne rád,“
pan kaplan mlask' si v dobrotu,
že dojde na celibát.

Ponocný říkal na sebe:
když troubí u dvora rád,
šafářka kouká do nebe,
má rty jak medový slad.

Řekla hned každá děvice,
kdo sen jí oslazuje,
mládenci vzdychli velice
a mnohý lamentuje.

Řekla též naše paňmáma:
„Mám sladkou na polici,“
pan farář lomil rukama;
„To patří v zpovědnici!“

Byla to ve vsi upřímnost,
kdo nepil, tuze se smál,
rychtář jen jde co vážný host:
„To nesmím trpěti dál!“

Nad šotkem soud si sestavil,
však dříve ochutnal též:
„Lidičky, to je kratochvíl,
mám rohy jako ta věž!“

Po návsi běhal celý den
to k dveřím ode dveří:
„Lidičky dobří, pojďte ven,
sic žena neuvěří!“ —

Zašel k nám šotek nezbeda,
už mnohý uplynul čas,
a dnes-li k nám zajde — přeběda!
vše na vlas najde to zas.

Vávra mládek.

Náš pan sládek, slavný doktor,
ječmen upraží,
ale slavnější je Vávra,
ten to rozváží,
divy dělá všem všudy,
na korbele, na sudy:
„Nate, lidé,
zapomeňte na trudy!“

Vědra samé moudré hlavy,
jaké rozumy!
Náves plna pacientů —
co on neumí?
„Juchej!“ vejskne, zastaví,
načepí: „Všem na zdraví!“
a kdo lízne —
už se také pozdraví.

Ale kdo tam nejdýl prodlí,
zmladne na srdci,
od sudů pak táhnou domů
velcí mudrci.

Náves hlavám nestačí,
svět je celý jinačí,
  každý věří,
že se země otáčí.

Náš pan sládek, slavný doktor,
  dlouho buď nám živ,
až ten jeho Vávra zkusí
  ten divů div:
němým ústa rozváže,
  chromým tančit rozkáže,
  pak těm druhým
dodá k žízni kuráže!

Postilion.

Nic nad zvuk neznám trubičky,
když troubí postilion,
že v psaních veze hubičky
a každou za milion.

Pojď ven, ty zlatá děvečko,
pták lépe nedoletí,
přilítlo k tobě srdéčko —
zde mám je pod pečetí.

Panenka pečet rozlomí,
jak mák jí zaplane líc —
tu milý dává vědomí,
že líbá do statisíc.

Hned lístek k srdci uloží,
a v srdci počne to hřát,
jak když se v růže položí
a slyší anděly hrát.

Ten lístek vezme k noclehu,
s ním bude o nebi snít,
sny půjdou v tichém úsměvu
jak zlatý hvězdiček kmit.

Ten lístek vezme do stáří,
s ním v mládí doletí zpět,
že jeseň zjihne ve tváři
a počnou slavíci pět.

Ba ještě v smrti přeletí
jí na rtech vzpomenutí,
že duši slyším vyzněti
co sladké vydechnutí.

Nic nad zvuk není trubičky,
když troubí postilion,
a v psaních veze hubičky
a každou za milion!

— — —

Zlatá babička.

Ta naše stará babička
jen od pohádek mládne,
tu zabzučí jak včelička,
a řeč jí na rtech sladne.

Až po krk v kožich zapjata
jde ke kamnům a sedne,
a hned má všecko ze zlata,
jak na sluníčku ve dne.

Hrad na vrch zlatý postaví,
v něj princezny a prince,
šat zlatý dá jim z hedbáví,
a v truhly zlaté mince.

Pan král má zlatou korunu,
má v očích mnoho spaní,
spí v ložnici i na trůnu
a nemá rád svou paní.

Kol trůnu švarní panici,
ti od zlata se lesknou,
král zvedá k nebi pravici,
má dlouhou chvíli, tesknou.

A jedou na hon, do lesa,
kde zlatý ptáček bydlí,
kam lítne, má svá nebesa,
kam sedne, zlatou židli.

A jedou z lesa na louku,
kde zlatá včelka bzučí,
tam kvítky v zlatém klobouku,
kde vdychnou, vůně pučí.

A jedou dál až po skály,
kde zlatý pramen prýští,
kde dívkám zlaté pokály
se bílou rosou blýští.

Pak les je velká komnata,
král vystrojí dvě svatby,
a ptáci, včelky ze zlata
tam hrajou nové skladby.

A když ta hudba zahrála,
král pozval na sto dětí,
nás babička však pozvala:
„Jen pojďte, zlaté smetí.“

Ty naše milá babičko,
bůh živ tě mnohá léta,
až pozlatíš, jak sluníčko
nám všecky krásy světa!

VEČERNÍ PÍSNĚ.

I.

Přilítlo jaro z daleka
a všude plno touhy,
vše tlačilo se k slunci ven,
že snilo sen tak dlouhý.

Vylítly z hnízda pěnkavy
a drobné děti z chýše,
a pestré kvítí na lukách
přesladkou vůni dýše.

Z větví se lístek tlačí ven,
a ptáčkům z hrdla hlásky,
a v ňadrech v srdci mlaďounkém —
tam klíčí poupě lásky.

II.

Já jsem ten rytíř z pohádky,
jenž hrdě vyjel do světa,
abych tu pannu uviděl,
jež jako růže vykvetá.

O ní šla věsť: kdo spatří ji —
ten s kletbou prý to odnese,
buď že se v kámen promění.
buď že mu srdce vyrve se.

I myslil jsem si u sebe:
Snad přec je někdo vyjmutý.
A vyjel jsem a za ten hřích
teď — v zpěváka jsem zakletý.

III.

Umlklo stromů šumění
a lístek sotva dýše,
a ptáček dřímá krásný sen
tak tichounce, tak tiše.

Na nebi vzešlo mnoho hvězd
a kolem je tak volno,
jenom v těch ňadrech teskno tak
a u srdce tak bolno.

Ve kvítků pěkný kalíšek
se bílá rosa skládá —
můj bože, a ta rosa též
se v moje oči vkrádá.

IV.

Vše ve světě teď usnulo,
až na to srdce v těle.
Bůh sám ví, že to srdce jen
si nikdy neustele.

V tom božím světě zmlklo vše,
až na zvuk srdce hravý.
Bůh sám ví, že to srdce jen —
se nikdy neunaví.

Myšlénku spánek přemáhá,
noc s dnem se v bdění střídá —
jen srdce v prsou stále bdí
a tam si lásku hlídá.

V.

Na nebi na sta hvězdiček,
měsíc se s nimi bratří,
a z nebe pánbůh s anděly
sem na svět dolů patří.

A s nebe anděl sstupuje,
na tváři ani vráska,
a krásný jako jarní dech —
ten anděl, to je láska.

Ten kamkoliv se přiblíží,
vše trne sladkou mukou,
a slavíci a hrdličky —
ty pěkné písně tlukou.

A koho křídlem dotkne se,
ten celičký se změní,
a v srdci něco pocítí,
co není k vyslovení.

VI.

Divoucí div to — bože můj!
co v lásce k nám se kloní!
Celý svět v ní by roztál se
a vše jen žije pro ni.

Obláček tam se po nebi
co lásky posel honí,
a pták, co dřímá na větvi —
ten sní a sní jen o ní.

A člověk tady na zemi,
než smrt mu hlavu skloní,
on pláče, plesá, touží, lká,
on žije a umírá pro ni.

Ba andělé tam na nebi,
když zpěv jim z harf se roní —
o čem by mohli zpívat jen,
nesmíce zpívat o ní!

VII.

Bůh povolal mne do ráje,
bych tam se učil zpěvu:
„Ne dobře být mi samotnu!“
A bůh mi stvořil Evu.

Ne žebro vyňal z ňader mi,
leč srdce mého půli,
a proto se tak rádo teď
to srdce k Tvému tulí.

A proto tak se divná teď
mi touha v srdce hostí,
a jest mi, jak by srdce nám
zas měly v jedno srosti.

A proto když jsem daleko,
zpět noha maně kráčí,
a u srdce mi bolno tak,
že jest mi — ba až k pláči.

VIII.

Kdyby ten slavíček
s svou družkou přebýval,
on by tak žalostně
o lásce nezpíval.

Kdyby to srdéčko
s Tebou noc probdělo,
však by tak bolestně
v těch ňadrech neznělo.

IX.

Mám Ti to sladké tajemství
jak slavík vyklokotat v doubí —
či mám to v slzách vyplakat,
co zmítá srdce mého hloubí?

Či kleče zbožnou modlitbou
mám z lásky vymodlit se Tobě —
či pěkným snem to pošeptat
Ti v tiché, vlídné noční době?

Či má ten ráj utajený
jen v srdci dřímat, jako v hrobě,
a beze slov a bez Tebe
mám věčně jen to šeptat sobě?

Ó anděle můj, vyznávám
se z lásky k lidstvu nehynoucí;
však Tobě — — ó nekárej mne
snad z mysli slabé, málo vroucí.

X.

Má milá, pojď a poklekni,
teď právě čas je k modlení —
měsíček vyšel nad lesy
a čas můj minul k prodlení.

Však ruce, drahá, nespínej.
Já Tebe, mne obemkni Ty —
a místo rukou srdce dvě
k modlitbě budou sepnuty.

A ústa k ústům tiskni mým,
z úst jedněch nás se modlit nech —
já v ústa vložím slova Ti,
a k nebi Tvůj je pošle dech.

A bude naše modlitba
tou nejčistší, věř, obětí —
neb když se modlí andělé —
jen v tom se modlí objetí.

XI.

Jsem jako lípa košatá,
když oděje se k svátku:
ty krásná růže májová,
pojď sem do mého chládku.

Zde vůní dýchá každý list,
zde bzučí včelek roje,
večer sem letí ptáčkové —
to myšlénky jsou moje.

Ty odletují daleko,
jak od domova děti:
však Ty-li ke mně zasedneš,
již více neodletí.

XII.

Tak často mně to připadá,
když přivinu Tě k sobě,
žes k vůli mně zde na světě
a já že k vůli Tobě.

Není to snadné světem jít
a nezabloudit v scestí;
však štěstí v světě největší,
být druhu svému k štěstí.

A má-li král svou korunu,
bůh má-li svoje nebe,
a má-li ptáček jarní háj:
mám já, panenko, Tebe.

XIII.

Tys jenom ještě poupátko,
jež sotva vzešlo do světa,
a přece na Tvé tváři už
překrásná růže vykvetá.

A růže ta tak spanilá
a tak milounké vůně,
že duše k ní zahořela
a srdce po ní stůně.

XIV.

Ten slavík ani neuleh'
a v zpěvu celý rozplývá;
tu dlouhou píseň o lásce —
můj bože, kdy ji vyzpívá?

A z větvičky zas na větev
a odtamtud zas dolů —
a zdá se mi, že stejný stesk
nosíme v srdci spolu.

A kolkolem se ohlíží
a jasné oko zvedá —
a zdá se mi, že uhoď bych,
co tím svým okem hledá.

XV.

Ty dívko zvláště líbezná,
jíž v světě rovné není,
mně v Tobě se zalíbilo
a Tys mé potěšení.

Tys čistá, jak ta rosička,
co ráno s nebe splývá,
a jemná, jak ta hrdlička,
když svoji píseň zpívá.

Tys pěkná jako lilium,
jenž vůní odívá se,
a vznešenás jak dennice,
když vzchází — rozdnívá se.

XVI.

Již stalo se. Má duše bez Tebe
se necítí již celou víc;
ba sebe myslit bez Tebe,
by bylo — nebýť živu víc.

S mou duší již jsi setkána,
Tys chloubou její, radostí —
Tys toubou mou, mou útěchou,
mou rozkoší — mou žalostí.

Z mých pustých dnů mi nebe tkáš,
jak nevěsta svatební šat;
Ty ve mně bdíš, Ty ve mně sníš,
co já, co Ty — již nelze rozeznat.

Co osud můj — mně lhostejno.
Vímť, čí jej ruka upřádá.
Z Tvé ruky — byť i zkázu vzít —
i v tom se nebe zakládá.

XVII.

Když tak se na Tě dívám —
Tys holubička krotká,
ta jemná, hravá, líbezná,
když s holoubkem se potká.

Mně nelze dost se nahledět
na to Tvé krásné oko —
to modrojasné brány jsou
do ňader přehluboko.

Mně nelze dost se nahledět
na tu Tvou tvář tak jemnou —
z ní celá duše bez klamu
i srdce mluví se mnou.

A když se na Tě dívám —
ó sladká s nebe mano!
zdaž to ta ústa nejsou též,
která mi řekla: ano!

XVIII.

Tvé oko krásné jezero,
jež v šeru tam se houpá;
v něm nočních světel milá zář
s modrým se nebem koupá.

A čisté jako křišťál je,
v něm vidět je až na dno —
leč hloub kdo do něj nahlédne,
ten utone v něm snadno.

XIX.

Má milá, pojď, přisedni blíž,
ať zobejímám Tebe;
pánbůh Ti krásnou duši dal,
žes jako anděl s nebe.

Mně jest tak často, jako bych
se zpovídať měl Tobě,
leč slova v ústech zamknutá
tak jako mrtvý v hrobě.

A co tak často Ti chci říct,
to ani jmena nemá,
má duše toho plna jest,
leč ústa moje němá.

Jen když Tě mám obejmutou
a duši v Tebe vhroužím,
tu zdá se mi, že všechno víš,
co povědět Ti toužím.

XX.

Na dubě lkala hrdlička,
dole potůček hrčel —
když jsem Ti všecko říci chtěl,
nediv se, že jsem mlčel.

Kdo v neznámý zabloudil kraj,
zdaž z duše vše hned poví?
a člověk příliš člověkem,
by ráj mu nebyl nový.

XXI.

Ty hvězdičky tam na nebi —
to veliké jsou světy;
a já bych jenom věděl rád,
jaké tam tvory vsety.

Zda také někdo odtamtud
se k nám sem dolů dívá,
a jestli tam, jako zde já,
o lásce písně zpívá.

XXII.

Ten není rekem největším,
kdo udeřen zas udeří:
ten velký, kdo byl oklamán
a přec se nezpronevěří.

Kdo lásce doveď' zlořečit,
ten nepoznal ji ani,
neb láska umí odpustit
a nezná proklínání.

Kdo není schopen oběti,
ten lásky hoden není,
a špatný kněz, kdo sebe víc
než svoji oběť cení.

A kdyby láska žádala
mé žití i mé nebe —
já šel bych jak ten beránek,
že miloval jsem Tebe.

XXIII.

Na nebi plno hvězdiček
jak z jara sedmikrásky;
ba na tom božím světě zde
má vše svou mluvu lásky.

Fialka plna vůně jest,
kalíšek rosou máčí,
a slavík, ten se nazpívá
div hrdélko mu stačí.

Na nebi plno hvězdiček
v velebném světle kráčí,
a lidé tady na zemi
ti zpívají a pláčí.

XXIV.

Na nebi měsíc s hvězdami
a v lese plno hlásků,
a na ten širošírý svět
jak bůh by rozlil lásku.

Těch mladých lístků různý hlas
se v sladký hovor mění,
celý svět jakby rozkochán
rozplývá v políbení.

A přece vím, že v samotě
se mnohé srdce trápí,
a mnohá tvář že mladistvá
se v hořkých slzách ztápí.

XXV.

Sluneční žár o poledni —
to žhoucí láska moje,
a noc — dne šerokrásný stín —
to tichá láska Tvoje.

Tys velký oheň znítila
jak země centrum žhavý,
leč oheň Tebou nekojen
teď sám se v sobě tráví.

Já s láskou Tvou chtěl hodovat,
však mně jen drobty padly,
a proto sám se nedivím,
že tváře moje vadly.

Leč srdce mnoho přetrpí,
je nemoc krotí mocí,
a já se věru neznám víc,
zda jsem víc dnem či nocí.

Tak psáno jest. A den a noc
se věčně, věčně minou,
jen jedno jim políbení —
když večer v jedno splynou.

XXVI.

Čím srdce, čím jsi zhřešilo,
můj bože, tolik bolu,
že věčně jen se loučit má,
co věčně má být spolu?

Jak krásný by ten život byl
u věčném milování!
Však věčně musit práhnout jen —
jaké v tom požehnání?

XXVII.

A kdyby vše potěšení
v tom světě bylo vzato,
a jenom láska zůstala —
ten život stál by za to.

A kdyby pravda bylo vše
a láska jenom snění —
já bych se k spánku položil
a nechtěl probuzení.

A jestliže jsem posud snil —
tož snil jsem sladce, mile,
a věčně nezapomenu,
kdo usnil mne v ty chvíle.

XXVIII.

Což platno, že ten slavíček
tak přelíbezně zpívá,
když odcizeno srdce mé
a u Tebe jen dlívá.

A kdyby ještě líbezněj
zpěv jeho vábil uši:
což platno, když Tě v srdci mám
a plnou Tebe duši!

A to tak krásně líbeznou,
že sotva člověk tuší;
že bych Ti s nebe hvězdy snes
a za Tebe dal duši.

XXIX.

Mně zdálo se, žes umřela;
slyšel jsem zvonit hrany,
a pláče bylo, kvílení
a nářku na vše strany.

Tak divně Ti tam ustlali!
Na hrob Ti kámen dali,
a abych na něj napsal verš —
mne vlídně požádali.

Ó lidé, lidé z kamene —
zde srdce mé si mějte,
a co jsem ještě nezpíval,
to do kamene vrejte.

Mé lásce jste nevěřili
a zhrdli mými slovy —
když bude kámen mluvit k vám,
snad vám to lépe poví.

XXX.

Když bůh byl nejvíc rozkochán,
tu lidské srdce stvořil,
a pak na věčnou památku
v ně svoji lásku vložil.

A když pak na něm utkvělo
to oko jeho věstí,
radostí až se rozplakal,
když viděl vše to štěstí.

Leč při tom pláči — do srdce
se jedna slza vkradla,
jako ta rosa v kalíšek,
a na samé dno padla.

A proto láska velký bol,
leč bol tak sladký, milý,
že škoda srdcí nastokrát,
jež bol ten necítily.

A proto láska štěstí půl
a polovic je muka,
leč když se slza rozvlní,
tu leckdy srdce puká.

XXXI.

Tak mnoho věcí na světě,
k nimž člověk klíče nemá,
a všechněm jeho otázkám
vždy odpověď jen němá.

To lidské srdce — strastí v něm
jak hejno vlků vyje,
a přec to srdce, bože můj,
jen samé lásce žije.

A schopno lásky takové,
že až by člověk šílel,
a sklamán, jak ten holoubek
na věky věkův kvílel.

XXXII.

Když jsem se díval do nebe
skrz ty hvězdičky zlaty,
mně zdálo se, žes světice
a já že anděl svatý.

Tu vzal jsem harfu do ruky
a písně jsem Ti zpíval,
že písně svatých umlkly
a každý k nám se díval.

Ba sám bůh Otec na chvíli
v svých tvůrčích plánech stanul,
a zdá se mi, že po tváři
mu slzný démant kanul.

XXXIII.

Noc byla krásná, průhledna —
až v nebe vidět bylo;
ten zpěv, ta vůně a ten šum
až srdce okouzlilo.

Ó žel, že nejsi přítomna,
bys uslyšela se mnou,
jak všechno, všechno kolkolem
řeč rozpráví tak jemnou.

Jak celý vesmír jeden zpěv,
jenž z všeho-ňader řine,
jak slabounký to ohlas jen,
co z lidských srdcí plyne.

XXXIV.

Ty hvězdičky tak drobounké
a nebi ku ozdobě,
tak sladce dolů shlížejí,
jak by mne zvaly k sobě.

Ach ne, vy drobné hvězdičky,
vám sluší v nebes kole:
mně milo tady na zemi,
já zůstanu radš dole.

Nevíte, milé hvězdičky,
ba netušíte ani,
jak krásné nebe na zemi
u sladkém objímání.

XXXV.

Již nevím, zda to sen či ne,
leč v paměti to posud —
já v soudy boží nahlížel
a národů čet' osud.

Myšlénky, vážné jak bůh sám,
ty hlavou jeho táhly,
a krásné, jako jarní noc,
po milém těle práhly.

Mnohá myšlénka — celý svět,
mnohá jak píseň jemná,
mnohá — budoucí lidstva děj,
lidskému oku temná.

Tam též jsem našel lásku svou
i Tvoje srdce krásné:
ta naše láska byla tam
jak obláčky dva jasné.

A na tu naši lásku Bůh
s zalíbením se díval,
a zástup mladých andělů
mu o ní písně zpíval.

XXXVI.

Tak temnomodrá nebes báň —
a hvězdičky jak zlato;
člověku divno u srdce,
když tak se dívá na to.

A hvězd těch stále víc a víc,
že ani konce není —
a přec tam není každičká
ta hvězda k nalezení.

Jen když v dvě srdce mladinká
dech první lásky vchází,
tu na tom modrém nebi též
prý nová hvězda vzchází.

A v jednom-li z těch srdcí dvou
květ lásky schne a vadne,
tu s toho nebe modrého
i zlatá hvězda padne.

XXXVII.

Ten ptáček, ten se nazpívá,
jak byl by píseň živá;
ba kdo v svém srdci lásku má,
nedivte se, že zpívá.

A ptáček ten tak od srdce
a k srdci mluvit umí,
že div by člověk neplakal,
když srdcem porozumí.

Ba často mně to připadá,
že jsem mu druhem v lkání,
neb i ty moje písně jsou
jen jemné naříkání.

XXXVIII.

Tak ticho kolem — zdá se mi,
že sen se k očím vkrádá,
jako když ptáček k samičce
se v měkké hnízdo skládá.

Ta noc tak pěkně ustlala —
na nebi hvězd až milo.
Snad mnohé srdce zabude,
zač dnem se kormoutilo.

Snad mnohé srdce zabude,
a co proň v světě není,
snad snem se mu to navrátí
a bude k potěšení.

XXXIX.

Mně zdálo se: „bol sestár' už
a bude s ním už amen,
a slzí — těch už vyteklo,
že vysch' už jejich pramen.“

Tu jsem si zpomněl na Tebe,
a duše má se chvěla,
a cosi v ní se ozvalo,
jakby Tě ztratit měla.

A oči mi se zalily,
radosť se v pláč mi mění,
a já poznávám s bolestí,
že slzám konce není.

XL.

I myslil jsem si, jak by as
bez lásky bylo světu:
svět byl by pustopustá poušť
a v světě žádných květů.

Světem by srdce bloudilo,
až žalem by se shnětlo,
a smutno v něm, jak na světě,
než bůh řek: Budiž světlo!

A smutno tak, že na zemi
by nechtěl člověk žíti,
že sám bůh Otec na nebi
by nechtěl bohem býti.

XLI.

Byly dvě boží myšlénky
co hvězdy vedle sebe,
a ty jsou se milovaly
nejvíc z celého nebe.

I spadla s nebe jedna z nich
a druhá mřela v bolu,
až bůh se nad ní smiloval
a poslal též ji dolů.

Mnohou zde noc protoužily
od večera do rána,
až pak se jednou potkaly
co mládenec a panna.

A jak si v oči pohlédli,
tu poznali se zcela,
a žili v štěstí největším,
až jedna zase zmřela.

A když ta jedna umřela,
tu druhou zvala k sobě,
a bůh ji za ní povolal
a zas jsou hvězdy obě.

XLII.

Mladinký ten zpěváček —
cos tak umlk' z nenadání?
Oči se mu zalily
jak u vřelém s bohem! dání.

Mnohý snad si pomyslí:
bože, co ho asi rmoutí?
tvář má hezkou, mladinkou,
a zpěv milo poslechnouti.

Ach mladinká, hezká tvář
nedá srdci úlevu;
a byť se i líbil zpěv —
není vždycky do zpěvu.

XLIII.

Tak jak ten měsíc v nebes báň —
tak láska v srdce vchází,
a tajný bol a tichý žal
ji v chůzi doprovází.

A co dřív člověk netušil,
v tom šerém světle spatří,
a tajný bol a tichý žal
se divně v písni sbratří.

Leč mnohá též se bouře zlá
v ubohém srdci shlukne,
a než ji v písni vysloví —
jak mnohé srdce pukne.

XLIV.

S dnem noc se navždy rozešla.
Den jako Jidáš zrádný,
a večer plný krásy jest
a neodolá žádný.

Tu přijdou jasné hvězdičky
s tou lunou stále bledou,
a v háji něžné hrdličky
přesladký hovor vedou.

Srdce se srdci zpovídá,
myšlénky v dálku táhnou,
a ústa touhou žíznivá
po políbení práhnou.

XLV.

Vy všichni, kdo jste stísněni,
již pojďte, pojďte ke mně,
zde složte s beder útrap tíž
a zapomeňte jemně.

Já lásky říš zde založil,
kde druh se k druhu vine,
a vše co má kdo na srdci,
to v pěkných písních plyne.

Zde nezná soka závistník,
zde řeč jak píseň sladká,
zde lev je krotký beránek
a dravci holoubátka.

Zde léky všechněm útrapám,
zde srdce věčně mladne,
zde neovádá růže květ
a nepřátelství žádné.

XLVI.

Tys ruku svou položila
na moji pyšnou skráni,
Tys ústy něco šeptala
tak jako požehnání.

Tys rozevřela duši svou
ve sladké lásky době,
a co jsem snít si netroufal —
Tys vinula mne k sobě.

Tys posvětila harfu mou
i celé srdce moje,
Tys požehnala písni mé
do posvátného boje.

Z mých očí slzy zmizely
a s čela mého vrásky,
v mé duši vyjasnilo se —
a já jsem věštec lásky.

XLVII.

Z svých písní trůn Ti udělám
za velkých pěvců příkladem,
za žezlo Ti své srdce dám
a slávu svou za diadem.

Za zákon lásku provolám,
svou písní oslavím Tvůj den,
v Tvou duši vleju lásky slasť,
a sladkou touhu ve Tvůj sen.

Ptáčků Ti písně přivolám,
máj nastele Ti k nohoum květ,
a nebes hvězdám rozkaz dám
a v nebe změním celý svět.

A srdce všech Ti podmaním,
ráj vyzpívám Ti z hrobu zpět,
a královnou Tě provolám,
kam širošírý sáhá svět.

XLVIII.

Nediv se, jestli uslyšíš
o sobě ptáčky zpívat;
onehdy přišli pod večer
se k oknu na mne dívat.

A přišli opět, přišli zas
co k známému již druhu,
neb jsem jak oni svoboden
a doma v jejich kruhu.

Já písně zpíval o Tobě —
ty byly plny lásky,
a podle nich si ladili
i ptáčkové své hlásky.

Onehdy pak jsem navštívil
zas já ty ptáčky v háji —
tu jsem se věru podivil,
jak ty mé písně znají.

XLIX.

Ten boží svět tak daleký
a stálého tak málo;
bolestí v světě na tisíc
a radostí tak málo.

To srdce za sto bolestí
si jednu radost koupí —
a přec to srdce, bože můj,
pro lásku vše podstoupí.

L.

Hej jaká radost v kole
a v náručí mít holku!
Pojď bledý hochu tančit —
já dám ti zahrát polku.

Aj bledý hoch se zachvěl,
jak mráz by mu vjel v oudy,
a po těch bledých tvářích
mu tekly slzí proudy.

LI.

Vy malí, drobní ptáčkové,
vy zpěvosniví spáči,
zda zpomene si který z vás,
že já umírám v pláči?

Měsíčku, postůj na nebi,
bych potěšil se v tobě;
mé lásky žár je vychladlý —
my hodíme se k sobě.

Poslední plamen usíná,
mně zbývají jen slova:
a přec bych vše zas rozdmychal,
bych nešťastným byl znova.

LII.

Poduškou byl mně zármutek
a slzy místo spaní;
mé srdce, ne tak hlasitě:
již dám se na pokání.

Měsíček oknem vchází k nám,
má rubášové šaty,
a v srdci mém cos doznělo,
jak ptáček kropenatý.

Měsíčku, zapal hvězdy tam;
rosou nechť květ se šatí,
slavíka probuď ze spa ní,
jen lidi — ty nech spáti.

A neste lásku nádhernou —
však mrtvolu tu znáte;
jsem teď jen člověk nebohý —
ach, škoda nastokráte.

LIII.

„Nedobře lidem bez zpěvu“ —
tak bůh v svých soudech mluvil —
a stvořil lidem básníka
a to mu věno uvil:

„Co živ jsi, neměj pokoje,
jen o bolestech zvídej,
a v naději vždy oklamán,
svůj chleb jen v pláči jídej.

Nech srdce na krev zderou ti —
ty na tu krev se dívej,
nech štvou tě po všech končinách —
ty miluj je a — zpívej.“

Ten lós nám pěvcům obecný.
Svět zná jen naše zpěvy,
však co nás k zpěvu pohnulo —
to žádný v světě neví.

LIV.

Já na čas dlouhý oněměl,
tak jako skála pustá;
však jedno Tvé políbení
mi rozvázalo ústa.

To bylo jak déšť májový
na půdu deště lačnou;
teď sladké písně v duši mé
zas hojně rašit začnou.

LV.

Až tělo zemi odevzdám
a bohu svoji duši:
pak žádám, abych pohřben byl,
jak na pěvce se sluší.

Na hlavu věnec bobkový
a do rukou chci lyru:
ať vědí noví sousedé,
kdo vchází v přístav míru.

Mně lyra byla svatá vždy
a nikdy hračka pouhá:
ať jest mi ještě ozdobou,
když noc mne skryje dlouhá.

Až v hrobě nám se zasteskne,
já zpěvem k nim se vmísím,
a já jim píseň zazpívám,
že k životu je vzkřísím.

Však pakli vy zde život snem
neustanete trudit:
pak mrtvé *na vás* probudím,
a ti vás přijdou zbudit.

LVI.

Můj bože, všecky nároky
zde se své duše skládám;
jen aby zpěv mi zůstal můj —
jen za to Tebe žádám.

Kdybys mně vzít chtěl zpěvu dar —
pak nechci déle žíti,
a za zpěv chtěl's mi štěstí dát —
já nechci šťasten býti.

LVII.

Požehnaný, jenž pomazán
na pěvce rukou Páně;
on v soudy boží nahlédnul
i v lidských ňader báně.

On zná ten velký světů žalm
i zpěv, jejž zpívá ptáče,
on srdce tlukům rozumí,
kdy plesá i kdy pláče.

Co jiným lidem tajemstvím,
to před ním rozestřené,
on vůdcem lidu božího
do země zaslíbené.

On králem velkých království,
on knězem lidstva spásy,
a co v něm leží pokladů,
jsou neskonalé krásy.

LVIII.

V Tvých rukou mnoho spočívá;
já srdce své v ně vložil,
v něž pánbůh pěkné písně dal,
bych lidské štěstí množil.

A srdce divná květina —
ne všude kořen vpustí,
a na lásce to závisí,
zda hynout má či růsti.

A srdce divná květina,
jí nejvíc třeba rosy,
a jen, když nebe příznivé,
pak krásné plody nosí.

A z Tvých-li rukou srdce mé
k národa vzejde zdobě:
věř, pozdní ještě věkové
že budou žehnat Tobě.

LIX.

Já v trouby zahrát rozkázal
k slavnému z mrtvých vstání;
já veliký mít budu soud —
vy buďte předvoláni.

Vy kdo jste lásce bránili
a strojili jí muka:
vám ať je věčné zoufalství
a věčně srdce puká.

Leč kdo věrni byli jste
a vytrvali stále:
vy pojďte na mou pravici
a požívejte dále.

Vám zvláštní nebe v nebi buď,
neb milovavše sebe,
již na zemi jste požili,
co nazývá se nebe.

LX.

Kdo v zlaté struny zahrát zná,
jej ctěte víc než sebe,
neboť vás tak bůh miloval,
že poslal vám ho s nebe.

Hrozné, když bůh neourodou
a morem trestá přísně;
však ze všech trestů největší,
když národ nemá písně.

Ten národ ještě nezhynul,
dokud mu věštec zpívá,
jež píseň v nebi zrozena,
a ve smrť život vlívá.

LXI.

Nekamenujte proroky.
Neb pěvci jsou jak ptáci:
kdo hodil po něm kamenem,
k těm víc se nenavrácí.

Soud boží na se národ zve,
jenž pěvce své ctít neví,
a nejstrašnější kletbou jest,
když bůh odejmul zpěvy.

Jeť srdce pěvců nejčistší
a všeho hněvu prosté,
a co vám zpíval od srdce,
to ve svém srdci noste.

LXII.

S nebe se snáší andělé —
a to jsou zlaté spánky,
a každý z nich přináší snem
přemilé radovánky.

Ti kdekoliv se zastaví,
tam pěkné věci vědí:
ti vědí, jak to v nebi jest
a snem to vypovědí.

Pojednou víčka klesají —
ó sladká, sladká spánku moc!
Tvůj obraz vidím před sebou —
milenko drahá — dobrou noc!

LXIII.

(**Mým písním.**)

Již jděte, milé dítky mé,
vám zde víc stání není;
na cestu ještě přijměte
otcovské políbení.

Snad že vám leckdes otevrou,
kde budete i ctěny,
však budou také spílat vám —
to buďte připraveny.

Leč to vám mysl nekaliž,
ni na čelo vrej vrásku:
jeť mnoho lidí na světě
a málo jich zná lásku.

LXIV.

V nebi bledá luna stála,
mně se jedna píseň zdála.

Přišli ptáčky, povídali,
že jsme tak se milovali.

Že to jarní polní kvítí
svatebním chce rouchem býti.

Že ten břečtan Tobě v slávu
věnec podá na Tvou hlavu.

Že zdobena sterem vděkův
budeš mou na věky věkův.

LXV.

Do dálky odjíždí
v zármutku mnohém,
ještě se ohlíží —
panenko, s bohem!

Ještě se ohlíží,
šátečkem točí,
šátečkem utírá
navlhlé oči.

Již se s ním zavřely
ty kraje cizí,
jako když skřivánek
v povětří zmizí.

Zmizí a přijde až
po čase mnohém,
ale než přijde zas —
panenko, s bohem.

Za šera.

I.

Přeněžným jara dotknutím
se matkou stala země;
již pučí poupě panenské
a ptáček zpívá jemně.

Potok se v písních roztopil,
i kvítku řeč je dána,
láskou se růže zarděla,
jak jasné slunce z rána.

Buď požehnána tisíckrát,
žes hnula srdcem ve mně;
Tys ve mně k světlu zbudila,
co tušil jsem jen temně.

V mých prsou sladká bolest bdí —
z ní pučte, milá kvítka,
již spějte, písně, z ňader ven —
jsteť mojí lásky dítka!

II.

Vy slavíkové v háji,
ký žal to bez úlevy?
To nejsou vaše písně —
to duše mé jsou zpěvy.

Vás, konvalinky v poli,
jaká to rosa máčí?
Ta rosa víc než sobě
podobna mému pláči.

III.

Kde jsi, má růže spanilá,
že pozbyla jsi vůně?
Má naděje mi zemřela
a na smrť láska stůně.

Probírám srdce poklady
a zkoumám duše schráně,
ach jaké je to bohatství:
nemám ni slzu za ně!

Můj osud již se nezmění;
nepokveteť, co vadne,
a kam již slunce nesvítí,
netřeba vláhy žádné,

IV.

Měsíček stříbro vylévá
a svět se v lesku koupá,
tam člun uvázán ku břehu
se v jasné vlnce houpá.

A teď si háje oddechly,
z nich plašen stín se honí
a keř měsíčkem propleten,
v něm víla slzy roní.

Tam hora nebes hvězdami,
zde květ se rosou vroubí,
kol touha letí šuměním —
mé srdce jásá z hloubi.

Vítám vás, světlé podoby,
jichž kouzlo se tu blýští;
vás poesie utkala —
ta z mé se duše prýští.

V.

Slzou jsem lyru pokropil
a hlavu opřel dlaní;
tak daleko to dospělo,
že již Tě neznám ani.

Ty ohně se vysoptily,
z mých květů jsou jen stíny,
já pláču nyní s Mariem —
kolem jsou zříceniny.

A přec bych ještě začít chtěl,
ač napřed znám svůj osud;
jiskerka šlehla z popelů —
já miluji Tě posud!

VI.

My bludem jsme se setkali —
přenešťastná to doba;
my znali se a neznali,
teď za to pláčem oba.

A my jsme přec si patřili;
my stejná nesli muka,
a teď, kdy nelze srdci dál,
teď oběma nám puká.

VII.

Ty bledá moje lilie,
proč musil jsem tě znáti!
Tys měla být nám útěchou —
teď musím zaplakati.

Co v srdce mé tě vmluvilo,
to nyní žalem němne,
a co tě mělo k nebi vznést,
teď žár zhasilo ve mně.

Ty zlomena, já osiřel —
to nevalní boháči,
a co nám ještě vybývá,
to právě na hrob stačí.

Pohádky pod Vyšehradem.

I.

Zdřímnul si šedý Vyšehrad;
břeh v luny lesku tichne,
v stříbře se víly koupají
a sotva vlnka šplichne.

Cos divného mi k uchu zní,
ba hádám, že to v skutku:
o jednom starci velebném,
ten trápí se teď v smutku.

Na stará léta samoten,
ač mnoho čítá synů,
ti k cizí zbrani odešli
za cizí válčit vinu.

A otec hlídá poklady,
to skvosty celé země:
„Ach synové, ach dítky mé,
kdy vrátíte se ke mně!“

Na blízku kdosi za keřem,
jenž z pokladů těch tyje,
podivný sykot zasyčel —
to cizácká je zmije.

A dříme šedý Vyšehrad,
měsíc po vodě kráčí,
v stříbře se vlny koupají —
a zdá se mně, že pláčí.

II.

V půvabu nočním stojí hrad,
jak ve stříbrné mlze,
po něm se lesknou krůpěje —
to dávných věků slze.

Tam bydlil jednou jeden král,
měl korunu jak zlato,
a na ní jeden diamant —
tři země stály za to.

Tu přišly voje z daleka
a král měl již na mále,
cizinec stal se vítězem
a v zajetí veď' krále.

Ten aby všechno neztratil,
vrh' korunu tu s hlavy:
„Však zrodí se, kdo najde ji,
a to bude ten pravý!"

Co voda s ní se zavřela,
památka její svatá;
vy otcové, vy synové:
toť svoboda je zlatá!

Po skále bloudí králův duch,
co noc tam v smutku tráví,
mnohý se tam již odvážil —
kdy přijde ach! ten pravý?

III.

Ty šedá skálo nad vodou,
co mne to vábí k tobě!
mně jest, jak by zas dýchalo,
co dávno měli v hrobě.

Měsíc se rozlil po vodě
a vlna žblunkla steskem,
tam kráčí paní bělostná,
oděna krásou, leskem.

Na čele poklid velebný
a v prsou oheň živý,
a koho prstem dotkne se,
ten velké stvoří divy.

Ten v říši duchů domovem,
pronikne příští časy,
on slovo tělem učiní
a drahý národ spasí.

Tak mnohý věk ji zneuznal,
tak mnohý se jí rouhá,
ach, kéž byste to věděli:
toť lidu mého touha!

Tu slyším z blízka jasný zpěv,
mrtví se řadí k živým —
ó paní svatá, dotkni se
již prstem dobrotivým!

Písně ranní.

I.

Dál neplač, nelkej, národe;
nechť vlaje lidstva prapor svatý:
kdo hlavy naše stínali,
ty na věky zvem lidstva katy.

Neníť to více zákonem,
by svobodu jen žalář rodil,
hlad vrahů syt je obětí,
a ten se v naší krvi brodil.

Teď, bratří, nová přísaha:
buď skutkem mučenníků snaha!
Teď víme, zač se prolít má,
a krev nám budiž dvakrát drahá!

Aj, prasklá vazba prachniví,
s ní padlá modla v rezi, v prachu:
teď novou píseň lidstvo zná,
ji zpívá z duše, beze strachu.

A nechť si hlavy stíná meč,
nechť na kříž oudy rozepjaty:
kdo za co žil, nechť umře též —
a ten teď bude první svatý!

II.

Zač v poutech plakal otec náš,
zač světem dravou zvěří štváni,
zač srdce vadlo nejlepším,
zač bůh ni neměl slitování;

Zač chleb jsme jedli otroků,
zač slzou máčeli svá muka:
to uvidíš, můj národe —
již dítě vzchází, pouto puká.

Čím těhoten byl věčný čas,
co nesměl pro tyrany zrodit:
to zrodilo se silou svou,
teď bude lidstvu vojevodit.

Mít jmeno nemá spasitel?
Sem přineste z Jordánu vodu!
Já první kapku vylévám —
a ta buď dána za svobodu.

III.

Nuž zraky sem, na tuto tvář,
jež leskem božích slunci svítí;
kdo není lotr, zajásá,
když z prasklých hrobů duch se řítí.

A byť i v rakvi spoutána —
blesk dostačí, kdy ve tmu hozen,
již vejdi v hrob, než zavře se,
kdo nejsi pro svobodu zrozen.

To znakem božích původů,
co svítí v cestu mému lidu;
nuž stranou, panští otroci,
než uzříme též vaši bídu!

IV.

Neplač, můj otče, matko má —
hle, národ první máje světí:
co neviděli otcové,
to uzří lepších synů děti.

Nemůžem vlasti více dát,
leč život váží také mnoho;
a nemůžem-li pro ni žít,
pak za ni padnem do jednoho.

Již jednou dán byl příklad nám,
že popel svatých není zmořen;
dáť oheň svatých světlo nám,
a světlem byl svět opět stvořen.

Nezapři se, kdo svoboden,
jen otrok nezná cenu meče;
kdo k smrti nemá síly dost,
nechť bídný život k hrobu vleče.

Poslední hrobař.

Posaďte se, posaďte jen;
i z hrobu tmy vychází den,
a slyšte naši zásadu.
Neb není stejna všude cnost:
vám kletbou platí za zradu —
nám postavila k činům most.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Aj, otrok v slunce nevěří —
vám jiná míra naměří:
vám stoupat dráhy na nové.
To nám se více nezdaří —
my byli vaši Kainové,
my národa jsme hrobaři.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Já poslední z nich u hrobu,
nuž slyšte vlastní žalobu.
My odrodilci v matce již,
my seli koukol v vlastní žeň;
přes matky trup šla cesta výš,
kdo páchal víc, byl výše ctěn.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Nám snahy vaše posměchem,
nám cnosť, co našim prospěchem.
Za cizí přízeň jedině
jsme v bláto strhli ducha let,
my vandalové v otčině
jsme zdrancovali ducha květ.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

My dítek boží osení
jsme rozšlápli hned v semeni.
Hřích bujel jako pejručí —
kdo větší zrádce, větší dík;
ten velký, kdo vás domučí,
by nevstal pravdy mučenník!

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Jeť hrozné, mstu svou porodit,
na srdci dýku odkojit.
A naše síla koupena
se proti matce rozkací,
ta syny svého plemena
jak vítr háje zpřevrací.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Kdy uspán rozum k dřímotě,
potácí duch se v slepotě.
By nám se žíti nechtělo,
nám dali jed za pojidla;
by svědomí nám neklelo,
nám cizí dána modlitba.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Co cností bylo poseto,
to vaším vztekem požeto.
Památky otců ztříštěny,
na místě nich stál lež a zisk:
ten hrdinou byl poctěný,
kdo svobodu až v rakev tisk'.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Vám jiné budou zásady,
bez poškvrny a bez vady.
My odpuštění nehodni,
bez naděje jdem v podsvětí:
by nekleli nám svobodni,
vyřknem si sami prokletí.

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

To našich skutků babylon,
jejž národ sobě stavěl v skon.
Není hrob koncem života;
výš vzroste douška mateří:
ve vás krev k činu kolotá —
my činů svých jsme hrobaři!

A mrtví vzdychli pod rovem,
a mládež v tichu hrobovém.

Náš zpěv.

Zem Čechů velký krásný hvozd,
jenž zpěvem mocně zvučí,
že srdce mile okřívá
a srdcem být se učí.

A venku tam ať jakkoliv
se na nás chtějí dívat:
tu přednost máme před světem —
my dovedeme zpívat.

My máme pěvců knížata
a zpěvu statné reky,
nám šumí háje písněmi,
a zpívají nám řeky.

Nás matky kojí písněmi,
hoch zpívat učí děvu,
my máme po všech končinách
své apoštoly zpěvu.

Protož nech jiný dobývá
blesku a hromu řevem:
my též umíme kralovat,
leč vítězíme zpěvem.

Náš otec.

Velebný rek nám z chýše dán,
a stal se víc, než duchů králem!
on stal se otcem národa,
jenž byl by vyhlazený málem.

V Egyptě sťali matkám plod —
o bože! u nás matkám zle je:
zde k hanbě jich syn musí *žít,*
až odpadne a matce kleje.

A sklání cizím bohům skráň,
dřív svoboden, teď otrok doma;
to nejsme my, to nejsme my,
cizinci srdcem, cizí rtoma.

Hle velebný, hle Jungmann náš!
On matce vrací opět syna,
nám starý bůh, nám zase řeč,
v níž velebíme hospodina!

Různé listy.

I.

Věsť lítla světem dalekým
a dosud v ústech žije:
kdes plamen hoří v ssutinách,
a v něm se poklad kryje.

Nuž já se vydám na cestu!
Mne sen i bdění moří,
mé blaho — to se sřítilo,
a srdce žalem hoří.

A prsa křížem požehnav
jsem vzal, co tam se kryje:
mé srdce bylo diamant,
Ty u něho co zmije.

II.

Vyhostěn byl jsem ze sebe,
jak planeta z nebeské dráhy;
by každý krok byl proklatý,
nepřálo nebe květu vláhy.

Bez cíle svět se otevřel,
a lidé zavřeli se v chýše;
mé lyry struna stržena,
já králem byl — a poušť má říše.

A jako jelen uštvaný,
v němž poslední se síla trhá,
k úžasu živá mrtvola,
jež v beznaději síly mrhá.

Blahoslavená hodina,
že vešel pod střechu jsem k Tobě;
Tys vykonala velký div —
Tys vrátila mne opět sobě!

III.

Od východu tři králové
za hvězdou táhli v dáli,
a šli, až v sedmém království
u města náhle stáli.

Hoj vy tři páni králové,
vy jste se zmátli jistě;
ta hvězda není na nebi —
ta na jiném plá místě.

Kdy k té se oko pozvedne,
kdy šeptnu její jmeno:
mé srdce ráj má, nebe, vše —
vše, co mně přislíbeno.

IV.

Já lodě větrem okřídlil
a zaplul v kraj, kde končí světy;
já země ledví proskoumal
i lidstva nesmrtelné květy.

Já myšlénkou se k hvězdám nes
a zbádal slunci smělé běhy,
já bydlil v duše hlubinách —
já hrál jak dítě s vášně šlehy.

Já slávy pohár k ústům zved,
já neznal ve své říši soka,
však do štěstí mně scházela
jen drobná slza tvého oka.

V.

Jak větérek na mráčku zlatém
má touha k tobě letí;
polib má ústa vyprahlá —
jeť srdce ve zajetí.

Zde v zástavu vem skvostné písně,
toť srdce mého květy;
má duše láskou rozžata —
objímá v Tobě světy.

O slávy věnec nepožádám —
jen otrok čelo sklání;
mne nad bohy již povzneslo
Tvé něžné milování.

VI.

Nač dýl si ňadra ostřežit,
kdy nepřítel již vzal mou duši?
Mé srdce je v Tvé zástavě,
a zmoženému pouta sluší.

Šat pýchy svlékám se sebe
a k prachu nížím hrdé čelo,
v mém oku slzy vyprahly —
a slovo na rtech oněmělo.

Již vidím květy oprchat,
na místě rána již se šeří,
mé lásky hvězda zhasíná —
a přec má duše v Tebe věří!

VII.

Nežijte vůni věnců již,
jsouť lístky ještě řídké;
jeť práce teprv počata —
a meče naše břitké.

Tenť povrhel, kdo v pohodlí
se vyrve z prostřed díla;
květ musí dozrát ve plody,
a z plodů pak jde síla.

Vám vůni větry odvanou;
kdy nedozraje setba,
pak až se zima dostaví —
též dostaví se kletba.

V PŘÍRODĚ.

I.

Napadly písně v duši mou,
nezavolány, z nenadání,
jako když rosy napadá
po stéblokadeřavé stráni.

Kol se to mihá perlami,
i cítím dech tak mladý, zdravý,
že nevím, zda jsou radost má,
či pláč mé duše usedavý.

Však rosu luna zrodila,
a není písním v duši stání:
tekou co slast a slza má —
a den se chystá ku svitání.

II.

Ve vonné básni květomluvné luky,
ve světů nočních lesklém výronu
já čítám zákony všech zákonů,
jež vyšly z přírody pravěčné ruky.

A ptáků zpěvných zvukosnivé bědno,
motýla vznik, národů zániky
a lidstva ples i bolu výkřiky —
to zákonů těch písmo jedno.

A hájů zášer, lunou prokmitavý,
šperk strání ve vod bystrém podletě,
šum, rozlitý po zemské planetě —
to zákonů těch výklad věčně pravý.

To jiná řeč, než zvůle země pánů;
to starší řeč, než v deskách s Sinaji,
víc božská, než co v chrámy vtěsnají,
a krásnější, než kletby Vatikanu.

To vzniku řeč, to tvůrčí ruka pilná,
to lásky řeč a srdce jímání,
to mluva nejsladšího žehnání —
ta božská jen a v pravdě neomylná.

III.

Vždy cos mne táhne, modré hory, k vám,
jak slovo milenky a přítele;
já s myslí veselou k vám pospěch mám,
a mlád se v žití vracím, vesele.

Jak byste měly světa pravou líc:
zvuk, píseň, vůni, milé přístřeší,
ba i to lidské srdce lidským víc,
že dojme pravdivěj i potěší.

Jak byste měly ještě v zásobě,
co ostatní svět nuzně promrhal:
květ, mladost, krásu v krásy podobě,
i radost, důvěru i pravý žal.

Mně jest, jak měl bych ve vás nalézti,
co nenacházím, ale hledám přec:
tu pravou slzu v lidském neštěstí,
to pravé slovo na útěchy řeč.

I jest mi, jakby lepší moje část
v tom vašem modru toužíc bloudila:
tam duše cítí v sebe ji se klást,
jest plná a jak v květy rozvilá.

IV.

Nic neskojí tak mysl osiřelou,
jak velduchů nesvadlé výkvěty,
kdy zvou nás v říše krás u výlety
a věčnou mladosť před duši nám stelou.

Však zajít v hor si osamělou skrejši,
být u pramene črtám přírody,
jak rostou v díla věčné lahody —
to nad slzy nám duši ukonejší.

Tam v tichu dlít a nevnímat ni hlásku,
ni měkkých ňader k dechu zvednutí,
ni lístku třepotného šeptnutí,
jen s myšlénkami v královském být svazku —

Tu zdá se mi, že vše to velké čítám,
co z ducha bání v básně prýštělo,
ba jakby se jim odtud nechtělo,
já s velduchy všech věků se tu vítám.

V.

U Dodony stál svatý dub
a mocná slova šeptal:
ba věřte, vědí lesy víc,
než se kdy který mudrc zeptal.

V jich šumosnivé samotě
zpěv dětská trávil léta,
v nich bohové se zrodili
a všecka náboženství světa.

A na jich větvích dosavad
je rozvěšeno písní,
že celý národ poetův
je sotva kdy u verše vysní.

A v jejich šeru dosavad
je tolik náboženství,
že celé lidstvo může vždy
v nich obnovit své člověčenství.

VI.

Nechť zmudřelí se hádají
o písmeny a o zákony:
mně polní kvítko bylo vždy
nad krále i nad Salamony.

Nechť změří úzkým ňadrem si
výš odměny i pekla hloubi:
mně ptáče vzdor jich výměru
vždy z plných prs zazpívá v loubí.

Nechť barvou, zlatem plýtvají,
by zhyzdili šat nebi jasný:
na hvězdy pohled jediný
mně nad všecka jich nebe krásný,

A nechť i plic namáhají,
by prázno opili slov kvasem:
mně dítka žvavá výmluvnost
všech hlasů přírody jest hlasem.

VII.

Zašum mi v ochlad, jaré doubí,
a půdo měkni, mechem poseta,
co pták, to notuj z ňader hloubi —
kdo vchází k vám, jest každý poeta.

Myšlénky jako jiskry skáčí
a duše velikosti do kořán,
přede mnou krás, div srdce stačí,
svět starý za mnou mládím obetkán.

A kvítek jako víla v snění,
tajemnou věštkou každá šedá snět,
a laňky vzdušné, bez prodlení —
jak velká píseň celý kolem svět.

A sestersky mne větev hledá,
má hlava jako věnci poseta,
mé oko září, prs se zvedá :
kdo vchází k vám — jest každý poeta.

VIII.

Já laňku vidím za šera
červánky pít z hor jezera,
pak stála s němým okem,
pak v lesy mihla skokem.

Co se to se mnou stalo jen,
že jsem v tu laňku proměněn?
Má noha do vod vrůstá,
v červánky ztápím ústa.

A piju lesk jak padlý sníh,
a nad ním hvězd večerní mih,
i zlatý blankyt výše — —
z té modré břehů číše.

A stojím němý, udiven;
ten krásný svět toť krásný sen,
teď k duši cestu pne si —
já za laňkou jdu v lesy.

IX.

Pojď, drahá — než se dohodnou,
čí zpěv víc dojmout umí,
my sobě zajdem v pásmo hor,
kdy sterým hvozdem šumí.

Zpod řeka švarně na pochod
zve pramének si tenký,
a nad ní ptáků kmitný roj
hrá sobě na myšlénky.

A strání zvukotkaný dech,
hněv slavný vodopádů,
a všecko to jak z jedněch prs,
jak z velké duše skladu —

A jak tu píseň skládají,
až vyslechnem je vřele:
pak poznalas mou knihu kněh,
i mého učitele.

X.

Dech jara sezval přátele,
a jakby neznal hrází,
i té mé duši pokynul,
že do všech růží vchází.

Že v modro letí s skřivánkem
a v jeho písni prýská,
že bydlí v hájích, ve stromech
a s ptáčaty si stýská.

Že rozkládá se na luhu
a s vánkem dýchá jemně,
že s jitrem jásá po horách —
a s písněmi dlí ve mně.

XI.

Vyběhla bříza běličká
jak ze stáda ta kozička,
vyběhla z lesa na pokraj,
že prý už táhne jara báj.

Vyběhla jako panenka,
tak hebká a tak do tenka,
že až to lesem projelo,
a vše se touhou zachvělo.

A táhne šumem jara báj,
vzduch jak na housle, na šalmaj,
vzduch samá vůně, samý květ,
a mladý úsměv celý svět.

XIV.

Potůček s snivou olšinou,
to jak ten klouček s dívčinou:
on sladce šeptne sladký děj,
a ona kývne líbezněj.

A on co najde po cestě,
co své to prostře nevěstě,
ji v květ a perle usadí
a v snubnou zeleň kapradí.

A ona s myslí dětinou
za jeho stře se hladinnou,
a všecky sny a myšlénky
s ním tká na písně praménky.

Však není láska štěstí jen,
jeť někdy jak přetěžký sen,
jak vrby svislé zvětvení,
jež v zlé tam stojí znamení.

A jak se lásky mladý děj
pod olší tká nejlíbezněj:
tak bol mi, dívko, nad tebou,
jež úkoj hledáš pod vrbou.

XV.

Matička příroda mi spala,
já u ní bděl a moc se trudil;
„Matičko, vstávej, už je jaro,
pojď mezi nás“ — a já ji zbudil.

Matička promnula si oči,
a s ní prohlédli v mladém háji,
pak vstala, rozhlédla se v úsměv,
a na zemi hned jako v ráji.

A vše se hnulo, pospíchalo,
tu bylo řeči, doptávání,
vše bylo čisté tak a hladké,
jak na slavnost a k uvítání.

Matička chodí, opravuje,
tu chce mít květ, tu stráň si zdobí,
tu volá ptáky v list a křoví,
tu do potůčku písně drobí.

Pak seje modro hor i nebes,
pak šumnou zeleň do všech dolů,
pak béře ruku mou a praví:
„Pojď, hochu, užijme to spolu.“

XVI.

Jest doba poupátek a růží,
a rosy, doba slavíků,
tu každé kvítko má svou vůni
a ptáček na sta jazyků.

Jest doba povzletu a plesu
a hraní, doba zásnubí,
květ každý nejkrásnějším šatem,
a pták se písní pochlubí.

Jest doba pohádky a báje
a divů, doba zázraků,
zem dýchá květem jen a písní
a úsměv prší s oblaků.

A doba pravdy přec a skutku:
květ v slovu stojí odvěkém,
pták bez klamu své srdce zjeví,
a člověk zas je člověkem.

XVII.

Ó, vítej, modrá obloho
a zlaté světla zdroje;
z čeho se umím radovat,
to po právu jest moje.

A má jest háje tklivá šeř,
kdy ušlým dechům ustlá,
má zřídla jsou, můj jejich ples,
kdy v souzvuk řeky zhustlá.

Můj hor je modrotkaný pás,
kdy jako háj se táhne,
můj je ten lid, má jeho slast,
kdy ve své srdce sáhne.

A širý kraj a obzor ten,
kdy v barvách svých se leskne —
sviť jen, ty zlaté sluníčko,
a mně se nezasteskne.

XVIII.

Tvá ústa sterou písní šumí,
jsou mluvou lásky od věků,
jež nejkrásněj zní člověku —
a přec ti člověk nerozumí.

Na rtech tvých sterý úsměv hrává,
kam hledneš, jaro vyskočí,
kam dýchneš, srdce poskočí —
a přec tě člověk nepoznává.

V tvých ňadrech zlatá zřídla plují,
jež matku písní napájí,
kdy v dítku svém sní o ráji —
a přec tě lidé nemilují.

Ó, těžko víru tomu soudit:
po věků dlouhém provodu,
mít za vůdkyni přírodu,
být člověkem — a přec tak bloudit!

XIX.

Vy světel zřídla hvězdnatá,
když z hloubi své tak hledím k vám,
má duše jest jak podťata
a přec na mysli okřívám.

Neb vy jste věčnost, spřízněny
tím klidně-krásným mihotem,
bez sporu, stálé, blaženy
i blažící svým životem.

A já jsem bytost, schvácená
na délku několika jar,
tu v žal, tu v slast potácená
jen bublina, letící v zmar.

A jsem si sotva pohádkou,
ni sobě nerozluštěný,
dech činy mé, i s památkou
do věkův bouří puštěný.

A přec mi jest, že duši mé
tak příbuzny jste, nejsladší:
či sestry mé, či hvězdy mé —
však o vás že jsem bohatší.

— — —

XX.

Má duše včelky předhoní,
když louka v zvonky zazvoní,
a sedmikrásek, jetele
si v mladou zeleň nastele.

Přiběhne dívka od lesa,
a jako kůzle zaplesá,
jako když slunce vyskočí,
a s čtverlístkem se zatočí.

Pak bludný chlapec ode vsi,
ten v soumrak zabrán steskne si,
a jakby zemdlen celičký,
kropí a hledá slzičky.

Pak najdou se a dovtípí,
pak duše v duši překypí,
a louka v květ se zaskvěje,
jak když se dítko zasměje.

XXI.

Mně zdá se, že jsem jarem byl:
s přibledlou hošík kadeří,
a růže jsem a světlo sil,
v svět láskou dýchal mateří.

A bylo poupat, hudby v něm,
co pták, to v modro vyletí,
nebe se lesklo, mladla zem
a radost táhla v zápětí.

I myslím: „Jaká krása to;
oseju srdce prohlubeň —
když bude k činům rozhřáto,
jaká to ducha bude žeň!

To bude nad vše líbezné,
co jen kdy vidět na světě:
duch v slávě krásy vítězné
a srdce v plném rozkvětě!“

A chodím, kde jen člověk bděl:
„Jaro ti v srdce přináším!“
Však málokdo z nich srdce měl,
a kdo měl — byl radš chladnějším.

XXII.

Vyběhly s matkou před tu chýž,
tak chudou, a tak všeho prosty,
však je-li nebe zemi blíž,
ty dítky kladly k němu mosty.

Vyběhly sluncem rumělé,
tak jak je pán bůh právě stvořil,
však jsou-li dětmi andělé,
těm dětem bych se z duše kořil.

Zatřeply v ručky, z očí zář,
smích řehtal z malinových dásní,
a má-li krása jakou tvář —
ó patřte, zda-li nejsou krásní!

Však čím mně jsou nad anděle,
nad krásu nebes, všehomíru:
z té zoře v tvářích utkvělé
čtu novou v člověčenstvo víru.

XXIII.

Já s milenkou — dvě dětičky,
jdem v lesy na den celičký,
v stín javorů a do chládku,
poslouchat lesní pohádku.

Les starý hned nám rozuměl,
hned pokynul, hned zašuměl:
již ptáci nesou pozvání,
jako když na mši sezvání.

Tu motýli, šat ze zlata,
pak laňky a jich kůzlata,
na větve ptáci zpěvaví,
a vše se u nás zastaví.

A stromů staré kořeny
jsou v divné tváře změněny,
a z květlých šípků potají
se lesní panny koukají.

Pak jeden javor stařičký
zpod paždí vyndá housličky:
„Tak slyšte, děti, na krátce“ —
a my chodíme v pohádce.

XXIV.

Bloudila v hájů sklepení,
zahrabat dítě v lupení —
před časem květ byl utrhlý,
za to ji lidé vyvrhli.

Příroda — také matička —
tonula v slasti celička,
blažená prostřed rozenců
tvořila květy z pupenců.

„Ustaň a nelam poupě to,
mám pro ně v život zaseto:
viz, jak mu volám ze hrobu
jaro i všecku ozdobu.

Vyvádím jemu k obsluze
ptactvo i stromů haluze,
matka jsem všeho odvěká —
stvořím-li, blažím člověka.

A kdo se na něm prohřeší,
nechť ho nic v světě netěší,
jaro mu vadni v starobě —
zvrh'ť se mi v lidské podobě.“

XXV.

Stříbrné lesa praménky —
tam les má ty své myšlénky,
tam bublá, bublá, napoví,
než to svým šumem vysloví.

Tam možná v dno mu hleděti,
až do duše, jak dítěti,
jak vše to v něm se obráží,
co pomyslí, co uváží.

Tam srnky chodí v úradu
a kvítka pro svou omladu,
tam mušky letí v návštěvy
a ptáčci pro své nápěvy.

Tam bludní kleknou poutníci
a pijou nápoj sílicí —
tam duše ve svět hozena
se najde znovuzrozena.

XXVI.

Co to? Jsem kvítkem mezi kvítky,
druh druhům, něhou vítězným:
nevím, co jsem, však rozumím jim,
i hrám, i snům jich líbezným.

Mám s nimi jako jedno srdce
a jako jednu útrobu,
mám s nimi stesk i rozkoš jednu,
i dech i žití zásobu.

Mám s nimi jako jednu touhu,
i šept i v lásce žasnutí,
mám jeden háj a jeden pramen,
i lesk, i jedno zhasnutí.

Na jedno k nim se kladu lůžko;
až noc se v spáncích utopí,
jim víla rosou zkropí víčko —
zda také moje pokropí?

XXVII.

Pozeptaly se písně mé,
kde vlastí jsou a rodem,
a já plul s nimi po slzách
až k duši křišťálovým vchodem.

A bylo tam jak v zahradě,
vše pučelo a kvetlo,
radost i žal co poupata,
a z myšlének teplounké světlo.

A nebe láska klenula,
a žal byl hájem tmavým,
s oblohy rosa kanula,
a háj byl smutkem usmívavým.

A bylo slyšet šum a dech,
jak hledá struny zlaté,
poupátka k tanci vstávala,
a každé bylo boubelaté.

Křidélka jako motýlek,
jak andělíček líce —
poznaly písně domov svůj,
a sester měly na tisíce.

XXVIII.

Pán přírody! A z dějin těch,
jež sám si člověk píše,
víc plyne slz, víc křičí bol,
než z pusté stínův říše.

Pán přírody! A otročil
všem nízké mysli stvůrám,
a kdož jej zvedli v člověka,
ty uštval k hrobu chmurám,

Pán přírody! A nedoveď
ni tak si zmezit hráze,
by lidství své a nelidkost
měl aspoň v rovnováze.

Hleď, svatá matko, přírodo,
jak člověk choré dítě!
Snad v člověka se uzdraví —
až v lásce pochopí tě.

XXIX.

Kdo to nevíš, co z nás zbude,
až se věky k věkům uloží,
sáhni v hrob, a hrstka prachu
nad proroky vše ti doloží.

Co jsme všecka pokolení?
Málo víc než oka mrknutí —
jedno vstává, druhé stojí
a to třetí má se k usnutí.

Co za námi, tma a prázno,
dusná síň po plesu probdělém,
jen ta bledá upomínka
víc než nemeteným popelem.

A co po nás, nechť se pravnuk
zeptá hrobů v příštím století:
co tam mimo popel najde,
ať to zase v život posvětí.

XXX.

Jen zevšednět mi nedej, bože,
v tu píď, již měřils mi svou láskou;
to raděj smrt, smrt desaterou,
než býti hrobem s lidskou maskou.

Být člověkem a přec jím nebýt,
nic nemít, co je duši svato,
bez lásky, bez jara a touhy,
a v srdci chlad a nezahřáto!

Oh, zlatá to nemoc, nákažlivá;
stář pustoší tvář růžolící,
že když se dívám v lidské tváře,
jak bych se díval v nemocnici.

A k tomu jakby vše, co lidské,
jí chtělo mocí propadnouti:
že chvěju se i o mou zeleň,
by nesvlekla se v nahé proutí.

Ó bože, radš bych chtěl se státi
na širém poli sirým stromem:
ten z jara aspoň zakvete si,
a v letě ptáčkům bývá domem.

XXXI.

Nic nejsem víc, nežli ta růže,
nic víc, než slavík v podletí;
mé lístky s jarem opadají,
má píseň v jeseň odletí.

Však jako slavík má svou chvíli,
a růže v vůni propučí,
tak duch můj k své se chvíli hlasí,
a co je v něm, to zazvučí.

A to mi dosti, v chvíli pravé
že vydechnul jsem nápěvy,
v nichž zaplesal jsem beze stesku
a dotesknil se úlevy.

Pak nechť i zahrajou si větry
nad hrobu mého trávníkem;
já v chvíli své, v mých růží květu
jsem přec jen býval slavíkem.

XXXII.

Noc bdí a mrká, potok zurčí,
a ptáček dřímá ve chládku —
„Matičko přírodo, jsem básník,
ó povídej mi pohádku!“

„Mé dítě, nemohu; jen jednou
jsem musila ji povídat,
a z slov mých stávaly se hvězdy
a země, světy napořád.

Teď kdybych chtěla povídati,
již nemám v světě prostory
pro nová slova, hvězdy nové
a nových sluncí útvory.

Však jedno přec ti ráda splním:
číst naučím tě slova má,
a ty je svými slovy promluv,
komu jsou posud neznámá.“

A tak jsem stal se novým žákem:
čtu bez bázně a bez zmatku,
z originálu, ve prařeči,
čtu světovou vám pohádku.

XXXIII.

Kvetlo v poli jetelíčka,
jak myšlének v děvčeti,
a jen jeden čtverolístek
snil o sladkém dítěti.

A já poslal broučky zlaté,
by jej spodem hledaly,
a pak včelky pamlsalky,
by se v medu zeptaly.

Bylo ptaní, namlouvání,
šum a slastí výbuchy,
a ten jetel čtverolístek
pln panenské předtuchy.

A pak vyšla jak sluníčko,
když svět jarem oslní —
sladké dítě, sladké dítě,
sen se tobě vyplní.

XXXIV.

Máť všecko naše pocítění
své jaro i své odkvěty,
jen přátelství chcem a tu lásku
v květ utrmácet stoletý.

Já nikdy neměřil bych délkou,
čím srdce nám se zachvějí,
vždyť jedna slza stojí za víc,
než na sta v tváři krůpějí.

A nikdy nedrobil bych v léta,
co jest jen jara vanutí,
vždyť jediný dech lásky víc je,
než tisíceré dýchnutí.

A krůpěj pravdivá i růže,
byť potom hned se kladla spát,
jen když mně z plna zaskvěla se —
buď požehnána na stokrát.

XXXV.

Má duše teple naladěna,
jak jarní den, tak ve průhledno,
a zdá se mi, že ta má duše
a jarní den jsou jako jedno.

Jakoby ve mně vyzváněli,
přede mnou květ v každičkou stopu
má hlava jako ze skřivánků
a dovýskne až k nebes stropu.

Svět ještě jednou mně tak velký,
a přec ho svírám do náruče,
mé srdce více není srdcem —
to místo něho slavík tluče.

A všude jako vykropeno,
tak zleštěno a v blahém puku —
kde měl jsem duši, mám jen radost,
ta v písni spěchá do souzvuku.

XXXVI.

V mé říši slunce nezachází
a nezajde leč koncem světů,
jáť zakládal ji s věčnou krásou,
tož s přírodou, když byla v květu.

A my ji zakládali takto:
za oblohu se volnost klení,
na zemi teplem dýchej láska,
a smutek dojdi vysušení.

A my ji zakládali dále:
co poupětem, nech v kvítko roste,
květ ducha nejkrašším buď květem
a nejbídnějším bejlí sprosté.

A my ji založili takto:
co v srdci jara, tím se hřejte,
co ve vás lidského, tím buďte,
pak přijďte k nám a obývejte.

XXXVII.

Dnes do skoku a do písničky!
Dnes pravá veselka je boží,
dnes celý svět a všecko v párku
se vedou k svatebnímu loži.

Ve zvonku květném mušky tančí,
pod travou brouček křídla zvedá,
a vody šumí, lesy voní,
a kdo je nemá, srdce hledá.

Na nebi zapalují svíce,
na západě panenské rdění,
a slavík již to ohlašuje,
ten velkněz, u velebném znění.

Dnes velká kniha poesie
až do kořán je otevřena,
dnes každá struna všehomíru
na žert i pravdu natažena.

A nebe skví se, vzduch se chvěje,
dnes jedna píseň světem letí,
dnes zem a nebe jeden pohár,
a tvorstvo při něm ve objetí.

XXXVIII.

Večerní les rozvázal zvonky,
to ptáci zvoní k tiché skrejši:
kukačka zvoní na ty větší
a slavík na ty líbeznější.

Les každou větev písní kropí
a každý lístek jeho dítě,
na nebes strop jim lampu věsí,
a stříbrné z ní táhne nitě.

A každá nit na konci spánek,
sny jako jiskry v stromech skáčí,
jen laňka se sebe je střásá
a před lesem se v rose máčí.

Teď usnuli i zvoníkové,
les dýchá v prvním zadřímnutí,
a jest-li slavík zaklokotá,
to ze spánku je prokouknutí.

Teď všecko spí, i laňka dřímá,
i zvonky visí dovybdělé,
noc kráčí jako všeho dozvuk —
tak příroda si k spánku stele.

XXXIX.

Jak spanilé to sourozenky,
jež jaro zvábí z poupěte!
A přece není nad myšlénky,
v něž krásná mysl rozkvete.

Tyť křídlem zem obejmou celou
jak duha, v oblouk napjatá,
a bratrský všem domov stelou
jak háj, kdy hostí ptáčata.

V nich svět i nebe s krásou mnohou
jak v démantu se zaleskne,
a co je smutku pod oblohou,
ten v slze jich si zasteskne.

XL.

Co jste, vy nebes zlaté světy,
s tou neobsáhlou oblohou?
Jste víc, než rozesnilá krása,
konejšit duši ubohou?

Jak sen se zakmitnete oku,
a duše vás přec zachytí
jak novou píseň, novou duši,
jež rozjaří a nasytí.

Ó, jste-li snem, čím jsme my lidé,
jenž beřeme z vás odvahu,
že příští den i s žaly svými
nás silné najde na prahu?

Však jste-li víc, proč nemluvíte
leč tajuplným mihotem,
že život náš to nikdy nezví,
zda snem jest aneb životem?

XLI.

Já s šerým hájem podřimoval
i s ptáčky v jeho úkrytu,
však jako bych byl já tím hájem
a ptactvo snem mých pocitů.

A nám se zdálo o poupatech,
list prodřimoval z pupence,
svět vstával jako šuhaj švarný,
když chce se zlíbit panence.

A měl už mnoho uchystáno:
den slunečný, noc s hvězdami,
a louky jako z aksamitu,
samými seté perlami.

A řeky šumné, pole orné,
a kraj jak zem zaslíbenou,
až se těm pannám srdce třáslo,
která mu bude zlíbenou.

A přec byl ještě tuze chudý:
neměl kde zdřímnout uhřátý;
já dal mu sen svůj: ptáky s hájem —
a pak byl teprv bohatý.

XLII.

Jen jedno bych se naučit chtěl
od tebe, svatá obloho:
na lidstva výpar mračna stáhnout
a bleskem mlátit do toho.

Tak jako ty: v mžik zamknout světy
a hněvem šlehnout klikatým,
za chvilku pak mít vyčistěno
a být zas nebem hvězdnatým.

Však to nám lidem zdlouha chodí,
a proto je vše nezdravé;
koho má hrom vzít, ten jím vládne,
a bije jen v ty nepravé.

XLIII.

Já přemnohé již oželel
a v hrob se díval s malým vzlykem,
a přec mne bolí, světla krás
že bídným jsem jen nájemníkem.

Že slunce lesk i všecko to,
nač jeho oko s láskou hledí,
zem, hvězdy s celou oblohou
mi zavře smrt svou výpovědí.

Že v to, co tak jsem miloval,
jak bylo by mou věčnou vlastí --
že v nádhernou tu přírodu
trup bez citu se musím klásti.

Jeť přec to trudný žití dar,
kdy vnucen nám tak s nelítostí,
že v slunci tom, jež sluncem nám,
též musí zbělat naše kosti.

XLIV.

Já přišel po stech letech k hrobu,
jenž býval někdy hrobem mým,
a hrobník zpívaje mou píseň,
mé kosti házel k ostatním.

„Hrobníku, najdi mi to srdce,
z něhož jsi tuto píseň vzal!"
A hrobník divil se a hledal,
krom kostí však nic neshledal.

Pak z hrobu vztýčil se a mluvil:
„To u nás, pane, neplatí:
mějte si srdcí třeba deset,
hrob hejřil je, vše utratí!"

A dokopal a já si vzdychnul:
„Tam, srdce mé, jsi dospělo!"
A hrobník jako na útěchu:
„To se vším tak, co vyznělo!"

XLV.

Přec zdá se mi, až hrob můj zvrácen
i v lidské spustne paměti,
že poznají ho jarní ptáci
a zpěvem svým ho posvětí.

Že poznají ho zlaté hvězdy,
a luna s nebes postropí
že jej v své lásce snivotklivé
rosou i leskem pokropí.

Ba zdá se mi, že duše hájů
nepustí ptáky z náruče,
až slavíček, to srdce lesa,
si při mém srdci zatluče.

Vždyť nemůž být, by zapomněly
znát přítele a skladače,
jenž žití své a vše z nich čerpal,
čím v slast se píseň rozpláče.

XLVI.

Vždy slýchám: lidé básně skládají,
a jiní čtou je nábožně;
já časem také kamsi zajdu,
však tam si vedou zámožně.

Jen zasednu a již tu počne háj,
šumí jen nápěv úvodní —
ej jaká řeč, jaká to skladba,
tak ryzí a tak původní!

Jaké to myšlénky a jaký vzlet —
jak mocný a tak pravdivý,
až rozkoší se srdce chvěje,
a každou žilku oživí.

Jak zvučný rytmus a jaký to rým,
jak mistrné to obraty,
jak zdravé názory to světa,
tak procítěný, prohřátý!

A forma, libozvuk a jemný vkus
a soulad — věta od věty —
ó, kde jest která větší báseň,
a většího kde poety!

XLVII.

Nechť věci vážím jakkoliv,
jichž soud nám zraje v mysli chvatné,
ten zdá se soudů býti soud;
co proti přírodě, že špatné.

A špatné, byť i marnivost
to na cnost světila i víru,
a byť i sluh ochotný dav
to spásou hlásal všehomíru.

A špatné, byť i knížat sbor
co své se tomu kořil modle,
a jmeno zní a slávu bral,
kdy lidství své zašlápnul podle.

Ba špatné, byť se věkové
tím táceli jak vínem zvratným:
jeť víc než matkou příroda —
a není syn, kdo synem špatným.

XLVIII.

Mne ani mnoho nebolí,
když vadnout vidím krásu v květech,
vždyť se mi z jara vrátí zas
a krásnější snad v nových dětech.

Však bolí mne, když druhy zřím
květ za květem si z ducha pleti,
vyvlékat duši ze všech krás
a žíti dál a sevšedněti.

Jen zasednu a již tu počne háj,
šumí jen nápěv úvodní —
ej jaká řeč, jaká to skladba,
tak ryzí a tak původní!

Jaké to myšlénky a jaký vzlet —
jak mocný a tak pravdivý,
až rozkoší se srdce chvěje,
a každou žilku oživí.

Jak zvučný rytmus a jaký to rým,
jak mistrné to obraty,
jak zdravé názory to světa,
tak procítěný, prohřátý!

A forma, libozvuk a jemný vkus
a soulad — věta od věty —
ó, kde jest která větší báseň,
a většího kde poety!

XLVII.

Nechť věci vážím jakkoliv,
jichž soud nám zraje v mysli chvatné,
ten zdá se soudů býti soud;
co proti přírodě, že špatné.

A špatné, byť i marnivost
to na cnost světila i víru,
a byť i sluh ochotný dav
to spásou hlásal všehomíru.

A špatné, byť i knížat sbor
co své se tomu kořil modle,
a jmeno zní a slávu bral,
kdy lidství své zašlápnul podle.

Ba špatné, byť se věkové
tím táceli jak vínem zvratným:
jeť víc než matkou příroda —
a není syn, kdo synem špatným.

XLVIII.

Mne ani mnoho nebolí,
když vadnout vidím krásu v květech,
vždyť se mi z jara vrátí zas
a krásnější snad v nových dětech.

Však bolí mne, když druhy zřím
květ za květem si z ducha pleti,
vyvlékat duši ze všech krás
a žíti dál a sevšedněti.

A smát se poupat mrtvolám,
svých snů se chlubit proněvěrou,
kdy nelze již co oškubat —
to štěstím zvát a kariérou.

Ach, přátelé, tak stlát si poušť,
žít vidět vás v tak mladé smrti,
dnem každým být pak více sám —
to div mi srdce nerozdrtí.

XLIX.

Ó, jděte mi s tou vaší pravdou,
jak vaše tvář tak skormoucenou,
tak úlisnou po záletnicku,
tak dušnou a tak zblácenou.

Ta pravda, u níž já se učil,
ta přímo podívá se v tvář,
co promluví, to také cítí,
a hřeje tím, jak slunce zář.

Ta když pocítí v srdci lásku,
ta v tváři jarem zaplane,
a zem a nebe jsou jí svědky,
že ani kvítkem neklame.

Tať čistá jako noční nebe,
tak jemná jako květu pel,
tak pravdivá jak srdce matky,
a vroucí, jak slavíka žel.

Tak průhledná jak dětská mysl,
nechť pláče aneb zaplesá —
tak já jsem v přírodě ji poznal,
a tak ji mluví nebesa.

L.

Jsme lidé my syn marnotratný,
jenž statek vzal a v kalu zbrodil:
my z domu přírody prcháme
a člověcký jdem zvrátit podíl.

A mrháme, až zpromrháme
ten skvoucí zlatohav své duše,
až srdce skřehlé, ochuzené
jak žebráček za námi kluše.

Až tupý zrak již ani neví,
že necti natřeni jsme blátem,
nám stydno jest již poesie,
a ducha radš krmíme mlátem.

Až skoro nejsme ani lidmi —
jen v smích se ještě zmůžem rtoma,
že v domě nejkrásnější matky
jsme cizinou a nikde doma.

A syn ten přec se ještě poznal,
šel k otci s srdcem rozželeným;
ach, kolik z nás má ještě srdce,
by mohlo být zas přirozeným!

LI.

S nahotou v hadrech světem bloudit,
o sousto plakat z úrody —
ó, duše má to slyší štkáti
i hněv i nářek přírody.

Ne, ne, tak si to nemyslila,
když mateřsky nás podělí:
že jedno srdce v slzách tonout
a druhá budou ocelí.

Že jedna ruka štědrost její
v chvat lakotný má svírati,
a druhá z křehnoucích těch vrásek
jen žhavé kapky sbírati.

Že z tvorů všechněch na tom světě
jen člověk bude jediný,
jenž necítí, jenž nerozumí
ni pláči vlastní rodiny.

LII.

Co v srdci klíčí krásného,
tak často z jara chřadne;
ach tepla více, přátelé,
a nic nám v srdci neuvadne.

Tu hleďte na ten boží svět:
jen jedním sluncem svítí,
a přec má teplý paprsek
pro každé rodící se kvítí.

Pro každé ptáče píseň má,
pro každou hvězdu světlo,
a když nám svitne do srdce,
div radostí by nevylétlo.

Ba lidské srdce, bože můj! —
nic krásnějšího není,
a přece s ním tak chřadneme
jak sirotci, tak opuštění!

LIII.

Jsou hříchy proti přírodě,
a člověk přec se ukonejší;
však kdo řeč matky urdousí,
ten snad již v světě nejbídnější.

Ten z duše všecko vyškubal,
co v kvítko může dospět tvarem,
praménky ucpal nejčistší
a v život ustlal suchopárem.

Tenť s pustou v duši krajinou —
pták nepřelítne jejím prahem,
a jenom vlk tam zaštěká,
kdy kat tam kráčí s bratrovrahem.

Tenť zvrhlý v srdce tlukotu,
krb znesvěcený svého domku —
činů se krásných nedočká
ni u sbee, ni u potomků.

LIV.

V stoletích mrkal s nocí den
tu zimou, tu zas květem,
a nad všech věků pochodem
můj duch se rozpjal plným letem.

A pokolení vstávala
a sotva vstali, lehli,
však aby lehli ještě dřív,
v nepřízně plamen k sobě šlehli.

A týrali se, válčili,
druh druha kácel v zlosti,
až věčnost věky stavila
a svět byl hřbitovem jich kostí.

Tam kráčím samojediný,
v hrob lidstva sbírám kvítí,
a píšu jemu na pomník:
„Tys žilo, neumělos žíti."

LV.

Takť člověk ve svém blouznění:
i přírodu klad' mezi klaté,
a není v světě bláznovství,
pro něž by nenašel si svaté.

A taký ve svém znuzení:
žeť místo hvězd má nebe světy,
duch volnost místo poroby —
zem, nebe, člověk jsou mu klety.

A nyní už mu zbývá jen,
by ještě boha kletbou srážel,
že stvořiti směl člověka,
jenž v let se k němu opovážel.

Však, pane bože, neměj strach:
našli se lidé božské síly,
že kletbu a smrt hranice
s úsměvem písně podstoupili.

LVI.

Jak směšný, bídně horlivý,
kdo dni chceš ucpat světlo,
kdo jara proud chceš zadržet,
by v růže nerozkvetlo.

A kdož by řek', że lidé jsou,
jenž tak se v mrzkost halí,
že místo světa krásného
chtí svět mít zakrsalý!

Ba kdož by řek', že lidé to,
jenž v pouta svět konejší,
by člověk místo v svobodě
byl na něm nejbídnější!

Však marně sžírá zloby rez,
co věčným bohem seto:
mát' svoboda již osení,
a bude mít své léto.

LVII.

Pravda! Pravda! Velké moře —
a já kvítkem v záhonce!
mohu pít jen drobné kapky,
a to moře bez konce.

Pravda! Pravda! Nebe širé —
a já pták pod oblaky;
lítám, co mi křídla stačí,
ale prostor daleký.

Pravda! Vesmír beze hrází —
a mně žít co člověku;
dýchám jej sic každým dechem,
ale vesmír bez věků.

LVIII.

To ještě není přírodou.
když známe cos dle jmen a dát,
jdeť ona výš než s oblohou,
nad moře hlubší tisíckrát.

Jeť ona světů plodná slast,
zpěv mládí, vroucnost bez věků,
mateřsky-ženská touhy část,
až dojde těla v člověku.

Až lidských ňader chvělá báň,
ta blaha báň i s úrazem,
ji pohostila ve svou schráň
a stala se jí výrazem.

A není ona jenom list,
jenž v podzim prchá bezpočet,
neb kdo ji z prsou nezná číst,
ten v světě jí se nedočeť.

LIX.

Mám v povržení každou píseň,
jež mrav i šat má s lokajem,
by velmožům se lípla k patám,
a choutkám byla v pronájem.

Já opovrhám každým pěvcem,
jenž sebe k vozu zapřáhá,
by pánu se pyšnil na kozlíku,
kdy on se koňsky namáhá.

Ba při sám bůh, toť zvrhlá píseň,
jež nemá jiných předmětů,
leč hlavy prázné, srdce prázné,
a přec se pouští do letu.

A při sám bůh, ten bídný pěvec
víc nezaslouží na vzájem,
leč aby těm, jež opěvoval,
byl do své smrti lokajem.

LX.

Prosáklé zpěvem slavíčím
a prodchlé vůní pažitů,
prohřáté jarem slunečným —
již lefte, písně, z úkrytu!

Jste tažní pěvci, vím to, vím,
mně na čas jenom příhodní,
já nesmím déle držet vás,
čas váš je tu, jste svobodni.

Já s vámi dřímal za rosy,
vás k lesům vodil probdělé,
potůček dal vám za koupel —
víc nemám pro vás úděle.

Jen jedno prosím: v návratu,
za chvíle nových radostí,
nezapomeňte, srdce mé
že vás vždy rádo uhostí.

Jeť hostinný v něm každý keř
a na květ všecka poupátka,
jeť největší slast — hájem být,
kdy líhne písním robátka.

LXI.

To v háji bylo vavřínovém:
háj dýchal nesmrtelný sen,
a chvílemi zas šuměl slovem,
jež dělí spoustu v noc a den.

A v háje pološerém stínu,
tam kráčí Sláva s velebou,
šat na těle má cherubínů.
a věčnou hvězdu nad sebou.

Tam větve kropí, hlídá v stesku,
než hvězda plá jen do pola,
když ale uzrá v plném lesku:
to hlasně hájem provolá.

Tu každý list u blahém hnutí
sám sebou prchá zápasem,
chce ve věnci být, v obejmutí,
a háj se chvěje úžasem.

Teď právě kroky zastavila:
les mlčí němý dokola,
zář nad ní ve hvězdu se slila —
čí asi jmeno provolá?

LXII.

Kdos unaven a světa syt,
za svět se rouhat nechci tobě;
jen ještě svěř mi ruku svou,
než počne kopat o tvém hrobě.

A pojďme spolu k ptáčeti,
když z jara počne život hravý —
přes moře právě přilítlo,
a už si v keři domov staví.

Už letí pro mech do lesa,
a v polích hledá měkké vlásky,
od rána snáší s klopotem,
a večer zná jen mluvu lásky.

A hnízdo sotva do pola,
už našlo k písním také družku,
a kropenatá vajíčka
má doma přes noc za vejslužku.

A pak už jako na hodech,
za písní píseň beze mdloby —
to vše nemá-li mluvy dost;
jdi, stel si lůžko mezi hroby.

LXIII.

Hledám tě, hledám, člověče,
a stoupám ve tvé hlubiny,
chci zvednout lidské jádro tvé
a zahodit tvé slupiny.

Hledám tě s jitra červánkem
a trhám v tvůj den růže květ,
hledám tě s jara příchodem
a dýchám teplo ve tvůj vzlet.

Hledám tě v polních květinách
a sbírám pro tě jemný pel,
hledám tě v stínech doubravy
a chci, bys poznal pravý žel.

Hledám tě s včelkou po stráni
a ssaju pro tvou píli med,
hledám tě s ptáky v obloze
a snáším jasno ve tvůj hled.

Hledám tě s písní v duši tvé,
kdes ještě v právu odvěkém,
hledám, a já tě najdu přec —
jen co zas budeš člověkem.

LXIV.

Ten velký epos světa báje
nám k vůli nezmění svůj chod,
a máme-li to v knihách jinak,
tím z něho nesmažem ni bod.

Tím chlubno nám jen, jak k té básni,
již z hvězd nám skládá světa duch,
my máme srdce malicherné
a nuzně rozladěný sluch.

Tím chlubno nám, jak s myslí mělkou,
v ty velikánské rozměry,
v nichž příroda propukne v jaro,
ne ducha zvem, leč litery.

A chlubno nám jen, jak v tu rozkoš,
s níž jara verš se béře v let,
my duši odpínáme křídla
a tuhnout chcem a kamenět.

A přec ta srdcejemná píseň
jen k našim strunám spřádá děj,
že slyším v dozvuk i ten refrén:
pojď, potěš se a rozuměj.

LXV.

Ty ubohý, kdo v oku knížat
na přízně číháš výlevy!
Mně jeden jarní den má lesku
ze všechnech králův úsměvy.

Král? kníže? Zda-li může dát mi,
co sám bych neměl s dostatek:
do duše tepla víc a jasna
a myšlénkových poupátek?

Zda může dát mi, co v den jarní
na každém keři natrhám:
slast oddechu a tolik písní,
že víc než král jich promrhám?

Pod každou větví, pod travičkou
rej číhavých těch radostí,
že celé jaro nestačí mi,
než každá zvlášť mě pohostí?

A což pak teprv, až se večer
k slavíkům skryju do lesa:
kde jest ten král, jenž dá ti více?
Já dám ti zem i nebesa!

LXVI.

To vše je marné, snaha lichá,
co zákonů těch nešetří,
jimiž se poupě stává kvítkem
a ptáče pánem v povětří.

To jest ta nedorčená věta
té Sisyfovy pověsti:
vyvalte rozpor až tam na vrch,
a svalí se, vám v neštěstí.

To zapírejte si, jak chcete:
co s přírodou je v neshodě,
má smrti znak již na svém čele
a kletbu ve svém průvodě.

Tu žádný nepomůže úskok:
dokud vše chcete po zpátku,
v před ani o krok nedojdete
a ve všem jste jen v počátku.

Ten list již napsán písmem písma
do samých světa základů,
a co již i těm kvítkům svato,
vám nesmí býti v závadu.

LXVII.

Vy chlubná ústa Vatikanu,
vy místo boha bohové:
jen jediný mi stvořte lístek,
jímž páchnou keře růžové!

Jen jeden paprslek mi spřeďte,
jímž slunce v máji zářívá!
Však ani brouček o vás neví,
když v slunci tom se zahřívá!

Na místě božím! Kde jest větřík,
jenž v pokyn váš si oddychne,
a kde jest krůpěj ranní rosy,
jež na váš oddech zanikne?

Kde jest ta větev, která počká,
až sečtete jí poupata?
A přece každá vydá květů
za všecka vaše dogmata.

Na místě božím! A to jaro
i bez vás bývá prohřáté,
ba v něm ni jedna lašťovička
se v písni, v letu nemate.

LXVIII.

Až, člověče, je sotva chápu
ty bludy tvoje všeliké,
a přec nemohu srdcem od nich,
že jsou tak příliš veliké.

A bývá mně až k pláči trudno,
zřít od věků tě na scestí,
a přece jest mně na útěchu,
žes velký jen v svém neštěstí.

A bývá mně až k hněvu žalno,
žes v bludu svém tak trvalý,
a přec bych zas tě k srdci tisknul,
vždyť to ti právě vyrvali.

Však jedno přec ti musím říci:
ne z nebes bloudils dopustu;
hleď, každý den vychází slunce
a chce ti svítit na cestu.

LXIX.

Matičko má, tys hněvala se,
že nejsem v kněžském oděvu,
a já jsem přece stal se knězem,
ne kázaním, víc po zpěvu.

Však bible má je kniha stará,
ač nový na ní každý list,
a zem a nebe — to v ní jedno,
a blažen, kdo v ní umí číst.

U nás má srdce první slovo
a mluvu s ptáčat mládeží,
a ty co vyřknou, to mně pravdou,
aniž bych šel s ní k papeži.

O pekle ničeho jsem nečet',
leč o šotcích a diblíku,
že svět je při nich plný jara,
a jaro plné slavíků.

Že při nich tváře, oči, ústa
tak milá — zrovna zulíbat,
a jen kdo neví, nač to všechno,
ten odsouzen je v celibát.

LXX.

Dva jeřábi letí od jihu,
jim do spěchu tak a do mihu,
a jeden z nich s výše blankytu:
„Zda vezmete jaro do bytu?“

I jakž bychom jaro nechtěli?
Toť nad svátek nám a neděli!
den ode dne samá muzika,
a čas nám jak letmo utíká.

Dva skřivánci, odkud, neví se —
též ubytovací komise,
a volají s výše blankytu:
„Zda chcete nás s jarem do bytu?“

I jakž bychom, pane, nechtěli?
Vždyť s vámi jsme teprv veseli,
už z rána, jen padne rosička,
a celý svět jedna písnička.

A táhnou, a lidem do skoku,
to květ nesou, písně v tlumoku,
to hnula se ves i ohrada —
toť nejveselejší armáda!

LXXI.

Jaro, to švarné pachole,
vyšlo si v háj a do pole,
poupata seje, pospíchá,
a pak je v květy rozdýchá.

Aby však mohlo ještě dál,
já mu svou duši zotvíral,
a co se v pole nevchází,
v duši mé klíčí, vychází.

Ba co i v háji ve květu,
duši mám tím jak osetu,
že mně až pyšno radostí,
jak to tak všecko uhostí.

Tak je mi, že mne na poli
zlomený klásek zabolí,
a že až květy počnou schnout,
duše mi musí uvadnout.

LXXII.

Matičko, rci — byl bůh kdy mlád
a bylas krásné dítě snad:
jakou to chodil cestičkou,
bys všem se stala matičkou?

„Mé dítě, ke dni zásnubí
bůh tkal mi nebes obrubí,
oblohu modrou, hvězdy v ní,
a to byl šat můj svatební.

A v lásky čas, v dne oslavu,
já chystala si výbavu:
dům nesmírný svůj, veliký,
v něm moře, háje, slavíky.

Pak v lásky čas, v den záslibu,
bůh líbal v žhoucím polibu,
až prohřál světy hnedličko,
a vylíbal jim sluníčko.

To bylo v máji. Doba ta
je věčně láskou prohřáta,
zem, nebe nejde z objetí —
vy čiňte k naší paměti.“

LXXIII.

Vím já, kdy k modlitbě se kleká:
když v kláscích hne se země ret,
kdy duše má jest plna zvuku
a duše mé jest plný svět.

Vím já, kdy zpovídat se bohu:
kdy šípek v květ se upraví,
kdy bůh rozpráví s každým broučkem
a též se mnou se zastaví.

Vím já, kdy světit velký svátek:
když otevrou se nebesa,
a mladá země z plné duše
v květ, vůni, píseň zaplesá.

Tak sic to není v kalendáři,
však světů kniha od věků
a každý lístek jara ví to,
kdy bůh je nejblíž člověku.

LXXIV.

Ti ptáci jak vojsko v pochodě:
jen o zrnu žijou, o vodě,
co za každým holek, kdož to ví,
a ne-li, to hned si namluví.

Jsou jako ti naši šumaři:
vždy bez práce a vždy v rozjaři,
den hvízdaje probije celičký,
a na noc má ještě písničky.

Jsou jako ten národ poetů:
vždy bez pouta a jen do letu,
nic nesejou a nic neklidí,
všad doma hned, nejmíň u lidí.

LXXV.

Den májový, jak ze zlata,
stráň po srdce až zahřáta,
po ní si ptáček pěnká jen:
„Den májový, jen pojďte ven!“

A co jen zve se kytičkou,
už běží s zlatou hlavičkou,
však též, co ani nekvete,
vybíhá přes prah z doupěte.

Ba zdá se mi, že slzy vidím,
v nichž les má píseň počatou —
mněť každá slza kusem básně
a s slzou každý poetou.

LXXVIII.

Jabloň v květu! Po větvičkách
pěnkava se prochází,
v drobném hnízdě čtyři krčky,
každý matku provází.

Vrcholkem se větřík houpá,
větve v teplém oddechu,
a dva kvítky pozvedly se
v třepotu a pospěchu.

Světlo po listech se krade,
kam si sedne, pozlatí,
čtyři krčky vypnuly se —
„Hleďme, my jsme bohatí!“

Sousedního domu čermák
přines' velkou novinu:
stará sedla na vajíčka,
bude míti rodinu.

Čtyři krčky poslouchají,
větřík ani nedutá —
květy prší na mou hlavu,
a má duše pohnutá.

LXXIX.

Lesní hody, velké hody!
Pokraj vlajou prapory —
břízy jako křída bílé
s zelenými fábory.

Pod stromy sedátek plno,
mech je vystlal do měkka,
křoví kolem samá kytka,
hudebníci z daleka.

Studánky jak jedna perla,
v stínu jako ve sklepu,
stromy vlídní hospodáři
dají zrovna od čepu.

Lesní panny strojí na stůl,
větřík povznes' přípitek,
ptáci vpadli plným sborem —
já mám u nich příbytek.

LXXX.

Dennice mrká nad strání:
Zbuďte se, kvítka, ze spaní,
rosička padla, mejte se,
den je už tady, strojte se!

Kvítka už jako z povděku
v lesku a plném obleku,
které si hlídá poupátko,
to ještě zdřímne na krátko.

Jako když v buben udeří,
skřivánek v modro zaměří,
volá a zpívá v roznětu:
mějte se, děti, ku světu!

Ten to vzal teprv od noty:
tváře už tkány z lepoty,
vlas samá vůně, fábory,
a na rtech sladké hovory.

To dnes ti páni motýli
budou jak krásou opilí:
slova i srdce utratí,
domů se bez nich navrátí.

LXXXI.

Na drnu kyprém, v kořání
sedla si krása bez zvaní,
sedla si měkce vedle mne,
s mladostí v tváři dojemné.

U nohou tenké praménky,
sedla si v kapraď, v pomněnky,
nad sebou větvic vlažný stín,
hleděla lesům do hlubin.

„Hledals mě v mořích, výšinách,
v světů a nebes končinách,
hledals mě v štěstí, v žalu svém,
a já tak blízko doma jsem.“

Seděla, hlas jak do zpěvu,
na tváři důlek úsměvu,
oko jak duše prohřátá,
rty jako k růžím poupata.

„Však tys mne hledal nejradší,
kde jsou mi květy nejsladší,
proto jmu v plnou lásku tě —
našels mne v pravdě, v prostotě.“

LXXXII.

Včera ty stromy tak vážny,
a přes noc v bílém, žluťounkém šatě,
táhnou se jako ta mlha,
po stráni vzdušné, v stříbře a zlatě.

Táhnou se u velké slávě,
a jakby prstem blíže mne zvaly:
„Zrodilo nám se tu dítek
na velkou radost za dobré žaly.“

Jdu tam a blíže se dívám —
radosti plno na každé sněti,
a co já dosud měl květem,
větvička každá tolik má dětí.

Dětičky drobounké, sladké,
matička větev v loktech je houpá,
včelky jim bzučejí písně,
rosa je meje, deštíček koupá.

—

LXXXIII.

Dnes slunce se v háji prochází
a z větvičky na větev bloudí,
to jako ten chlapec na holkách,
to na větvi hubičky loudí.

A líbá a cosi šeptem dí
a hladí a tiskne jim ruku —
až hájem to slastí zachvělo,
a srdce mé pospíchá v tluku.

A jest-li mne všecko nemýlí,
to sluníčko také jde ke mně,
mně zahřívá v květy poupata,
ba sáhá až do duše jemně.

A jest-li mne všecko nemýlí,
ví, kterak se o srdce prosí:
v mé duši jak v háji písniček
a radostí měl bych i rosy.

LXXXIV.

Skřivánci táhnou od jihu
s paprsky teple slunečními,
a jest-li že k nim hledím déle,
jsou myšlénky mé mezi nimi.

Tak tedy přece tomu tak,
co stará moudrost věřit učí:
na podzim nejen o ty ptáčky,
i o své myšlénky jsme chudší.

A tedy tomu přece tak,
co milo mně nad všecka slova:
má duše s ptáčky odmlčí se
a s jarem rozzpívá se znova.

Skřivánci táhnou od jihu,
mé myšlénky jsou mezi nimi,
a v duši mé již jako v polích,
kdy zahrajou si oseními.

LXXXV.

V hedvábném mechu pod jedlí
myšlénky mé si usedly,
a jak ten pejsek ke stádu,
srdce mé po jich příkladu.

Kolem nás mechu aksamit
v lístky a kvítky porozvit,
v nich jako s hvězdy ukáplá
rosička mrká nasáklá.

V tom jako do hor pašeři
mravenci s ranci sem zaměří:
kudy jde cesta, vědí-li,
že kol té jedle zbloudili.

Rychle se pavouk s větvice
v kývadlo změnil na nitce:
jest-li že jim to lahodí,
sám že je cestou zprovodí.

Jedle si z hloubi oddychne,
šumí a náhle utichne,
pavouk se v plánech zastaví —
pašeři táhnou ve zdraví.

LXXXVI.

Myšlénka krásná zaťuká-li,
ó, spěš a duši zotvírej;
tať nikdy nepřichází sama,
to za ní táhne velký rej.

To jak ta první lašťovička,
když kolem okna mihne se,
ta jde se ptát jen domku tvého,
zda k němu jaro vejde se.

Zda dost je místa pod tvou římsou:
že s písničkami přiletí,
že mladou zemi květným rouchem
a vzduch ti jasnem posvětí.

Myšlénka krásná! Když jí duše
jen malý koutek dopřeje —
ó, přijde jich pak celé jaro,
že svět se v tobě ohřeje.

LXXXVII.

Má drahá, pojď, dnes budem hledat,
kde nejvíc krásy vykvetá,
a kde ji najdem, tam si sednem,
vždyť byla nám též zasetá.

A projdem sobě hájův stíny,
báň nebes, duše hlubiny,
neb chceš-li, sednem u potůčku,
neb vplujem v lidstva dějiny.

Však hleď, tu pod tím keřem šípků
vylítla zšedlá pěnička,
a v hnízdě zbylo něco písklat
a každé žvatlá: „Matička!“

A matka na listnaté olši
tu zmizí, tu se vynoří,
pak notuje v lehoučké písni —
„Tu jsem! Tu jsem!“ k nim hovoří.

Pak přiletí, s každým se vítá,
a duši má i ústa v něm,
pak povídá, kde jak co bylo — —
má milá, tady zůstanem.

LXXXVIII.

Lesy mlčí, podřimují,
každý dech si odměří,
a tu letí čtverák větřík,
začechrá je v kadeři.

Stará sosna hlavou vrtí,
větve dospat nemohou,
a to listí zvědavostí
na buku hned na nohou.

Větřík mluví, kde co sebral,
sosny ani nevěří,
buky potřásají hlavou,
listí jen se haštěří.

Jedněm šeptá cosi tajně,
ty se kloní, tají dech,
a ty, co jsou pozdálečí,
že tu též jsou na poslech.

Čtverák jen tak napověděl,
poroučí se o les dál,
ale sosnám a těm bukům
po celý den v srdci hrál.

LXXXIX.

Drozd, lesa kápo, v přepyše
sed' na jedli si nejvýše,
k hrám svolává a k nápěvu:
„Dnes dostaneme návštěvu!“

Co ptáček, v letu postojí
a sáhne k svému nástroji,
hned hlas i struny probírá,
že div mi srdce nezmírá.

A hostí táhne do zvůle:
na západ samá fakule,
měsíček v záři celičký,
a hvězdy s ním co dětičky.

A hvězdy malé, drobný svit,
od jedné k druhé stříbrná nit —
ty v lesku vedou, za šera
tvář nejkraššího večera.

A teď už v lese započnou,
tu na poslech, tu na skočnou,
a každá hvězda mrká v dík —
a jenom drozd je kapelník.

XC.

A což mne v lese liběj poutá,
než z podkeří ta jahoda,
když zardělá se pousmívá
jak z dívčí tváře lahoda.

Tak pod lístečky, v stínu šerém,
tak potměšile, s rozmarem,
půl vábí a na půl se kreje,
a přece být chce obdarem.

To snad tu někdy v stínu dřímal
ret dívky za nejsladších chvil,
a co chtěl vzkázat políbení,
zde na ty nitky zavěsil.

A snad že chtěly lesy vidět
tak v drobnojemném obrázku,
co v šeru mají lesku, vůně
a sladkých k žertům závazků.

Ba snad že, když se s nimi loučím
tak ve smutku a ve zmatku,
ten obrázek si vymyslily,
bych vzal jej s sebou v památku.

XCI.

Vzduch jarní naplněn je písní,
ta hraje v dechu májovém,
a každá větev aspoň hlásek
má v lístečku jí domovem.

Vzduch jarní naplněn je krásou,
ta svítí v nebi májovém,
a každý kvítek aspoň lístek
má v kalíšku jí domovem.

Vzduch jarní naplněn je láskou,
ta kape v dešti májovém,
a každý ptáček aspoň kapku
má v hnízdečku jí domovem.

XCII.

Tu slyšte, co se v lese děje:
na večer, zrovna před lunou,
tam stromy chodí jako lidé
v hedvábném šatě, s korunou.

Ty jedny v hlavě samá pentle,
ty druhé vážny celičky,
ty jedny jako s kazatelny,
ty druhé samé housličky.

Smrk s jedlí, ty se v smutku nosí,
chtí v baládách jen kvíleti,
tam u skal jedna píseň skládá
o osiřelém dítěti.

Co s habrem buk, víc jako muži,
věc tak si k srdci neberou,
a je-li javor právě doma,
i v sousedskou ho přiberou.

A břízy, ty jak vy, panenky,
jen do větru a do skoku,
tam kolem lesa plny lesku
a v rej se drží po boku.

XCIII.

Tu vítr nadmul sobě plíce,
tvář na sebe vzal vědeckou,
sňal píšťaly a všecky trouby —
dnes zahrajou nám tureckou.

Blesk na kůň sed' a za ním letí,
vzad šlehem dává znamení,
hrom rachotí na velký buben,
na nebes černé sklepení.

Prach již se točí na opatku,
teď vítr počal větve brát,
a kde se strom mu staví v cestu,
hned natáh' se jak kolohnát.

Věž v úctě naklonila čelo,
dům střechu smek' jak čepici,
a stará chatrč poskakuje,
jakoby zmladla v děvici.

A hudba hřímá přes vsi, města,
přes vody, s kopců, do letu —
a slavný úřad v udivení,
že nedal k hudbě paletu.

XCIV.

Větřík, jak když panna dýchne,
neobjímá, dotkne se,
a já se mu vrhnu v náruč,
ať mne kam chce zanese.

A my lítnem háje lemem,
jenž se v rosu obléká,
a my pijem jeho písně,
jež nás zvou už z daleka.

A my lítnem do osení,
jež se šeptmo rozvlní,
a my pijem jeho vůni,
až nám srdce naplní.

A my lítnem k růže keřům,
když jim puknou poupata,
a my pijem jejich lásku,
až nám duše ohřáta.

A my lítnem pod okénko,
kde ty dřímáš, anděli,
a my hudem písně o tom,
co jsme v světě viděli.

XCV.

Šustilo mladé rákosí,
volalo na mne, kývlo si,
rádo se někdy pozeptá,
rádo mi lecos pošeptá.

Zvláště kdy v luny potaji
děvčátka tam se brouzdají,
každá si něco zavzdychne —
rákosí hned to zachytne.

Ale dnes šustí ve zmatku:
stalo se tuhle děvčátku,
přišlo sem, srdce znavené,
okřálo, a je studené.

A co mně ještě s podivem:
rákosí jest jí stelivem,
poduška hlavě z leknínů,
přikryvka jen tak ze stínu.

A co mně divno nejvíce,
němé ty v smutku bělice:
postojí, sotva uvidí —
vše to nenašla u lidí.

XCVI.

A jak že bys, ty stará horo,
mně nemladla den ode dne:
co za noc v tobě ptáčků dřímá,
za dne se k nebi pozvedne.

A letí, letí jasným modrem
až k zlatých mráčků závrati,
a co tam najdou zlata, modra,
s tím zas se k tobě navrátí.

A letí, letí k vodám hladkým,
když v lesku síť se roztřesou,
a co tam slyší políbení,
to v písních tobě donesou.

A letí, letí krajem širým,
kde kvítků vlídná srdce jsou,
a co máš stesku v srdci vlastním,
to do všech světů roznesou.

XCVII.

Stál v polích hřbitov osamělý —
noc jistá za dni probdělé,
kol do polí sil oráč zrnka
a hvízdal písně veselé.

Dnes u zdi oral; rovy vpadlé,
bez křížků, s vyschlým trávníkem,
tam za zdí stojí hrobník s rýčem
a jediným je pomníkem.

A počal hrobník také orat,
jen s rýčem, ale hluboko;
co vseje, nikdy nevychází,
žně jsou tu jen tak na oko.

A hrobník zpíval: „Škoda očí
a sladkého v nich plamene!“
Smek' oráč, z ruky pustil opratě,
sám stál jak pomník z kamene.

XCVIII.

Čas dávno ještě není starcem;
tam sedí u skal rodiny,
ty drobí zrnkem do propasti —
v své přesýpací hodiny.

Ne roky, dni a luny měří,
však věky velkým rozhledem:
za krásný čin vždy jedno zrnko,
když bez krve jej provedem.

A lehká práce ta je těžká,
po lidstva pátrat ozdobách;
i vidím propast skoro práznou
a skály v plných zásobách.

Však jedno přec mně utěšením —
žeť hošík ten tak při síle,
a s důvěrou zve lidstvo celé:
„Pojď, pomáhej mi při díle!“

XCIX.

Já smrt přistihnul na číhané
a v hněvu veď ji k přírodě:
„Tu rdousí nám jenom ty dobré
a špatní jsou u výhodě.

Ji v těžkou dávám obžalobu,
jak hřeší po všem národě,
a jest-li že v tom tvoje vůle,
s kým zákonem to ve shodě?“

Smrt v smíchu cení lačné zuby:
„Veď's k nepravé mne stolici;
tu ptej se dříve té tvé matky,
proč rodí takou směsici?

Proč bezcenných těch mužův loutek
na léta tolik doživí,
že bráti pořád jen tu chamraď,
i smrti již se protiví?“

A řekla příroda mně s výtkou:
„Smrt stiháš ve při nevzorné;
své bratry nauč býti lidmi,
smrt bude brát jen výborné.“

---

c.

Mne světa krása nepodplatí,
bych neviděl v ní prach a kost,
bych u života zůstal státi,
a nepoznal v něm k smrti most.

Však ze všech jdou mi nejmíň k duhu
ti skuhralové u lidí,
jenž s kostmi jen se v prachu válí
a pro prach krásu nevidí.

Máť život právo nejpřednější,
jeť krása žití výkvětem.
A život v květu! Víc mně jmenuj,
a jsi mé písně předmětem.

CI.

Čas s rolničkami, s bičem šaška,
seď na hrob a tři vyndal lebky,
ta jedna měla dykou ránu,
ty druhé povrch hladce hebký.

Pak živé zavolal a kázal:
„Přes tři sta let, to byl v nich rozum;
ta jedna jezdila co kníže,
druhá mu koně pjala k vozům.

A kníže kázal: „Dolů s hlavou,
jež do vozu se stále točí!“
A když ji srubli, křikla kněžna,
neb nad knížete byl jí kočí.

Ta knížeti nakápla jedu,
pak plačíc ustlala jim k sobě,
však dál jí též nestačil rozum —
teď tři sta let jsou v jednom hrobě.“ —

Živí se scházejí, však běda!
každému dýka číhá z roucha,
kdo má ji, na druha ji brousí,
čas káže — nikdo neposlouchá.

CII

Prohlížely se v rybnice
tři vrby babky, babice,
zda ještě, jak za svobodna,
je která k světu podobna.

Ta jedna zrovna bez huby,
ty druhé s ústy bezzuby,
bez těla kosti, beze měr,
šat na hadr a plný děr.

Ta jedna chromá na ruku,
ta druhá z mechu paruku,
a v prsou všem, by střehl mír,
vyspává za dne netopýr.

Ta jedna s chůzí v nevoli,
ta druhá sotva o holi,
a dechu časy nastaly
jak z polámané píšťaly.

A k tomu za dne do noci
jak po padoucí nemoci,
a při všem tuze ozdobny —
jsou přec jen k světu podobny.

CIII.

Duch dějin veď mne k pidimužům;
z těch každý v erbu korunu
a zlatý šat a všecko zlaté,
a sedal jenom na trůnu.

A každý jako střízlík velký,
leč v chůzi lvem a v hovoru,
ten jeden z nich byl jako hlava,
ti druzí jen jak od dvorů.

Ten mluvil: „Rod náš z krve ryzé,
ten s velkými se nemíchal,
máť každý z nás jen pidipředky,
a králík náš jen pidikrál.

Tu stojí naši pidiotci,
tu pidirek náš vítězný,
my ostatní jsme pidiprinci,
a dámy pidiprincezny.“

A prál duch dějin: „Pro zasmání
též takové mám hrdiny;
ti mní, že kol nich svět se točí,
oni že tvoří dějiny.“

CIV.

Ty stará matko, země naše,
jak mladistvé ty srdce máš!
Do kvítků celá zahalena,
a v písních jen se rozplýváš!

A časy s vraždou, drtné bouře,
co táhlo ti jich přes hlavu,
a přec tě každé jaro najde
zas v usmívavém pozdravu.

Blud člověka a lidská bída
jak krutě tvář ti brázdila,
a přec tvá každá kapka jarní,
jak by ji naděj zasila.

A za každou ti bouří duha,
za každou nocí jitřena,
i šachta přírody a lidstva
už pučí, sotva zavřena.

Ach, lidé my to jinak béřem:
pár hrobů, a jsme zvráceni,
jar několik a spějem v podzim —
jsme bez dechu, jsme znaveni.

CV.

Pro život víme dosti málo,
ač chcem být ve všem pravidelní,
až za hrob nestačí nám pravda,
a po tom prý jsme nesmrtelní.

Co z nás má věčně žít? Ta sláva,
že vraždy jsou nám dějinami,
až člověku, jak byl by spolčen
ne s lidmi, ale s hyenami?

Co z nás má věčně žít? Ta touha
po nepočestném otročení,
že sotva kde kdo stane výše,
už chcem, by šláp' nás na temeni?

Či sváteční ta naše radost,
když všedními se najdem dosti,
že nadlidským už zdá se býti,
také-li kde kus šlechetnosti?

Nuž, možná že v tom mnoho výhod,
však duše upřímná k nim nelne;
já vím jen: musí býti jiné,
co býti má též nesmrtelné.

Nuž jaký hovor, kde jen ptaní,
a zatvrzelé mlčení,
kde hloubka jen, a žádné mosty,
neb přechody a změlčení?

A přec to ptaní náš je život,
a mřeme sobě v odpověď;
ba ptaly se už celé věky,
jen *více* nikdo nedoveď.

Žít na smrt, kvésti na zvadnutí,
být vše a ničím — obojím?
Neptám se víc. Ta lebka mlčí
a o jinou řeč nestojím.

CIX.

Ticho! Čas se připozdívá,
roku táhne na večer,
příroda má těžká víčka —
budem dřímat v zimní šer.

Pod hlavu už sobě střádá
suché listí, zvadlou snět,
slunce staví pod stínidlo,
jako lampu v lazaret.

Nebes okna mhou zastírá,
v lesích hovor zastaví,
a ty ptáčky štěbetáčky
k sousedovi dopraví.

Řeky už jen zvolna chodí,
pokradmo a po špičkách,
a těch těžkých snů už plno
v holých číhá větvičkách.

Peří ve sníh nasedrané
už si sype v závěje —
ticho, my si podřímneme,
než zas skřivan zapěje.

CX.

Stařičký mezi duby kmet
přes dvě stě zelenal se let,
dnes poprvé vstal zamyšlen,
jak bez řeči, jak žalu plen.

Co jaro obléknul se číst
v mlaďounký, ve průhledný list,
a co jen ptáčkem zazvučí,
to objal do své náručí.

Jim lůžko ustlal do stínu,
jim na noc chystal hostinu,
a než-li v den se rozední,
jim písně šeptal svatební.

Pak choval mladé zpěváčky
se žlutavými zobáčky,
a jak jen dozrál štěbeta,
už posýlal ho do světa.

Staričký mezi duby kmet
přes dvě stě nezastesk' si let —
dnes ptáčkům stého kolena:
zda víte, co to znamená?

CXI.

Babí léto, babí léto!
mládež zvrhla partesy,
a tam kráčí na oddavky
dýchavičné procesí.

Jeseň hrá si na nevěstu,
hlavu samé strniště,
ženich z lesa statný pavouk,
nohy jako bičiště.

Jedou, jedou, z lesa jedou,
bodlák zatáh' u lučin,
ženich platí samou pentlí
z nastřádaných pavučin.

Jedou, jedou, z polí jedou,
za kloboukem zvadlá nať,
a družičky v cestu sypou
žluté listí na souvrať.

Jedou, jedou, ke vsi jedou,
parádní vůz převrhli:
babí léto, babí léto —
do vsi táhnou o berli.

CXII.

V duši mé vždy jako v lese,
a ten les též němý, bez řeči.
Zdaž i duše má v svou jeseň
s písněmi se jednou odmlčí?

Zdaž i listí moje blednouc
počne padat sobě v úlevu,
že i ptáčku, jenž to vidí,
smutno, v odlet, jen ne do zpěvu?

Zdaž mých sadů větev každá
zapomene dávný jara dech,
že jen zbude drsná, holá,
větru v pláč a kavkám na posměch?

Zdaž má píseň, jak ty stromy,
chladnouc přikrčí se do mechu,
že i tomu broučku zima,
jenž v něm darmo hledal oddechu?

Marné ptaní; vše to přijde,
toť jen konec v samém počátku.
Přijdou i ty sněhy bílé
zasypat mou lidem památku.

—

CXIII.

Kraj beze zvuku, sněhem kvete,
svět velká sněhu lučina,
v sněhu se černá nahé proutí,
jím táhne sýkor družina.

To bludných sýkor sykotání
mou duši smutkem proletí:
to tedy vše, co na nás došlo
z dob nejkraššího podletí!

To tedy vše, co zbylo roku
po nesmírné té radosti,
po květech, tisíceré písni,
po nadšení a mladosti!

To vše, čím jaro dosud žije,
ten nejslavnější poeta;
že jeho píseň sýkorkami
nad sirým proutím oblétá!

Ba je to vše, a jedva hlásek
vychladlým vzduchem proniká —
tu chceš-li, duše moje, zkoumej,
co nesmrtelnost básníka.

CXIV.

Vy zpěvní druzi jarních poupat,
mám k vám též něco povzdechu:
jsou srdce za zdmi uvězněna —
zde máte pro ně útěchu?

Jak, víte, soustrastný ten ptáček:
ten Daliboru do věže
donášel v písních božskou mluvu
kvetoucí jara mládeže.

A mezi vámi tolik slasti,
že až to nebem otřásá:
zaleťte s něčím na okénko,
tam okřeje a zajásá.

Což ubude tím jaru krásy,
když jedna píseň odpadne?
Nám často stačí pouhé slovo,
a lidské srdce nevadne.

CXV.

Nic tak mně není proti mysli,
jak v rýmovačkách planý sten,
kde každý fušař vydává již
o vlastní nouzi bulletin.

Kde každý mluvka nasbírá si
padánčata svých pacitů,
je na trh veze za ovoce
a nabízí je k odbytu.

Kde každý pištěc nafoukne si
své neduživé moldánky,
a na ucha a ducha trýzeň
má s dlouhou chvílí líbánky.

Na mou tě! Bych byl pánem trestů,
ty odsoudil bych jediné
hned vedle krále Herodesa,
jenž vraždil dítky nevinné.

CXVI.

Hle, na sta písní z lesů letí
a na sta letí do lesa,
a každá píseň jeden ptáček,
a v každém zem i nebesa.

A každý ptáček boháč velký,
car nejmocnější, ve zbrani,
jen třeba mu, by v srdce sáhnul,
a srdce všech si podmaní.

A každý ptáček mistr velký,
rek, kouzelník v svém nástroji,
jen třeba mu, by slovo vyřknul,
a nepřátele odzbrojí.

Tu máte obraz srdce mého:
sta písní v jeho objetí,
a sotva z něho jedna prchne,
již na sta jiných přiletí.

A mezi vámi tolik slasti,
že až to nebem otřásá:
zaleťte s něčím na okénko,
tam okřeje a zajásá.

Což ubude tím jaru krásy,
když jedna píseň odpadne?
Nám často stačí pouhé slovo,
a lidské srdce nevadne.

CXV.

Nic tak mně není proti mysli,
jak v rýmovačkách planý sten,
kde každý fušař vydává již
o vlastní nouzi bulletin.

Kde každý mluvka nasbírá si
padáňčata svých pacitů,
je na trh veze za ovoce
a nabízí je k odbytu.

Kde každý pištěc nafoukne si
své neduživé moldánky,
a na ucha a ducha trýzeň
má s dlouhou chvílí líbánky.

Na mou tě! Bych byl pánem trestů,
ty odsoudil bych jediné
hned vedle krále Herodesa,
jenž vraždil dítky nevinné.

CXVI.

Hle, na sta písní z lesů letí
a na sta letí do lesa,
a každá píseň jeden ptáček,
a v každém zem i nebesa.

A každý ptáček boháč velký,
car nejmocnější, ve zbrani,
jen třeba mu, by v srdce sáhnul,
a srdce všech si podmaní.

A každý ptáček mistr velký,
rek, kouzelník v svém nástroji,
jen třeba mu, by slovo vyřknul,
a nepřátele odzbrojí.

Tu máte obraz srdce mého:
sta písní v jeho objetí,
a sotva z něho jedna prchne,
již na sta jiných přiletí.

CXVII.

Jen těsněj, přivinte se blíž,
vy snové mladých procitnutí,
vy krásné touhy v letnou říš —
vás nepustím já z obejmutí.

U srdce krbu hostinně
vám měkce prostru, milé děti,
a v teple budem, v rodině
tak od srdce zas rozprávěti.

Tam venku jako zločince
vás na soud vedou v pusté kázni,
a jak byste šly z blázince,
k vám hledí namudřelí blázni.

Jich prázná, nicochlubná líc,
ta duše staroba a chladno,
jde zima z nich jak z popelnic —
och, jak by vám tam bylo radno!

Mám na vás úzkostlivý střeh;
všem tak jste záhy odumřely,
já byl bych nejbídnější všech,
vás o den přežít, osamělý.

CXVIII.

Pojď, myšlénko, můj lidský květe,
o příbuzných mne došla zvěst,
neb co tu polní krásy zve tě,
v myšlenkách matka země jest.

A co tu v modrém vzduchu zvoní,
těch ptáků zpěvem tkaný let,
co z lesů šumí, dechem voní —
toť příbuzných, hle, celý svět.

A jest jich víc. V dne uspoměnce
kdy svá noc světla odmyká,
to myšlenka jest na myšlence,
jež hlavu nebes proniká.

A jest jich víc. Ty síly svaté,
z nichž pne se vzduch i země květ
a v modru slunce, hvězdy zlaté —
ó pojď se s nimi srozumět.

Ba mnohem víc. Svět, veškerenstvo,
toť myšlenka jen jediná —
hle, jaké máš to příbuzenstvo,
hle, jaká jsme my rodina!

CXIX.

Sluníčko boží
z hory si vyskočí,
v zlaceném loži
červánkem zatočí.

V radosti pravé
celý svět pozdraví
veselé, smavé
cestu si upraví.

Všude se staví,
ke všem si pospěší,
sílu dá, zdraví
a slzy utěší.

Všeho si udbá,
na všecko zavolá,
jako když hudba
zahraje do kola.

Všem blaho zmnoží
nejvíce člověku —
sluníčko boží
od věku do věku.

CXX.

Na kvítka louky zelenavé
dnes duše má mi rozkvetla,
pak pila rosy poprchavé,
pak rostla v modro, do světla.

Na teplých vánků hudbu hravou
dnes duše má mi roztála,
pak skladbu jara dojímavou
všem kvítkům v tance zahrála.

Na zlatá křídla paprsková
dnes duše má se povznáší,
a s jarní hudbou kvítka nová
do měkkých duší roznáší.

CXXI.

Ve kvítka hlavě zlatovlasé
jsem našel moudrost všelikou,
jak kapku rosy do průhledna,
za svaté knihy velikou.

Tak sladkou, že z ní včelka jarní
pel do všech úhlů rozváží,
tak vznešenou, že polní skřivan
až nebesa s ní proráží.

Tak dětinnou, že srdce staré
vždy dojde u ní omlady,
a pravdivou, že promění se
jen s všehomíra základy.

Tak výmluvnou, že mluva její
nad kejkle všecky, zázraky —
tak mluví bůh, ne zahalený
v keř ohnivý a v oblaky.

CXXII.

Vy stromy, v lesy spolčené,
vy kamarádi švarní,
na všechny spusťte nástroje
a zahrajte nám jarní.

Tak po přátelsku veselou,
jak čerpáte ji právě,
když roznášejí prameny
tu zeleň po doubravě.

Tak po mladicku lahodnou,
jak kapete ji v číše,
jež každé kvítko nastaví,
že pěknou vůni dýše.

A v teplém hrajte oddechu,
jak z pravé písně vane,
kdy každý, kdo jen uslyší,
má srdce dotýkané!

CXXIII.

Už vím, jak země mladne,
jak probudí se v květ:
když přijde jaro ladné
a modrý upne hled.

A do moře pak sáhne,
mrak vyndá, pozlatí:
ten k ní co posel táhne
a srdce uchvátí.

Pak kývne na své ptáky,
tu zvukochlubnou krev:
ti lítnou za oblaky,
a božský hudou zpěv.

Pak výmluvně se chýlí
a sluncem dýchne v ret —
jak nemladnout tu chvíli,
jak nebudit se v květ!

CXXIV.

Od modravých hor závrati
tak snadno již se nevrátí,
kdo na nich k světla zdroji
rozpínal duši svoji.

Kdo křídla duše v šíř i dél
hvězd zlatým pelem posázel,
a pak nad prostor světů
se pustil v světlém letu —

Kdo z červánkových rubínů
si utkal duše hlubinu,
a nadšen, Titan velký
šel přes všech věků délky —

Kdo s mladým jitrem tam si hrál,
když den se noci z lože bral
a shlížel v němém žasu
na země matky krásu —

Kdo z všeho míru pramene
tam v srdce našel znavené
dávného dětství ladno —
ten nevrátí se snadno.

CXXV.

Lidičky dobří, co to díte,
že doby pohádek ty tam?
Tyť teprv počnou — a já dvéře
až do kořán jim zotvírám.

To vyjde v děvic vonném reji
ta slavná jara královna,
má plná růže, prostřed květů,
a všem se krásou vyrovná.

Pak vyjde ve průvodu skvělém
nejspanilejší jara rek,
můj švarný máj, jak měsíc mladý,
kdy ještě chmur se nedotek'.

Tu zavzní na zvonění slavné
malých i velkých kvítků zvon,
pak udeří na harfy zlaté,
kde který napjat v lese tón.

Pak budou svatby, budou hody
po celý měsíc, ještě dýl —
kus srdce jen, a máte vstupné
na všechněch světů kratochvíl!

CXXVI.

Les vyšňořen tak do zelena
jak myslivecký mládenec,
stráň do běla a do červena,
na samý květ a pupenec.

Dnes sotva lesu mluva stačí:
za posly všecko vypraví,
svých větrů šum i píseň ptačí,
ty stráň mu pěkně pozdraví.

Stráň v rose ranní trávy česá,
keř, šípky rozdýchala v květ,
by ptáčkové, myšlénky lesa,
kde měli sobě posedět.

Už letí přes řeku, ta v lesku,
kus nebe do ní zapadlo,
a poslům ukazuje stezku
jak nejkrásnější zrcadlo.

Teď k stráni jmou se rozprávěti;
teď nevím, kde ty nebesa,
mé srdce s každým poslem letí
hned na stráň, hned zas do lesa.

CXXVII.

Nad staré pne se kořeny
z kapradí oblouk zelený,
když na něj brouček vyleze,
vidět až tamhle za meze.

Vidět až tamhle naproti
pomněnek modré klenutí,
kol něho z bílé hladiny,
pramen si dmychá bubliny.

Vidět až mušky v doletě
dojíždět s poštou o světě,
některá jak když ze hloubi
postilion si zatroubí.

Vidět skrz větví zábřesky
dojíždět zlaté paprsky,
dole pak zpěvnou stář i mláď
zobáčkem v jemné vodě hrát.

Vidět až tamhle nad vodou
keře se chlubit jahodou,
šeptem se chlubit rákosí —
jak je mým očím do rosy!

CXXVIII.

Starý jelen lesem hledá
mladých let svých soudruhy:
a kam vidí, vše to sešlé
v starou tvář a v neduhy.

Smuten leh' si ku pramenu:
pramen bublá z podkeří,
a na tváři v důlku hrá mu
jako úsměv mateří.

Každá vlnka jako dítě,
s tváří hladkou, bez vrásky,
poskočí a v hru se dává
s lupením a s oblásky.

Přidruží se, odloučí se
vesele a v netíži,
a to velké nebe modré
všechněm z oka pohlíží.

Starý jelen hlavu složil
na kraj v kvítí nevadlé —
všecko, i svá mladá léta
uviděl tu v zrcadle.

CXXIX.

Ve starých knihách napsáno stojí,
že duše tak lehko se zavdá
v zeleném šumu, při lesním zdroji;
v nových: že není to pravda.

Vy staré knihy, pravdu vy máte:
já k nim tak začasto kluši,
a já se vracím již mnohokráte,
že nemám srdce ni duši.

Duše má bludná jako to ptáče,
v zeleni korun se houpá,
se skalných hor jak vodopád skáče,
v pěnách se pramenů koupá.

Duše má tenká jak mlhy zváté,
k slunci se nad lesy nese,
na stromech pak co třepení zlaté
v každé se krůpěji třese.

Duše má snivá jak šero lesní,
v myšlenek radostném chvění
ptáčkům a kvítkům v duši se vesní —
v prsou mých dávno jí není.

CXXX.

Tři hoši sedli si ve chládku,
blíž ohně, opodál stáda:
„Tak povídejme si pohádku,
jak kterému duše ji spřádá.“

Ten jeden povídá o králi,
jak chodil s hvězdami, v zlatě,
to zlato mu v bitvě prohráli,
teď chodí jen ve všedním šatě.

Ten druhý povídá o pannách,
jak přijdou, políbí v těsnu,
spí v kalíšku, sedí na blanách,
však duši ti vypijou ve snu.

A třetí, jak došel na řadu.
ten v čele podepřen dlaní,
jak ve zmatku povídá, v neladu,
že věří na lesní paní.

Že za luny sedá na mechu,
že bdí až k paprskům ranním —
vstal, k lesu šel jako bez dechu,
ti v úžasu patřili za ním.

CXXXI.

Když byla jabloň plna růží,
mou duši lahodný jal sen —
mně světa mladost byla druží,
já prolíbal s ní noc a den.

Kraj v poupat mladotěsném šatě,
já člověk — dítě, s pravdou sen,
sny, myšlénky mé jako v zlatě,
a jako pravda lítly ven.

Pak celý svět byl jako z poupat,
jak z růží vykládaný sál,
myšlénky vstaly z hnízd a doupat,
a již co písně lítly dál.

Tu v duši zlatý úsměv házel
a milé chládky list i peň —
jak dítě prostý člověk vcházel,
a jako básník vyšel ven.

—

CXXXII.

Jde mladistvý potok olšinou,
hoch usednul si tam s dívčinou,
a povídají si objetě,
co nejkrásnější je na světě.

Jak potok se vine pod strání,
jde ku mlejnu, kola pohání,
jak každé to okno ve chládku
si drobounkou vroubí zahrádku.

Jak nad okno k římse, pod krovem
se jiřička hlásí domovem,
jak zobaté krčky v napjetí
jsou na stráži, kdy k nim doletí.

A pak až tak jednou, pospolu,
z těch oken pohlednou do dolu,
a na kola, vodu v odletě —
co může být ještě na světě?

CXXXIII.

Nebi dozdály se hvězdy,
jen ta jedna dennice
co sen k ránu nejkrásnější
skví se ještě nejvíce.

Na východě hora v zlatě,
tajný poklad odmyká,
a co na ní růží kvete,
k nebesům až doniká.

Mlhy bílé, jako z tylu,
z řeky táhnou nad námi,
kudy táhnou, listí kropí
stříbrnými kapkami.

Slavík přestal ponocovat,
z hory paprsk vyletěl —
den se budí do myšlenek,
do růží a do světel!

CXXXIV.

Od břehu k břehu napíná
své vody horská krajina,
a u velké vod zrcadlo
kus života mi upadlo.

Tu v břehů rámci, s večerem
já modravým byl jezerem,
zem, nebe na mém průčelí
své lesklé barvy zkoušely.

Pak po večer, noc celičkou
já s každou mluvil hvězdičkou,
i s měsícem, a nejvíce,
když přišla bílá dennice.

Jak potok se vine pod strání,
jde ku mlejnu, kola pohání,
jak každé to okno ve chládku
si drobounkou vroubí zahrádku.

Jak nad okno k římse, pod krovem
se jiřička hlásí domovem,
jak zobaté krčky v napjetí
jsou na stráži, kdy k nim doletí.

A pak až tak jednou, pospolu,
z těch oken pohlednou do dolu,
a na kola, vodu v odletě —
co může být ještě na světě?

CXXXIII.

Nebi dozdály se hvězdy,
jen ta jedna dennice
co sen k ránu nejkrásnější
skví se ještě nejvíce.

Na východě hora v zlatě,
tajný poklad odmyká,
a co na ní růží kvete,
k nebesům až doniká.

Mlhy bílé, jako z týlu,
z řeky táhnou nad námi,
kudy táhnou, listí kropí
stříbrnými kapkami.

Slavík přestal ponocovat,
z hory paprsk vyletěl —
den se budí do myšlenek,
do růží a do světel!

CXXXIV.

Od břehu k břehu napíná
své vody horská krajina,
a u velké vod zrcadlo
kus života mi upadlo.

Tu v břehů rámci, s večerem
já modravým byl jezerem,
zem, nebe na mém průčelí
své lesklé barvy zkoušely.

Pak po večer, noc celičkou
já s každou mluvil hvězdičkou,
i s měsícem, a nejvíce,
když přišla bílá dennice.

Po celou noc, až do rána
má duše z hvězd je utkána,
já s každou slavím líbánky,
až jitro stydne v červánky.

Tu v růžích slunce vypne se,
svět mladý jitrem chvěje se,
tu ptáci litnou na zvědy —
jak královské to rozhledy.

CXXXV.

Houštinou háje, s měsíce zlatem
my k studánce kradem se šeré,
slova z ní hladká zurčivým chvatem
a postavy skákají steré.

Nejhezčí panna měsíčně bílá,
pak družičky v vlnivém reji,
rusálky hybné, za vilou víla
ty v závoji vlasů se krejí.

Za nimi v krok se mužíci tlačí,
jak cvrčkové tváří i zvukem,
s bubínkem žabím, píšťalou ptačí,
s much cimbálem, bzukotem, hukem.

Na konec jinoch, jako ten jelen,
z hvězd na čele stříbrné tečky,
v mlhavý šat a v červánky vtělen,
dvě pážata nesou mu vlečky.

Tam až kde vlnky dohrčí v mechu,
tam za keře v stíny si zajdou,
vypijou rosu k tanci a spěchu,
a pak se zas s měsícem najdou.

CXXXVI.

Jde jaro a v mysli probírá,
jakých má barev a zvuků:
co vidět, to v květ se rozvírá,
vše hovoří v skřivaním tluku.

Jde jaro a v mysli zpomíná,
jakých má přátel a dětí:
kde pole, tam nová rodina,
a mlaďátek na každé sněti.

Jde jaro a v mysli zpomíná,
jakých má domovů, bytů:
co srdcí, tam domov počíná
a pne se až do nebes krytu.

CXXXVII

Ty lesních krovů střecho tklivá,
ty domácnosti sterých bran,
tvá větev všem nám posud kývá,
tvé brány všemu do kořán!

Tys ještě tak po dávném mravu,
tak do upřímna rodinná,
nic podle rodů, podle stavů —
a přec tak krásně hostinná.

Jak zlatý déšť tvé skvosty kanou,
i mech ti perlou vykropí,
tam chudý, boháč na vybranou,
co jen kdo srdcem pochopí.

Tvé šero zlatem vykládané,
tvých vodopádů zrcadla,
myšlénky hudbou odchované,
jich mladost, vůně nevadlá —

To zvu já hostinností pravou,
zvlášť je-li vítán velice,
kdo ještě vejde s myslí zdravou —
tenť potěší se nejvíce.

CXXXVIII.

Cos v mlhách se k lesům potácí,
jak duchové z podzemní říše —
a jste-li vy duchové jací,
nuž mluvte a postujte tiše.

Ten jeden jak v klášterním šatě,
tak bílý jak na kazatelně,
ten mluví tak skroucené svatě,
však malounko srozumitelně.

Ti druzí jak nábožné stádo,
hned ulehli k poutnické holi —
„Ach věřte, že stárne, co mládo,
a v staré že dají se moli.“

Ti srazili v hromadu hlavy —
„Kéž možná tak nejvíce vědět,
pít nejlépe na dobré zdraví,
mít teplounké hnízdo a sedět!“

Mnich povídá na všecko: ano,
a žehná jim z rozpjatých ramen:
„Jen věřte, a vše bude dáno!“
Mé díky, vy duchové; amen.

CXXXIX.

Co dnes to mají v lese?
Strom každý skví se v novém šatě,
má na něm z rosy perly,
a hlavu od paprsků v zlatě.

Na stromech zpěvný šukot,
ti drobní slétají se v rady,
nad lesem krouží sokol,
tak pyšně, jako do parády.

Potůček v hravé píli,
teď kvítí v dvě si staví řady,
a motýl letí do skal,
by spouštěly se vodopády.

A u skal jedle, buky
tak vážně jako starší z obce,
k nim letmo spěchá jelen
a druzí za ním táhnou z kopce.

Pak předstoupila bříza,
jak panna ve bělounkém šatě:
„Pojď, srdce, plesej také,
my počnem, čekáme jen na tě.“

CXL.

Na nebi mají na pilno!
tam jakás ruka mráčky stírá,
oblohu hladí na modro,
a pak ji v hvězdy otevírá.

Na zemi mají na pilno:
tu jakás ruka vlnky sbírá,
ukládá lesům mlčení
a pak je v písně zotevírá.

A teď tak v světě průhledno,
že paprsky jak za dne chodí,
že zlaté hvězdic puntíčky
v nesmírném modru vojevodí.

Teď tak je v světě průhlasno,
že slyšet nejjemnější hlásky,
že vod a hájů myšlénky
jdou jako svatá mluva lásky.

Dnes tak je, že v hor temena
se ruka klade měkce milá,
rty červánkové šeptem dí:
„Dnes jsem vám večer upravila!“

CXXXIX.

Co dnes to mají v lese?
Strom každý skví se v novém šatě,
má na něm z rosy perly,
a hlavu od paprsků v zlatě.

Na stromech zpěvný šukot,
ti drobní slétají se v rady,
nad lesem krouží sokol,
tak pyšně, jako do parády.

Potůček v hravé píli,
teď kvítí v dvě si staví řady,
a motýl letí do skal,
by spouštěly se vodopády.

A u skal jedle, buky
tak vážně jako starší z obce,
k nim letmo spěchá jelen
a druzí za ním táhnou z kopce.

Pak předstoupila bříza,
jak panna ve bělounkém šatě:
„Pojď, srdce, plesej také,
my počnem, čekáme jen na tě.“

—

CXL.

Na nebi mají na pilno!
tam jakás ruka mráčky stírá,
oblohu hladí na modro,
a pak ji v hvězdy otevírá.

Na zemi mají na pilno:
tu jakás ruka vlnky sbírá,
ukládá lesům mlčení
a pak je v písně zotevírá.

A teď tak v světě průhledno,
že paprsky jak za dne chodí,
že zlaté hvězdic puntíčky
v nesmírném modru vojevodí.

Teď tak je v světě průhlasno,
že slyšet nejjemnější hlásky,
že vod a hájů myšlénky
jdou jako svatá mluva lásky.

Dnes tak je, že v hor temena
se ruka klade měkce milá,
rty červánkové šeptem dí:
„Dnes jsem vám večer upravila!“

CXLI.

By kvítka uměla mluvit,
což byl by hovorný svět!
A kvítka mluví tak ráda,
jen třeba též porozumět.

Ba kvítka jediný hovor:
jen kývne zelená snět,
tu hned i ptáčkové počnou,
pak v hovoru celičký svět.

Toť hovor líbezně sladký,
k nim tíhne duše mé klid:
to v kvítka se rozdrobí nebe
a jde si k nám pohovořit.

—

CXLII.

Ptačími ústy, okem poupat
když promluvil a mrkal svět —
šel větřík jak turecký sultán
a líbal každou mladou snět.

A snad že podnapil se vůní,
od polí k lesům vrávorá,
na polích dupne si jak šuhaj
a lesům výskne do dvora.

Tam teplou rozjařený vlahou
verš kuje v pěkné rozměře —
jej básnil své na poctu růži,
teď hvízdá jej tam do keře.

A růže v keři uzardělá
poslouchá v duši napjata:
„Ty krásná růže, srdce dej mi,
já dám ti za ně poupata.“

A co jak se dálo dále,
to na vážky my neběřem:
však ráno prý ho našly včelky,
to spal tam ještě pod keřem.

—

CXLIII.

Mezi dva tenké buky
natáhnul pavouk nit,
zval mladé, staré mouchy
a chtěl se pochlubit.

Chodil jak po provaze,
jak paňác, s kuráží,
pak zas krokem vážným,
jak voják na stráži.

A volal: „Tuto nitku
hle ryze stříbrnu!“
Hned s ní se pustil dolů
a chodil po drnu.

To byla podívaná,
byl tu, byl nahoře,
a volal: „Panny mouchy,
tu jsem v své komoře!“

A byla podívaná,
jaký to svůdný rek:
šla každá moucha za ním,
ni jedna nazpátek.

CXLIV.

Starý javor, básník starý,
v písních dřímá na mechu,
přišlo dítě osiřelé:
„Dej, javore, útěchu.“

„Bloudím unavené lidmi,
duše hladem umírá,
každý má jen pro mne kámen,
srdce své mi zavírá.“

Starý javor zamyslil se,
vlastní ňadra rozevře —
„Půjdem, hochu, uvidíme,
zda-li které otevře.“

Spolu chodí — div divoucí!
Co je písní po lese,
na housličky v smích je pláčou,
a to srdcem otřese.

Spolu chodí — div divoucí!
Starý javor — srdcí pán,
a kde srdce jenom kousek,
zotvíráno do kořán.

CXLV.

Po větru starý bodlák
se klátí v kratochvil;
„Má úcta, sedmikrásy,
rád bych se oženil.“

A sedmikrása smíchem
až k zemi dopadá,
hlavou a rukou kývá
a družkám rozkládá.

Pan bodlák chutě prázní
svých mravů raneček:
„Nuž prosím, krásné dámy,
tak malý taneček.“

A po větru se chlubí:
„Čest pro vás nelichá;
mám tělo jako ježek,
jen hlava pelichá.“

Tu sedmikrásky smíchem
až slzy vyroní —
pan ženich dělal dojem
a byl jak na koni.

CXLVI.

Mně cesta lesem náhle klesá,
les řidne na průhlednou stromů zeď,
a zevšad vidím němou odpověď:
tu stojím na hřbitově lesa.

Hle velký hrob, porostlý mechem;
jen povězte, kdo v lůno jeho kles',
kdo sázel rudý kolem něho vřes,
kdo rosou lkal tu, kvílel dechem?

Tam stojí nalomená bříza,
půl jako kříž a jako kazatel,
kol strou se kosti práchnivělých těl,
list, větev, kmen, jimž uschla míza.

Keř jalovec v žebrákův pychu
pne na pomník se táhlé cypřiše,
tam skála čeká, kdo-li napíše
verš o spáčích a jejich tichu.

A němo kol. Tu z blízkých strání
křik' sokol, vylít', náhle k bříze kles' —
už vím: co tvorů chová šumný les,
sem sletují se v umírání.

CXLVII.

V hor zelenošerém úbočí
jdu s nocí v čarovném kruhu,
tu měsíček bílý vyskočí:
„Kam jdeš, ty toulavý druhu?“

A měsíc se na mne podívá,
tak velkým, pátravým okem,
jde po stromech, spaní rozlívá,
jde přes vrch velebným krokem.

Jde na kopců pyšné vroubení,
s nich k hloubkám jezera kráčí,
šat průhledný, samé třepení,
lem zlatý ve vlnách máčí.

Zas v temena hor jde, dosnívá,
tam v lůžko klade se jemně,
pak ještě se přes ně podívá —
„Pojď, hochu toulavý, ke mně."

CXLVIII.

Stráň pukla v lilie bílé,
jak když napadne sníh,
mé duši tak to je milé,
snad vykvetla mně z nich.

Stráň bílá v lesku se mihá,
jak nevěsta v svůj den,
má duše v křídla se zdvihá
a chce k té stráni ven.

Kol stráně větérek vlaje,
jak když tam k tanci zvou,
v mé duši všechno už hraje —
snad našla družku svou.

CXLIX.

My číháme s vražednou zbraní
blíž mýtiny na lesní lani,
tu před námi vychází z boru
tvář za tváří v mladinkém sboru.

Jdou oděni v věnce a kytky,
v list javorů z nejtenčí nitky,
jdou vrávorem, od vůně zpití,
jdou jásotem, do tance hbití.

Jdou hrajíce, vlajíce pásy,
jdou, v nápěvu kvetoucí krásy,
a ten, který v popředí kráčí,
rty růžové v poháru máčí.

Jdou, kudy jdou, tráva se zvedá,
pták družku a hnízdo si hledá,
strom prokoukne v bělounkém květu
a vůni hned rozdává světu.

Jdou, kudy jdou, všechno se skvěje,
dech tají se, duše se chvěje —
nám laňka už zmizela s borem,
my „Evoe!“ výskneme sborem.

CL.

Tys jak májové to loubí,
když se v teplé šero skládá,
a v šum dýchne z nitra, z hloubí —
duše mladá!

Každý lístek mluvou jímá,
plna květů tvá je vnada,
v tobě zpěv, kdy všecko dřímá —
duše mladá!

Vše ti svaté, velikánské,
a myšlének skočná řáda
jak ty mušky svatojanské —
duše mladá!

Tak jsi divomocná vezdy,
že tvým touhám nebe střádá
do klenutí zlaté hvězdy —
duše mladá!

Taká jsi, že na tvá slova,
byť i hasly v poušť a lada,
světy roznítí se znova —
duše mladá!

CLI.

Les se mračí večerem.
Snědý pasák do ohníčku
tká si báj o bílém líčku
s modrým oka zášerem.

Co ten život? K stínům stín,
těžký, němý v duši sáhne,
jako z jedlí když se táhne
nepronikly lesů klín.

Co ten život? Černý háj,
jenom jedna bříza milá
z toho temna poskočila —
pod okno co bílá máj.

Poskočil s ní k nebi blíž.
Srdce v mládí sladkém hřmotu
za cinkotu, za šumotu
poskočilo ještě výš.

A teď po všem. Bílá máj
v ohni praská, v dým se loučí,
dým se ztrácí ve kotouči —
co ten život? Dým a báj.

CLII.

Až k vám se dopnout orlím letem,
být občanem té říše jasné,
být poutníkem tím světů světem —
kdož by to nechtěl, hvězdy krásné?

Dlít na každé a snít a bloudit,
na místo dnů mít léta věků,
co vidím v člověčenstvu proudit,
mít obsaženo ve člověku —

A hledat, kde se rozevírá
to zřídlo světů nepojaté,
snad najít srdce všehomíra —
kdož by to nechtěl, hvězdy zlaté?

To velké srdce slyšet bušit,
v něm věků táhlé vlnobití,
být srdcem s ním a v jaru tušit
slast proudícího tvorům žití —

Pak učit včelku medobzučnou,
a v háji jaro započaté
v květ rozdýchat a píseň zvučnou —
ach, proč to není, hvězdy zlaté?

CLIII.

Noční scéna. Rybník hladký,
stromy v klenbu pojí se,
měsíček se po něm rozlil,
jako víno po míse.

Bylo hned jak za dne živo,
voda v stříbro omladla,
paprsky jdou, usednou si
v leknínová sedadla.

S jedné větve slavík hude,
jeť to v jeho povaze,
dva paprsky tančí čardáš
na stříbrné podlaze.

Lekníny se v člunky mění,
tanečníky obklopí,
a teď všecko v jednom tanci,
kde kdo koho uchopí.

Hladká voda prohýbá se,
měsíc sám se rozhoupá,
i mé srdce z těla skáče,
div se s nimi neskoupá.

CLIV.

Z hor luna pluje, labuť snící,
a nebes moře kapkami se třese;
svět každá kapka putující,
a labuť světům: „Líbejte se!“

To stará píseň starých světů;
a podnes při mladosti plese
vzduch, lesy, vody v jarním znětu —
vše zpívat slyším: „Líbejte se!“

Jaká to píseň! Stokrát znovu
duch lidstva v báseň zachvěje se —
ta jedna věta s nebes krovu
ta všecky přečká: „Líbejte se!“

CLV.

Nehledám to lidské štěstí
v dálkách myslí chorou vysněných:
v rájích nade světy místěných,
ani v nebích s nadpozemskou trestí.

Nehledám je v liché tužbě,
v bájích na nerozum dospělých,
v licoměrnu nauk zbabělých —
v lidí ani bohův modloslužbě.

Ale vím: Cos v kráse sdílné
z nedozírna vniká v světlou říš,
to co den k nám tíhne blíž a blíž,
až k nám sladkým dechem matky přilne.

Až k nám květohledným jarem
v duše pološero doniká,
všecky brány její zodmyká,
svět i nebe štědrým dá nám darem.

V tom je hledám: člověk celý
v jaru svém by vstříc mu vycházel,
poznával, synovsky provázel,
a pak dožil láskou srozumělý.

CLVI.

Tak málo přírodě jsme věrni
až nehodno to mudrce —
ti jedni citem malicherni,
ti druzí zhola bez srdce.

A ještě hůř kdo v převrácení
ten trochu lidství natrhnou,
že znaveni a přesyceni
i tužby lidské zavrhnou.

Jak zcela v jiné stojí tváři
ta velká všeho mistryně:
s tisíci světů hospodaří
a broučka pozve k hostině.

V den slunce na noc doprovází,
v noc hvězdy tká si do roucha,
a přec u každé poupě vchází
a jeho přáním naslouchá.

A přec pro hled svůj všehomírný
ni stéblo láskou nemine,
a ještě její cit nesmírný
co rosa v den se rozplyne.

CLVII.

Sotva více píseň velká
pravdy v sobě uvírá,
mnoho-li pták do hrdélka
ze srdce jí nasbírá.

Sotva více krásy něžné
do té pravdy ujme se,
co jí kvítko malé, sněžné
z poupátka si vynese.

Sotva více třpytu, jasna
z pravdy té se rozníti,
co ta hvězda drobnokrásná
sobě na noc rozsvítí.

A co vy jste, písně drobné
o té velké přírodě?
Jen tak jako kapky zdobné
na kalíšků lahodě.

CLVIII.

Starou lípu ťali v lebku,
„Nač to bude?“ — „Těžko říci,
chudí prosí na kolébku,
pán povídá: šibenici.“

Chudým v dar ji dejte kalý,
ať má nebe aspoň v lůžku,
a ten andělíček malý
lesů písně za podušku.

Matka dřímá; nad kolébkou
hájův sny a dechy vanou —
ať má srdce, duši hebkou,
božím dechem dotýkanou . . .

„Drahý pane, nač ty trudy?
Má jen pán se všeho zříci?
Kolébku má každý chudý,
ne každý pán šibenici.“

CLIX.

Ty dítko tváří červánkových,
s tím v oku nebes blankytem,
čtu z tebe píseň zvuků nových
s nesmírně blahým pocitem.

Ach, snad mi z oka tvého vzrůstá,
co nové pravdy stanoví,
a co nevědí naše ústa,
tvůj ret snad nám to dopoví.

Z tvých očí úsvitu mně svítá
jak příštích věků svědomí,
to teprv naše skutky sčítá
a každou pečeť odlomí.

Ba z tvého oka cos mi září,
jak všeobsáhlý božstva hled,
já pokleknul bych před tvou tváří
a modlitbám se učil hned.

CLX.

K té lidstva oponě se pídím —
čas za ní kryje zašlá léta,
a jest-li odhrne ji, zvidím,
kdo vládli od počátku světa.

Čas rozhrnul ji z vlastní choutky,
i vidím zrovna do průčelny,
tam visí králové co loutky
a každý z nich je nesmrtelný.

Má o tom v ruce tlustou knihu,
má podpisy a pergameny,
však takto jdou již oudy z klihu
a pravý zmatek s jejich jmeny.

Tvář bez podoby, prázna, hlucha,
jen krev jim kane s bledých spánků,
a takto nikde stopy ducha,
a světla jak jen při kahánku.

„Jen zas to zahrň, půjdu dále,
toť divadlo je příliš chudé.“
Čas usmál se: „A nemít krále,
co vám z těch vašich dějin zbude?“

CLXI.

Dí převor k bohu na modlitbách:
„Kam sáhají mé kláštery,
tak přírodu již skrotili jsme,
že ručím za své pátery.

A žeť i sen jich jako křišťál:
až noc jim v sny jej rozvlní,
ó dej, co jim se bude zdáti,
ať zejtra se to vyplní."

A dal to bůh. Tu zejtra ráno
mnich žádný nechce od cely,
máť každý ze sna ráj i Evu
a s Evou sladké pocely.

Tu v klášteře hned jako v nebi,
kde mnich, tam vidět anděla,
jen převor má jich celý harem,
tak růžových a do běla.

Jde k mnichům, každý: „*Mea culpa!*"
že líbal, zapřít nemoha,
však převor dává rozhřešení:
„Sny pocházejí od boha."

CLXII.

Vystavěl kníže velký hrad,
dal do kněh, napsal do výsad:
„Co z naší krve pochází,
ať útulku zde nachází!“

Čas psal to jinak; tak to klad',
že zvětral rod i jeho hrad;
a potom z krve prarůzné
čas svolává ty příbuzné.

Tak za hlásné do nadhradí
v roj černé kavky nasadí,
pak za podsudí k výčepu
dá potkáňata do sklepů.

V parádní síni, v jídelně
pavouci předou nádherně,
ze síně dvorních kaplanů
má netopýří dvoranu.

Pak v říms, na oken slepotu
si pozval mechů žebrotu
a netřesk v erbů pukliny —
tak knížecí jsou rodiny.

CLXIII.

Tyrana vedli na popravu,
lid jásal: „Sláva svobodě!"
Duch času šedivou zveď' hlavu
a smál se lidské přírodě.

„Co nám se posmíváš tím mrazem,
kdy hlavní zlo jsme vyvrhli?" —
„Aj, vy umíte tnouti rázem,
a sotva chlup jste vytrhli.

Tam pohleď na ty tvoje davy,
a slyš ten prázný hrdel jas:
tam tyran hlava vedle hlavy,
než nadáš se, má hlavu zas."

A v skutku. Steré tváře bledly,
jen hlesnout, každá přivolí —
už jednoho tam v slávě zvedli,
a ještě dnes ho nastolí.

„Nuž, brachu, měj se také k jasu,
a neb si zaplač v útěchu!"
„Ba, půjdu s tebou, duchu času,
jeť smysl jen v tvém posměchu.

CLXIV.

Proud věků zastavil se náhle,
mžik přítomný ve skálu zved',
smrt sedla na ni, neobsáhle
zpět napjala i k předu hled.

Co za ní, v pachuť s labužníky
čte v·nedosytné paměti:
co králů smetla v poběhlíky,
co bohů zvrhla na smeti.

Co před ní, s hledem bez pohnutí
a z lačné zkoumá zlovůle,
co ještě lidských nedochutí
na příští zbývá tabule:

Tu rodná domýšlivost jmena,
jmen nesmrtelnost zvětralá,
tu nízkost zbožně nalíčená,
by na božství si zahrála —

A radost plá jí v důlků prázni,
tvář démona to v prodlení,
smích její do všech věků zazní:
kdos nesmrtelný podle ní?

CLXV.

Hra ošklivá, kdy s maskou boží
na scéně vidím zlosyny,
jimž zločinem je, že jsme lidmi,
jich činy zlé však bez viny.

Tak s čelem smělým na soud volat
ty svaté jiskry velkých snah,
a odsouzet a kletbou šlehat
ten trošek světla v našich tmách —

Tak beze studu hlásat světu
svých kejklí božský rodokmen,
a přírodu, to dítě boží
z otcovských síní týrat ven —

Tak s myslí nízkou povyšovat
svůj chtíč na božské vůle znět,
a svatou mluvu země, nebes
chtít přehlušit a neslyšet —

Ó jděte mi! Tak umělými
přec nejste mistry, na mou čest,
bych neviděl skrz vaši masku
až do duše, jak bídna jest!

—

CLXVI.

Pěl slavík z nejhlubší své hloubky,
zpěv, perla s perlou, prýštěl do noci,
na nebi rozechvíval hvězdy,
a na zem chorým dones' pomoci.

A lítlo tudy estheticky
pár špačků s kritickými mozečky:
„Konečně musíme mu říci,
že jsou to přec jen liché zvonečky!

Ké umění v té táhlé písni,
jež každý tón tak vaří na měkko?
kdo nestuduje ptáky jiné —
zda může dospět v písni daleko?

Jeť chválou zkažen nerozumných,
nám jeho píseň slavíčí je šplech —
a teď to slyšel; uvidíme,
zda naší rady také uposlech'."

Pěl slavík z nejhlubší své hloubky,
zpěv, perla s perlou, prýštěl do noci —
a špačkové jsou jako špačci,
a slavíkům již není pomoci.

CLXVII.

A zavrou-li ti duše mělké
své prahy k síním zlaceným,
jdi dál a hledej jen ty velké,
a nebudeš jim bezcenným.

Věz, žili ducha velikáni
v všech rodech, v každém století,
k jich hodům vejdeš bez pozvání
a hned tě v skvosty zasvětí.

Ba žili ducha velmožové
co mudrcové, poeti,
že z jejich hostin žití nové
na všechna došlo století.

Nuž co mně přízeň těch a oněch,
byť vedla k prvním do síní;
má pýcha nezrá po salonech,
leč v lidstva velké svatyni.

Tať víra má: až bude čtěna
ta suma lidské hodnoty,
dle tamtěch bude vypočtěna,
ne dle hlav zpýchlé holoty.

CLXVIII.

Na hrobech lidstva, zvadlá v líci
smrt potkala se s životem,
dva unavení vandrovníci,
teď oba jdou tak plihotem.

A život zpomínal si v žalu,
co krásných poupat nasil v svět,
snah, myšlének a ideálů,
až pučel k nebi lidstva květ.

Smrt zpomíná si v tiché slasti,
jak s umíráčkem, zvukem hran
všem hrála marše do propasti
a na klíč zamkla do svých bran.

Šel život, s okem vyčítavým
jí v ledovou pohleděl líc:
„Tam dovedlas to chtíčem dravým —
teď není smrt ni život víc."

Smrt stojí v hrobů klidné zbroji
a povídá k té obvině:
„Zde vezmi ruku, dej mi svoji,
takť spravedlivo jedině."

—

CLXIX.

Žeť ztráta drobných radovánek
tak velkou klá mne žalostí!
Vždyť ztratím jednou mnohem více,
až hrob mne zcela uhostí.

Tam nikdo nebude se ptáti,
co zde jsem ještě neztratil,
tam jenom zamknou mi dvě víčka —
a celý svět jsem utratil.

A budu bez přítele, dívky,
bez lásky — a to horší jest,
že ze všeho, co dáti musím,
mně nezbude ni na bolest.

Ni na naděj, ni na myšlénku,
ni na zvuk, na vzdech jediný —
ó, jaký pak to budu obr,
a jaký teď jsem dětinný!

CLXX.

Zpíval tesař a bral míru
z pokácených v prkna dřev:
„Vezmu já vás na kolébku,
vezmu hned i na rakev.“

Jak to zpíváš, muži dobrý,
což to obé v jednom jest?
Naměřímť já mezi nimi
celý život, na mou čest!

A on zas: „Netešte rakev
u kolébky dítěte;
odneste ji na kraj světa,
jenom k nám zas přijděte.“

Co jsem slyšel dobrých písní,
ta mně nejvíc v duši tkví,
dle níž zpěvák žil i umřel —
tam hle jdou mu za rakví.

CLXXI.

Na pozdním poli, po strništi,
jdu s puškou, hotov na ránu,
a přede mnou, jak na bojišti,
v prch lítá národ skřivanů.

Již lítnou bez zpěvu a hlasu,
nic pro radost, nic pro žaly —
tak vám vše do posledních klasů
až na to srdce požali!

A lítnou přede mnou jak v bázni,
že smrt k nim ze mne doletí —
ach těchto strachů buďte prázni,
vysloužilí vy poeti.

Za vámi já poslati ránu?
Radž ruku sežhu v plameni:
kdy čas odzvání pěvci hranu,
všakť luza najde kamení.

CLXXII.

Uzrá-li v skutek naše víra
po věstích duchů tušení —
ty blahý pěvče, jehož lyra
se nad tím v píseň rozvlní!

Až v kráse vstanou málo známé
ty věty srdcí líbezných,
a zač my ještě umíráme,
až v tonech zahrá vítězných —

Až bez pouta a bez tajenství
myšlénka říš svou obletí,
a příroda a člověčenství
se pojmou v svatém objetí —

Ty blahá písni, které přáno
pak v skřivaní se pnouti let:
ach býti pěvcem v také ráno,
a potom zhasnout třeba hned!